

SUOMI-UNKARI

3-4 | 2025

Seuraamme juhlitaan uudella novellikokoelmalla

SUOMI-UNKARI

- 2 Puheenjohtajan palsta
- 3 Ajankohtaista László Krasznahorkai
- 4 Seuran historia Jaakko Kuusela
- 5 Seuran historia Irmeli Kniivilä
- 6-7 Seuran historia 75-vuotisjuhlat
- 8 Balkan Unkarin ulkopoliitikassa
- 9 Voiko Viktor Orbán hävitä vaalit 2026?
- 10 István ja Ronja Szalai Luca Korányin kesä Helsingissä
- 11 Hungarian Grammar Videos
- 12 Millä sivulla olet? Novelleja Unkarista
- 13 Novellitaide tutuksi talkoilla
- 14-18 Paikallisyhdistysten uutiset
- 19 Eräs Aradin koston toimien marttyyri Sugrifest Oulussa
- 20 Petőfin kaksi leposijaa
- 21 György Dragomán: Rasia
- 22 Budapestin residenssi Söndörgö
- 23 Näin sanot sen unkariksi
- 24 Miten minusta tuli Suomi-hullu
- 25 Lilián Zsakai
- 26 Tamás Cseh
- 28 Anita Aranyász ja Szabolcs Bakó

Suomen unkarilaisten yhdistyksen 10.10. lahjoittama kirjailtu taulu.

Pääkirjoitus

Botond Vereb-Dér on Suomi-Unkari Seuran toiminnanjohtaja ja Suomi-Unkari-lehden päätoimittaja

Eläköön 75-vuotias Seuramme!

Valtakunnallinen Suomi-Unkari Seura järjesti lämmihenken juhlan yhdistyksen perustamispäivänä 10. lokakuuta. Runsaslukuinen yleisö pääsi ensin tutustumaan seuramme 75-juhlavuoden julkaisuun, Millä sivulla olet – novelleja Unkarista -kirjaan, kun kuultiin muutama novelli ja seurattiin paneelikeskustelua, jossa kirjan tekijöitä oli mukana. Tästä lehdestäkin saa jo esimakua käännettystä

Puheenjohtajan palsta

Perjantaina 10.10. juhlistimme Suomi-Unkari Seuran 75-vuotista taivalta Liszt-instituutissa Helsingissä. Tuolloin julkistettiin myös juhlavuoden novellikokoelmamme Millä sivulla olet - novelleja Unkarista. Kun Suomi-Unkari Seura perustettiin Aleksin Kiven päivänä vuonna 1950, maailma oli hyvin erilainen kuin nyt. Eurooppa toipui toisen maailmansodan tuhoista, ja kylmä sota oli alkanut. Unkari oli Neuvostoliiton miehittämä, kun taas Suomi oli säilyttänyt itsenäisyytensä. Juuri noina vaikeina aikoina suomalaiset ja unkarilaiset näkivät toisissaan jotain syvää ja pysyvää – ei vain kielisukulaisuutta, vaan myös hengenheimolaisuutta. Näistä lähtökohdista syntyi Suomi-Unkari Seura: silta kansojemme välille, joka on kestänyt vuosikymmenten myrskyt ja mullistukset.

Alkuvuosistaan lähtien seura on vaalinut unkarilaista kulttuuria Suomessa. Järjestettiin kielikursseja, luentoja ja kirjallisuussilloja, joissa suomalaiset tutustuivat Unkarin runouteen, musiikkiin ja taiteeseen. Seuralla oli jopa oma laulukkuoro, orkesteri ja tanssiryhmä.

1950–60-luvuilla Suomi-Unkari Seura kasvoi koko maan kattavaksi liikkeeksi. Ensimmäiset alaosastot perustettiin jo vuonna 1951 Tampereelle, Turkuun ja Keemiin sekä Lahteen huhtikuussa 1952. Alaosastoja syntyi pian eri puolille Suomea, ja samalla syntyivät myös ensimmäiset ystävyyskuntien väliset suhteet, joista monet jatkuvat vielä tänäkin päivänä.

Suomalais-unkarilaisen ystävyystoiminnan sydämessä olivat pitkään Suomen ja Unkarin ystävyysviikot, joita vietettiin ensimmäisen kerran vuonna 1967. Tuolloin ystävyys ei ollut enää vain yhdistystoimintaa, vaan osa ihmisten arkea ja kulttuurielämää.

1980-luvun lopulla, kun poliittiset muutokset pyyhkivät yli Unkarin ja koko Itä-

novelleista, sillä yksi käänös on luetussa sivulla 21.

Juhlallisuudet jatkuivat sen jälkeen hievan virallisemmin. Yli 70-päinen juhla-keräys kuuli nuorten muusikoiden erinomaisia esityksiä. Seuran aktiiveja sekä sekä Suomen ja Unkarin välisten suhteiden aktiivisia rakentajia palkittiin ansio-merkein. Juhlsta on lisää luettavissa sivuilla 6 ja 7.

Unkarin kirjallisuus on saanut nyt muutenkin hyvää julkisuutta. **László Krasznahorkai** sai Nobel-kirjallisuuspalkinnon. Tämä on toinen unkarilaiselle kirjailijalle myönnetty Nobel-palkinto. Krasznahorkai kirjoittaa unkariksi, siksi onkin hienoa, että hänen työtään tunnustetaan. Tietysti hänen teoksiaan on käännetty monelle kielelle.

Koska juhlavuonna on hyvä katsoa myös menneeseen, sivuilla 4 ja 5 pääsette lukemaan seuran entisten puheenjohtajien, **Jaakko Kuuselan** ja **Irmeli Kni-**

vilän haastattelut. Seura on tehnyt jo pitkään arvokasta työtä, siksi onkin ilo elävöittää muutamia hyviä asioita uudelleen. Seuran tärkeimpiä tehtäviä on unkarin kielen opetuksen edistäminen. Lehdestä voi lukea vasta päättyneestä kielenopetusvideohankkeestamme.

Lehdessä on taas paljon henkilökuvia. Pääsemme tutustumaan seuramme aktiiveihin sekä Suomessa toimiviin nuoriin unkarilaisiin yrittäjiin.

Anssi Halmesvirta tuotti tähänkin lehteen tärkeän kirjoituksen historian käsityksestä Unkarissa sekä 1848-49 hävityn vapaussodan sotilasjohtajia vastaan tehdystä kostosta.

Paikallisyhdistysten kertomukset omista tapahtumistaan ovat myös lehden tärkeä osa, sillä ne näkivät seuramme ydintoimintaa.

Toivotan mukavia lukuhetkiä juhlanumeromme parissa!

Euroopan, Suomi-Unkari Seura oli jo vakiintunut sillanrakentaja, yhteyksien edistäjä entistä avoimemmassa Euroopassa. Suomi näyttäytyi monille unkarilaisille sukulaismaana, ikkunana länteen. 1980-luku olikin seuran voimakainta kasvun aikaa: perustettiin peräti 23 uutta paikallisosastoa, ja käynnistettiin myös Unkarin kouluviikot, joiden myötä suomalaiset koululaiset saivat tutustua ystävyyskansamme kulttuuriin ja esimerkiksi unkarilaiseen matematiikkaan ja musiikinopetukseen.

Myös unkarin kielen opetus on saanut Suomessa uutta voimaa seuran tuella. Seura on vuosien varrella tuottanut paljon erilaisia oppimateriaaleja, joita käytetään edelleen ympäri maan. Uusin hanke, kielioppivideot, on ollut työryhmän käsissä jo parin vuoden ajan, ja nyt se työ alkaa olla valmis.

Digitaalinen aikakausi on avannut aivan uusia tapoja olla yhteydessä. Sosiaalinen media, verkkotapahtumat ja virtuaaliset kielikahvilat ovat tuoneet ystävyyden lähemmäs meitä kaikkia. Pandemian aikana seura osoitti, että yhteys ei katkea silloinkaan, kun emme voi tavata kasvotusten – ystävyys löytää aina tiensä, myös verkossa.

Tänä päivänä Suomi-Unkari Seura voi katsoa menneisyyteensä ylpeydellä. Olemme selvinneet poliittisista murroksista, taloudellisista haasteista ja pandemia-ajan eristyksestä – ja kaiken keskellä yksi asia on pysynyt muuttumattomana: halu kohdata, ymmärtää ja ystävystyä.

Tulevina vuosina meidän tehtävämme on huolehtia siitä, että tämä ystävyys elää uusissa muodoissa. Että kulttuurihankkeet jatkuvat ja että muistamme, kuinka arvokas tämä yhteys on. Valitettavasti kiristynyt taloudellinen tilanne varjostaa tätä juhlavuotta ja tulevaa, mutta olemme toiveikkaita, että

Kuva: Ulla Lång

tällä seuralla on vielä pitkä tulevaisuus edessään.

Hyvät ystävät, tämä on ennen kaikkea kiitoksen hetki.

Kiitän lämpimästi kaikkia edeltäjiäni, jotka ovat tehneet kaikkensa tuodakseen unkarilaista kulttuuria esiin Suomessa. Kiitän kaikkia seuran entisiä ja nykyisiä työntekijöitä, jotka ovat työskennelleet väsymättä ja kehittäneet seuran toimintaa. Ilman heitä ei olisi tätä lehteäkään.

Kiitos kaikille teille – menneille sukupolville, nykyisille toimijoille ja niille, jotka tulevat jatkamaan tätä arvokasta työtä tulevaisuudessa.

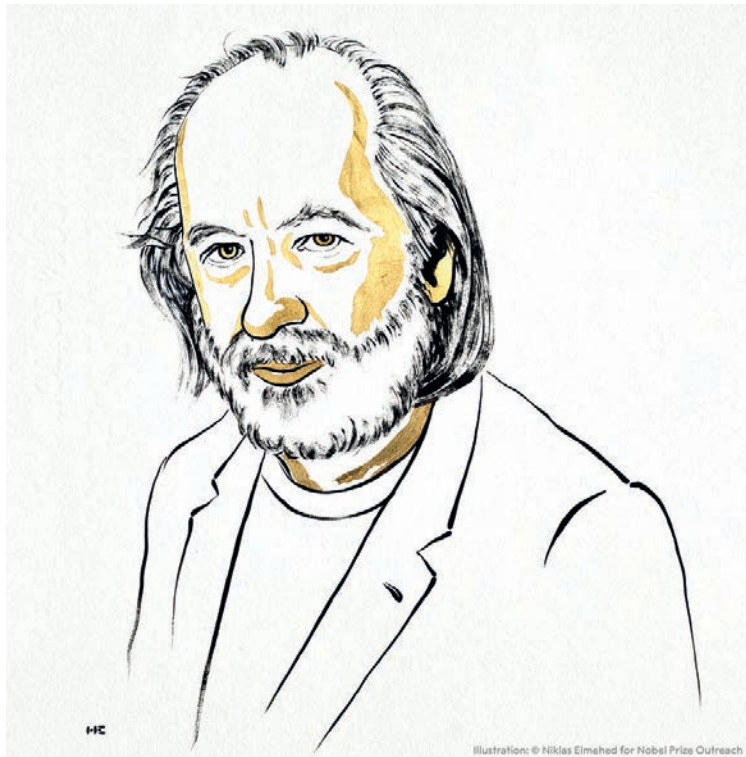
Haluan päättää kirjoitukseni sananlaskuun, joka kuvaa hyvin ystävyyden olemusta: A barátság olyan, mint a bor - minél régebbi, annál jobb. Ystävyys on kuin viini - mitä vanhempi, sitä parempi.

Kaisa Pietilä

Nobelin kirjallisuuspalkinto László Krasznahorkaille

Unkarilainen **László Krasznahorkai** on voittanut vuoden 2025 kirjallisuuden Nobel-palkinnon. Useita kansainvälisiä kirjallisuuspalkintoja saanut kirjailija aloitti uransa jo 70-luvulla. Hän on toiminut vapaana kirjailijana vuodesta 1982. Ruotsin akatemian perusteluiden mukaan Krasznahorkain tuotanto on vangitsevaa ja visionääristä kuvaten apokalyptistä kauhua. Kirjailijan läpimurtoteos on Saatanatango, joka ilmestyi v. 1985. Sen on suomentanut **Minnamari Pitkänen** (nyk. **Sinisalo**) vuonna 2019. Romaanista tehtiin myös elokuva vuonna 1994 yhteistyössä ohjaaja **Béla Tarrin** kanssa. Kirjailijan toinen suomentettu teos, Vas-

tarinnan melankolia on vuodelta 1989. Nykykirjallisuuden apokalyptisin mestariksikin kutsutun Krasznahorkain kieli on monikeroksista, erittäin pitkävirkkeistä. Kuten Nobel-palkinnon perusteluista todetaan, ”Krasznahorkain painavasti vyöryvä lauserakenne on tullut hänen tavaramerkikseen kirjailijana, mutta siinä on alusta asti ollut lisäksi keveyttä ja suurta lyryisyyttä”. Kirjailijan laajan tuotannon kolmas suomennos, Seibo tuolla alhaalla, julkaistaan suunnitelmien mukaan ensi vuoden helmikuussa, suomentajana on Minnamari Sinisalo. Teksti: Botond Vereb-Dér Kuva: Niklas Elmehed © Nobel Prize Outreach

György Krauszille Suomen kunniamerkki

Unkarin entiselle suurlähettiläälle **György Krauszille** on myönnetty Suomen Valkoisen Ruusun ritarikunnan ensimmäisen luokan komentajamerkki tunnustuksena hänen työstään Suomen ja Unkarin välisten suhteiden edistämiseksi. Suomea puhuva Krausz toimi diplomaattina

70-luvulta lähtien, Suomessa kolmeen otteeseen. Unkarin Helsingin suurlähettiläänä hän oli vuosina 1994–1998. Hän on säilyttänyt hyvät ystävyysuhteet suomalaisiin. Krausz on eläkkeellä ollessaankin pitänyt säännöllisesti luentoja ja esitelmiä seuramme Unkarissa vieraileville edustajille.

Suomen tasavallan presidentin myöntämän kunniamerkin luovutti György Krauszille Budapestissä suurlähettiläs **Pertti Anttinen**.

Teksti: Botond Vereb-Dér Kuva: Suomen Budapestin suurlähetystön FB-sivu

hu Liszt-instituutti
Unkarin kulttuurikeskus Helsinki

Online-elokuvien sarja:

17.10. Mom and Other Loonies in the Family (Anyám és más futóbolondok a családból, 2015, ohj. Ibo-lya Fekete)
31.10. Mastergame (Mesterjátszma, 2023, ohj. Barnabás Tóth)
14.11. Toldi (2022, ohj. Marcell Jankovics)
Ilmoittautuminen osoitteessa culture.hu/helsinki. Tekstitys englanniksi.

19.10. klo 18 – Swing manouche: Canarro-yhtyeen konsertti Savonlinnan Kulttuurikellarissa (Olavinkatu 34, 57130 Savonlinna). Liput 25/23 €, alle 18-vuotiaat ilmaiseksi.
Järj.: Olavin Jazz ry. Yhteistyössä: National Cultural Fund of Hungary, Nova Records Oy

24.10. klo 18 – Forгатós-tanssi-

ryhmän tanssitupa Liszt-instituutissa (Kaisaniemenkatu 10, 00100 Helsinki).

25.10. klo 18-20 – Forгатós-tanssiryhmä esiintyy ja pitää tanssituvan sukukansapäivän merkeissä Keskustakirjasto Oodin Maijansalissa (Töölönlahdenkatu 4, 00100 Helsinki).

25.10.–2.11. – Unkarilainen kansantanssiryhmä Art Essence Hollo ja Martta –festivaalilla. Lipputiedot: www.hollojamartta.fi/

27.10. klo 18 – Péter Sárik Trio x Bartók: jazzkonsertti Unkarin kansallispäivän kunniaksi Ritarihuoneella (Ritarikatu 1, 00170 Helsinki). Vapaa pääsy. Järj.: Liszt-instituutti, Unkarin suurlähetystö

30.10. avoimet ovet klo 17-19 – Unkarin kielikylpy: Tule oppimaan ja harjoittelemaan unkaria – tarjolla monenlaisia harjoituk-

sia ja pelejä kieleen tutustuville ja sitä jo osaaville. Liszt-instituutti, Kaisaniemenkatu 10, 00100 Helsinki. Järj. Helsingin yliopiston unkarin kielen oppiaine

30.10. saakka – **Ásthildur Jónsdóttir** ja **Pál Rudas**: Tree Dialogue -näyttely Liszt-instituutissa (Kaisaniemenkatu 10, 00100 Helsinki). Järj.: Unkarin kulttuurikeskus, Unkarin suurlähetystö, Euroopan metsäinstituutti.

5.11. klo 19 – Söndörgő – Balkanin rytmejä 30-vuotisjuhlavuoden konsertissa Etnosoi! –festivaalilla Selloalissa (Soittoniekanaukio 1 A, 02600 Espoo)

6.11. klo 18 – **Ildikó Karsain** grafiikkanäyttelyn avajaiset Liszt-instituutissa (Kaisaniemenkatu 10, 00100 Helsinki).

8.11. Unkarinkielinen taikuriesitys Liszt-instituutissa (Kaisaniemenkatu 10, 00100 Helsinki).

Järj. Suomen unkarilaisten yhdistys

12.11. klo 18 – Unkarinkielinen stand up –ilta, esiintyjinä **Orsolya Sipos, Ádám Török, Daniel Szőke**. Liszt-instituutissa (Kaisaniemenkatu 10, 00100 Helsinki).

14.11. klo 18 – **Réka Lénártin** suomenkielinen psykologia-aiheinen esitelmä Unkarin tieteen päivän kunniaksi Liszt-instituutissa (Kaisaniemenkatu 10, 00100 Helsinki).

17.11. klo 18 – **Bence Sarkadin** marionettinukke-esitys Liszt-instituutissa (Kaisaniemenkatu 10, 00100 Helsinki).

19.11. klo 18 – Säveltäjä **Harri Wessmanin** luentotilaisuus Liszt-instituutissa (Kaisaniemenkatu 10, 00100 Helsinki).

21.11. Helsingin Liszt-instituutti täyttää 45 vuotta.

22.11. Unkarilainen elokuvapäivä Cinema Orionissa (Eerikinkatu 15, 00100 Helsinki)

27.–29.11. Unkarilaisten maku-
jen festivaali Liszt-instituutissa (Kaisaniemenkatu 10, 00100 Helsinki) ja Keskustakirjasto Oodissa (Töölönlahdenkatu 4, 00100 Helsinki).

Joulu-tammikuu – Vantaan taiteilijaseuran näyttely Liszt-instituutissa (Kaisaniemenkatu 10, 00100 Helsinki).

Tammikuu – Unkarin kulttuurin päivä: **Olli Varosen** konserttiluento Matkalla Musiikkimaahan Liszt-instituutissa (Kaisaniemenkatu 10, 00100 Helsinki).

22.1.2026 – Tieteiden yö

Muutokset ovat mahdollisia. Ajantasaiset tiedot osoitteessa culture.hu/helsinki ja www.facebook.com/unkarinkulttuuri

Seura maailman muutosten keskellä

Suomi–Unkari Seura perustettiin vuonna 1950. Yhteyksiä maiden välillä oli ollut jo 1920-luvulta alkaen, erityisesti kirkkojen ja yliopistojen välisinä yhteyksinä.

– Sodan jälkeen haluttiin lähinnä poliittisista syistä saada aikaan Suomen ja Unkarin välinen, yli blokkirajojen menevä seura, **Jaakko Kuusela**, valtakunnallisen seuran entinen puheenjohtaja kertoo.

Seuran perustamista ajoi SKDL, mutta Unkarin suurlähetystö oli prosessissa myös hyvin aktiivinen osapuoli.

– Yhteyksien avaamisessa kansallistunteella oli merkittävä rooli, Kuusela lisää.

Vuoden 1956 kansannousu Unkarissa aiheutti välirikon suurlähetystön kanssa. Seuran aktivistit olivat tapahtumista tietoisia, sillä heillä oli suoria suhteita maahan virallisten kanavien kautta. Seura järjesti taiteilijoiden kanssa keräyksiä kansannousun tueksi, mutta virallinen Unkari ei suostunut ottamaan tuottoja vastaan.

– Tukia kuitenkin ututettiin Itävallan kautta niin, että niitä käytettiin vastaanottoleirien tukemiseen, kertoo Kuusela.

Tämän selkeän kannanottonsa takia suurlähetystö painosti **Ele Aleniusta** eroamaan puheenjohtajan paikalta, minkä hän lopulta tekikin.

– Minusta suomalaiset poliitikot laidasta laitaan olivat henkisesti kansannousun kannalla. Varsinkin kansandemokraattinen siipi, joka siihen aikaan oli seurassa vahva, joutui väistymään.

Vallankumouksen jälkeisen tauon jälkeen suhteet alkoivat vähitellen rakentua uudelleen, ja Unkarin valtio pyrki olemaan erinomaisissa väleissä Suomen kanssa.

Ystävyy sviikkojen tuote

Jaakko Kuusela ryhtyi seuran aktiiviksi ystävyy sviikkojen myötä, joiden järjestäminen alkoi 1970-luvun taitteessa.

– Ideanikkareina olivat Ele Alenius ja **Rudolf Rónai**, joka tuli Suomeen suurlähettilääksi vuonna 1968, Kuusela muistelee.

– Unkari rakensi silloin Suomeen komean lähetystön, joka oli poikkeuksellisen suuri sijoitus ja kuvasti Unkarin halua yhteistyöhön, hän jatkaa.

Kuusela osallistui järjestelytoimikunnan työhön sosiaalidemokraattisen puolueen edustajana vuodesta 1972 alkaen, jolloin järjestettiin sarjassa toinen, vuoden 1973 tapahtuma. Hankkee-

Jaakko Kuusela. Kuva: Botond Vereb-Dér

seen osallistui molemmista maista 300 henkilöä.

– Unkarista ei ollut vaikea saada 300 osallistujaa, mutta Suomessa oli aikamoinen puuha löytää tarpeeksi lähtijöitä. Koska ystävyy skaupunkeja ei tuolloin ollut vielä paljon, matkaa tarjottiin matkailukohteena. Suomi–Unkari Seuran silloisen toiminnanjohtajan **Anneli Aarikan** kanssa lyötiin vetoa, että jos kaikki onnistuu, liityn seuraan – ja jos epäonnistuu, häviän maisemista. Kyllä se niin hyvin onnistui, että olen ollut siitä lähtien mukana, Kuusela nauraa.

Kyseessä oli kuitenkin poliittisesti vahvalla pohjalla oleva järjestö, jolla oli suorat suhteet ministereihin ja lähetystöön. Unkari oli erittäin aktiivinen ETYK:n järjestämisessä, ja Rudolf Rónai toimi sen järjestelytoimikunnassa. Konferenssin tuloksena yhdistysten ja ystävyy skaupunkisuhteiden perustaminen helpottui vähitellen myös Unkarissa.

Muuttuminen valtakunnalliseksi seuraksi

Vuonna 1973 seura oli vielä ensisijaisesti helsinkiläinen yhdistys, kaikki toiminta maaseudulla tapahtui jaostojen kautta.

– Seuralla oli pikkujouluja, käsitötoimintaa ja naistoimikunta. Hallituksessa olivat mukana esimerkiksi **Kustaa Vilkkuna**, **Jaakko Numminen**, Ele Alenius, **Väinö Linna**, **Veikko Sini-**

salon ja **Raimo Ilaskivi**.

– Yhdistys nojautui vahvasti **Kekkoseen**, mutta myös hän oli sitä mieltä, että paikallisyhdistysten perustaminen oli tarpeellista. Hän antoi esimerkiksi Vilkunalle vihjeen siitä, että organisaatiota pitäisi muuttaa, Kuusela valottaa. Muutosten yhteydessä **Kaarina Virolainen** jätti puheenjohtajan tehtävät, ja hänen tilalleen valittiin **Väinö Kaukonen**. Hän toimi tehtävässä sääntömuutoksen ajan ja väistyi sitten, minkä jälkeen puheenjohtajaksi valittiin

Heikki Koski. Siitä alkoi ahkera uusien paikallisyhdistysten perustaminen.

– Maakunnissa oli kova paine. Meillä oli parhaimmillaan 50 yhdistystä ja lisäksi ystävyy skaupunkitoimintaa. Oli jopa sellainen ”ongelma”, että Neuvostoliitolla piti olla enemmän ystävyy skaupunkeja kuin Suomella.

Ystävyy skaupunkisuhteita solmittiin vauhdilla, ja suurlähetystö piti erittäin tärkeänä kulttuuri- ja tiedekeskuksen perustamista. Tapahtumat ja toiminta saivat tukea molemmilta valtioilta.

Paikka puhua vapaasti

Unkari oli maa rautaesiripun takana, mutta kielisukulaisuuden vuoksi maa kiinnosti suomalaisia. Matkoilla syntyi paljon henkilökohtaisia ystävyy ssuhteita.

– Unkarilaiset olivat myös aktiivisia. Suomi oli paikka, jossa voitiin puhua vapaasti ja olla eri mieltä – tai samaa mieltä.

Seuran virallinen yhteistyökumppani oli Isänmaallinen kansanrintama, jossa oli mukana monenlaisia järjestöjä ja uskonnollisia yhteisöjä. Ihmisten väliset ystävyy ssuhteet vakiinnuttivat seuran asemaa myös 1990-luvun poliittisten muutosten jälkeen.

– Meille kävi päinvastoin kuin monille muille ystävyy sseuroille – meidän jäsenmäärämme huippu oli 1990-luvun alussa. Kontaktit olivat todella aktiivisia ja runsaita ja matkustaminen vilkasta. Rajat olivat auki ja oli helppo olla kavereita unkarilaisten kanssa – myös niiden, jotka aiemmin eivät halunneet tehdä yhteistyötä kom-

munistisen maan kanssa, Kuusela kertoo.

Jäsenmäärän aallonharjalla

1990-luvun kulttuurielämän aktiivisuus ja uusien festivaalien synty auttoivat ylläpitämään yhteyksiä. Ystävyy sviikoista piti luopua, mutta niiden myötä syntyneet henkilökohtaiset suhteet jäivät seuran voimavaraksi. Myös hyvät suhteet opetusministeriöön säilyivät.

– Seura täytti 50 vuotta juuri puheenjohtajuuteni aikana. Se oli suuri tapahtuma: presidenttikin oli juhlapöydässä läsnä. Melkein kaikki, mihin ryhdyttiin, onnistui. Unkari-päiviä järjestettiin Vanhassa Satamassa, ja tässä aktiivisen **Marjatta Manni-Hämäläisen** osuus oli todella tärkeä.

Seuran tuleva rooli ja mahdollisuudet mietityttävät Jaakko Kuusela.

– Surullista on se, että julkinen kulttuurituki, joka seuralle kuuluisi sekä Unkarin että Suomen puolelta, on poissa.

Korvaavaa rahoitusta tai liiketoimintaa on lähes mahdoton löytää. Seuralla on kuitenkin juuri se yhteys suomalaisiin pääkaupungin ulkopuolella, jota kulttuurikeskus kaipaisi. Sen kautta tapahtumia ja näyttelyitä olisi mahdollista kiertättää valtakunnallisesti.

– Se olisi seuran tehtävä, mutta se edellyttäisi tukea instituutilta.

Teksti:

Botond Vereb-Dér

Jaska pitkäaikaisten ystäviensä seurassa. Kuva: Pekka Rokka

Muutoksen tuulahduksia seurassa –

Irmeli Kniivilän puheenjohtajuuskausi

– Minä olen jo vanha ihminen, joten myös historiani Suomi–Unkari Seurassa on pitkä, **Irmeli Kniivilä** aloittaa.

Jo opiskeluaikanaan 60-luvun lopulla Turun kaupungin osastoon liittynyt Kniivilä on ollut seuran jäsen siitä lähtien.

– 70-luvulla toiminta oli vielä aika lailla lähetystön tai muun ohjauksen piirissä. Seuran johdosahan oli paljon vasemmistomielisiä, ja ohjelmia saatiin runsaasti lähetystön kautta. Silloin järjestettiin myös suuria juhlia, Unkarista saapui esim. isoja kuoroja ja orkestereita, hän muistelee.

Toimintaa 1970–1980-luvuilla

Seuran tärkeitä toimintamuotoja olivat ystävyyslennot Unkariin sekä ystävyysviikot, jolloin Suomen ja Unkarin ystävyyskaupunkiverkosto laajeni vauhdilla. Erityisesti ystävyysviikoilla oli suuri merkitys.

– Kukin kaupunki valmistautui vieraiden tuloon, varsinkin pienemmille kaupungeille ne olivat tuolloin todella tärkeitä tapahtumia.

Vuonna 1984 käynnistyivät kouluviikot, joihin osallistui runsaasti kouluja eri puolilta Suomea.

– Minäkin menin veljeni kaupunkiin, Outokumpuun, pitämään esitelmiä Unkarista, Kniivilä kertoo.

Koulujen ystävyysviikkojen toteutuksessa olivat mukana myös opetusministeriö sekä Äidinkielen opettajien liitto. Sarjan uudelleenkäynnistäminen tämän vuosituhannen puolella ei kuitenkaan enää oikein saanut tuulta purjeisiin.

Näyttelyjä ja luennoitsijoita pyrittiin välittämään myös maakuntien paikallisyhdistyksiin.

– Osastojen välisiä yhteisiä projekteja ei juurikaan ollut, mutta tulevaisuudessa olisi hyvä löytää sellaisia, joihin myös Unkarin ystävyyskaupungit voisivat osallistua. Näin niihin saataisiin enemmän henkeä ja elämää, Kniivilä pohtii.

– Toiminnan alkuvaiheessa rahoitusta ei juurikaan ollut, joten on ymmärrettävää, että monet ohjelmat saatiin lähetystön ja myöhemmin myös Unkarin kulttuuri-instituutin avulla ja myötävaikutuksella.

Ystävyysviikkojen toteutuksessa olivat aktiivisesti mukana paitsi lähetystö ja kulttuuri-instituutti niin tietysti myös ystävyyskau-

Irmeli Kniivilä kuvattuna kalotaszegilaispenkillään.

punkien johtokunnat.

Ulkomaan vuodet

Irmeli Kniivilä vietti pitkiä jaksoja ulkomailla Kolozsvárissa, Szegedissä ja Uppsalassa. Hänen Szegedin-aikanaan sinne perustettiin Suomen ystävyyspiiri, ja myös Szegedin ja Turun yliopistot solmivat yhteistyösopimuksen v.1979.

– Szegedissä oli silloin hyvin tiivistä Suomi-ystävyysoimintaa, suomen opiskelijat olivat innokkaasti mukana, ja myös Turusta tuli ihmisiä vierailulle sekä myös vaihtoon.

Myös Ruotsissa yritettiin käynnistää ystävyysseuratoimintaa suomalais-ugrilaisella laitoksella työskentelevien unkarilaisten ja unkaria opiskelevien kanssa, mutta alkua pidemmälle ei juuri päästy.

Ulkomailla vietettyjen vuosienkin aikana Kniivilä piti huolen jäsenyydestään.

– Muistelen aina sanoneeni äidileni, että muistathan maksaa jäsenmaksuni, hän nauraa.

Takaisin Suomeen

Vuonna 1997 Tampereelle muutettuaan Kniivilä jatkoi Tampe-

reen paikallisyhdistyksen toiminnassa. Vuonna 2010 hän osallistui ensimmäisen kerran valtakunnalliseen vuosikokoukseen ja tuli saman tien valituksi hallituksen jäseneksi. Vuonna 2011 hänestä tuli varapuheenjohtaja.

– Olin ollut hallituksessa vuoden, kun minut valittiin varapuheenjohtajaksi samaan aikaan, kun Krista Kiuru valittiin puheenjohtajaksi.

Kiurun kausi jäi kuitenkin vain runsaan kuukauden mittaiseksi hänen tultuaan ministeriksi ja luovuttuaan luottamustehtävis-tään.

– Silloin sovittiin, että sinä toimintavuonna jaamme tehtävät toisen varapuheenjohtajan **Jorma Vuorisen** kanssa eikä muuteta mitään.

Vuorisen jälkeen Kniivilä valittiin puheenjohtajaksi vuonna 2014.

Seura on muuttunut

Kymmenen vuoden puheenjohtajakauden aikana seuran henkilöstö vaihtui kokonaan.

– **Merja Viitanen**, joka oli ollut mukana lähes alusta asti, jäi eläkkeelle. Sitten myös pitkäaikainen toiminnanjohtaja **Jatta Manni-Hämäläinen** jäi eläkkeelle, Kniivilä luettelee.

Suuria muutoksia on tapahtunut myös paikallisyhdistyksissä. Ystävyysviikkojen jälkeen monilla yhdistyksillä oli ollut tiivis yhteistyö ystävyyskaupunkien kanssa – aktiivisia yhteyksiä ylläpitävät edelleen mm. Pécs ja Lahti, Sodankylä ja Révfülöp sekä Kemi ja Székesfehérvár, Oulu ja Siófok sekä Szegetszentmiklós.

– Kaupunkien johdon rooli ei ole enää niin merkittävä, vaan yhteydet riippuvat enemmänkin ihmisten välisistä suhteista. Kun tuttuja on pitkältä ajalta, suhteet syvenevät ja lämpenevät, ja tällöin voidaan myös suunnitella yhteisiä projekteja ja muuta toimintaa, Kniivilä kertoo.

– Minusta tuntuu, että paikallisyhdistyksillä on nykyään enemmän omannäköistä toimintaa, hän jatkaa.

Kniivilän mielestä oppikirjojen ja oppimateriaalin tekeminen on ollut seuran tärkeimpiä palveluja paikallisyhdistyksille.

– Erityisesti silloin, kun oli paljon innokkaita unkarin kielen opiskelijoita ja kursseja.

Ystävyyssiltatoiminnan myötä syntynyt suuri jäsenmäärä on kuitenkin pikkuhiljaa vähentynyt, nuoriahan tämäntyypinen toiminta ei enää juurikaan kiinnosta. Tämä on ollut monien paikallisyh-

distysten ongelma, ja myös monet suuretkin paikallisyhdistykset ovat joutuneet luopumaan toiminnasta, koska tekijöitä ei enää ole löytynyt.

Miten seuran pitäisi jatkaa?

– Minusta yhteiset projektit ovat tärkeitä, esim. käännöstyö on todella tärkeää – kuten nyt 75-vuotisjuhlavuoden kunniaksi tehty unkarilaisten novellien suomenos osoittaa. Se oli suuri projekti, ja tällaisia yhteisiä hankkeita voisi olla jatkossakin.

Kniivilä painottaa myös paikallisyhdistysten välisen yhteistyön lisäämistä.

– Jos johonkin järjestetään mielenkiintoinen tapahtuma, niin sitä olisi hyvä kierrättää muille paikakunnillekin, jotta voitaisiin taivoittaa suurempi yleisö.

Rahoituksen merkitys toiminnan jatkuvuuden kannalta on hänen mukaansa tärkeä.

– Pelkästään talkootyöllä ei voi toteuttaa isoja asioita, vaan rahoitusta täytyy saada jostakin.

Myös seuran lehdellä on tärkeä rooli.

– Se on ollut hyvä ja monipuolinen lehti, jota luetaan tarkkaan.

Seuran tulisi Kniivilän mielestä etsiä sellaisia aloja, joihin on mielenkiintoa, ja tehdä niiden ympärille yhteisiä projekteja.

– Matkailu voisi olla yksi sellainen. Voisimme järjestää erilaisia teemamatkoja, joissa syvennyttään esim. Unkarin luontoon ja historiaan. Seura voisi auttaa mm. kontakteilla ja nähtävyyksien kartoittamisella. Monilla suomalaisilla on vapaa-ajan asunto Unkarissa – heidänkin kauttaan voisi järjestää ohjelmaa tai projekteja.

Kniivilän mukaan seuran on hyvä ottaa huomioon muuttunut toimintaympäristö ja ihmisten muuttuneet tarpeet. On tehtävä työtä paikallisyhdistysten tukemiseksi, jotta ne säilyisivät elävinä ja toimintakykyisinä.

– Olen koko puheenjohtajakauteni ja jäsenyyteni ajan korostanut, että tämä on ystävyysseura, en ole halunnut siihen politiikkaa. Jokainen saa itse päättää poliittisesta suuntautumisestaan, suhde Unkariin ei saa värjäytyä sen mukaan. Itse olen saanut paljon eri aloilla toimivia ja eri-ikäisiä ystäviä niin Unkarista kuin Suomi-Unkari Seuran jäsenistäkin. En haluaisi politiikan tai poliittisten erimielisyyksien häiritsevän ystävyyttä.

Teksti: Botond Vereb-Dér
Kuva:Kalle Kniivilä

Ystävyyden juhla

Suomi-Unkari Seura täytti 75 vuotta tänä syksynä. Seuran perustamispäivänä 10.10. juhlistettiin vuosipäivää kahdella tilaisuudella. Suomalaisen kirjallisuuden päivän kunniaksi, joka on nimenomaan seuran perustamispäivä, pidettiin seuran kustantaman novellikokoelman virallinen julkistamistilaisuus.

Millä sivulla olet – novelleja Unkarista -antologia sisältää 27 suomennettua unkarilaista novellia 2020-luvulta. Tämä laaja katsaus unkarilaiseen kirjallisuuteen toteutettiin yhteisön voimin. Kääntäjät olivat melkein poikkeuksetta seuran jäseniä. Julkistamistilaisuudessa keskusteltiin kirjasta ja unkarilaisesta kirjallisuudesta sekä suomentamisen haasteista. Paneelikeskusteluun osallistuivat teoksen kielenhuollosta vastannut **Outi Hassi**, toimitusryhmässä mukana olleet ja kirjaan novelleja kääntäneet **Anna Tarvainen** ja **Irmeli Kniivilä** sekä novellin kääntäjänä toiminut **Outi Tuppurainen**.

Tilaisuuden alussa kuultiin avaussanat kirjan vastaavana toimittajana toimineelta **Botond Vereb-Dériltä**, joka kertoi teoksen valmistusprosessista. Seuraavaksi Kallion lukion opiskelija **Riina Nurmela** astui runsaslukuisen yleisön eteen ja luki Irmeli Kniivilän kääntämästä **Gyula Jenein** Vanhuksia novellista.

Outi Hassi kertoi yleisölle käännösprosessista, siitä miten tämän ammattilais- ja harrastajakääntäjien voimin syntyneen kirjan teksti on alkanut elää ja miten tekstit

ovat syntyneet uudelleen uudeksi suomenkieliseksi teokseksi.

Suomentamisen kiemurat

Anna Szabó T.:n novellin tuloksiksi yleisölle **Paula Lebedeff**, minkä jälkeen panelistit keskustelivat novellien valintaprosessista sekä toimitusryhmän sisällä että omalla henkilökohtaisella tasolla. Kuten Irmeli Kniivilä kertoi, viisihenkinen toimitusryhmä valitsi noin 300 novellista suomennettavat novellit, joista pyydettiin vielä Outi Hassin ja Anna Tarvaisen mielipiteet. Suomentajien etsiminen oli seuraava haaste. Lähestyttiin sekä ammattikäytäntöjä että Seuran aikaisempaan käännöskilpailuun osallistuneita. Lisäksi toimitusryhmän **Magdolna Kovács** suositteli entisiä opiskelijoita tähän projektiin.

Anna Tarvainen avasi unkarilaisen kirjallisuuden tilaa novellikokoelman antaman kuvan perusteella. Lisäksi hän avasi unkarilaisia kirjailijoita kiinnostavia ja käsitteleviä aiheita.

András Cserna-Szabón tyylittää hyvin erilaista novellia luki **Iiris Taskinen**. **Kasper Häsälän** suomennos välitti hyvin kirjailijan tyyliä ja esitys nauratti yleisöä. Kolmannen novellin jälkeen jäi vielä aikaa yleisön kysymyksille. Läsä olevia kiinnosti kirjailijoiden sukupuolijakautuma sekä politiikan vaikutus ja sen heijastuminen novelleihin. Outi Hassi käytti mahdollisuuden ja kysyi yleisön riveissä istuvilta kääntäjiltä käännösproses-

siin liittyviä kysymyksiä. **Tenho Takalo**, joka ei ollut aikaisemmin suomentanut kaunokirjallisuutta, kertoi käännösprosessista ja miten hän on saanut apua kotona puolisoaltaan, jos jonkun sanan tai fraasin tarkoitus ei ollutkaan hänelle selvää. **Emma Pitkäsalo** useammasta kielestä kääntäneenä kertoi unkarista suomentamisen eroavaisuuksista verrattuna muihin kieliin. **Kaija Tuppurainen** kertoi siitä, kuinka hän neuvotteli unkarilaisista voimasanoista lapsenlapsensa kanssa. Aiheeseen liittyen myös Irmeli Kniivilä kertoi oman tarinansa, kuinka asuessaan Unkarissa hän sai kirjeessä pitkän listan kiro sanoja, joita hän samassa talossa asuvan henkilön mielestä ei varmaan osannut erinomaisesta unkarin kielen taidosta huolimatta. Yleisön riveissä istunut unkarin kielen lehtori **Il-dikó Vecsernyés** kertoi myös, miten hänen oppilaansa yliopistossa ovat pyytäneet kiro sanojen opettamista.

Tunnin kestäneeseen tilaisuuteen osallistui noin 60 henkilöä.

Musiikki nosti henkeä

Ilta jatkui varsinaisilla juhlallisuuksilla. Tilaisuuden avasi toiminnanjohtaja Botond Vereb-Dér. Maljannoston jälkeen **Natália Hódi** soitti **Bachin** Partita Nro 3. preludion viululla. Hienon musiikkikappaleen jälkeen suurlähettiläs **Klára Breuer** tervehti 75-vuotiaasta seuraa. Seuraavaksi tilaisuudelle tilan antanut tärkeän yhteistyökumppanin Liszt-ins-

tituutin johtaja, **Regina Surányi** piti lyhyen juhlapuheen.

Vuorossa oli Länsi-Unkarin melodioita. Viulua soittivat **Natália Hódi**, **Lilla Peura**, **Miklós Makfalvi** ja **Zoltán Veres**. Kansanmusiikkiesityksen jälkeen puheenjohtaja **Kaisa Pietilä** piti juhlapuheensa. Hän kiitti edeltäjiään, erityisesti läsnä olleita Irmeli Kniivilää ja **Jaakko Kuusela**a, heidän työstään. Kiitosta saivat myös **Marjatta Manni-Hämäläinen**, joka toimi 36 vuotta seuran toiminnanjohtajana, sekä toimistosihteerit **Merja Viitanen**, **Minnamari Sinisalo** ja **Katriina Ohtola**. Pitkän menneisyyden lisäksi Pietilä korosti tämän hetken tekijöiden ja tulevien sukupolvien merkitystä.

Kiitokset arvokkaasta työstä

Puheenjohtajan juhlapuheen jälkeen luovutettiin Suomi-Unkari Seuran hallituksen myöntämiä ansiomerkkejä, joilla hallitus halusi osoittaa kiitostaan seuran aktiiveille sekä Suomen ja Unkarin välisiä suhteita aktiivisesti seuramme kanssa yhteistyössä edistäneille ihmisille.

Hopeisen ansiomerkkin saivat Mikkelin yhdistyksen pitkäaikainen puheenjohtaja **Kari Ojala**, **István Bibón** työtä sekä Unkarin historiaa pitkään tutkinut ja viime aikoina kaunokirjallisuuden kääntäjänä yleisöä ilahduttanut **Anssi Halmesvirta**, Järvenpään seuran aktiivinen jäsen **Pekka Rokka**, sekä toiminnanjohtajana ja lehden päätoimittajana

jana toiminut **Botond Vereb-Dér**. Kultaisen ansiomerkkin saivat Porvoon seuran pitkäaikainen aktiivi **Terttu Koivu**, Kalevalan ystävyyspiirin sekä Laulujoutsenkuoron johtaja **Kinga Marjatta Pap**, Pécsin Unkari-Suomi yhdistyksen kunniapuheenjohtaja **József Végh**, Oulun seuraa pitkään johtanut valtakunnallisen seuran puheenjohtaja **Kaisa Pietilä**, sekä yhdistyksemme kanssa valtioiden välisten suhteiden rakentamisen eteen aktiivisesti työtä tehnyt suurlähettiläs Klára Breuer.

Tunteikkaiden hetkien jälkeen kuuntelimme **Béla Bartók**in viul duoja **Natália Hódi**n ja **Lumikki Heikkilän** tulkinnassa. Läsä olevien järjestöjen johtajat myös tervehtivät 75-vuotiasta Suomi-Unkari Seuraa. M. A. Castrénin seuran toiminnanjohtaja **Margja Lappalainen** muisteli yhteistyötä ja korosti paikallisyhdistyksemme tärkeää roolia suomalaisugrilaisten kansojen päivien järjestämisessä. Suomen unkarilaisten yhdistyksen puheenjohtaja **Gábor Nagy** lahjoitti hienon kirjaillun taulun seuran syntymäpäivän muistoksi. Ystävyysseurojen liiton puheenjohtaja **Markku Lemmetty** kertoi hauskan tarinan siitä, miten hänet englannin ääntämisen perusteella siellä asuva unkarilaisperhe luuli unkarilaiseksi. Sitten luettiin valtakunnallisen Unkari-Suomi Seuran puheenjohtajan **György Urkutin** kirje.

Virallinen tilaisuus päättyi csángólaisiin melodioihin. Zoltán Veres soitti paimenhuilua ja Miklós Makfalvi ütőgardonia. Viimeiset kappaleet soittivat viululla Lilla Peura, Miklós Makfalvi ja Natália Hódi. Heitä säesti Zoltán Veres kobozilla.

Virallisen osuuden jälkeen runsaslukuiset juhlavieraat saivat nauttia unkarilaisista viineistä ja keittiön antimista, joista päävastuussa oli Helsingin seuramme puheenjohtaja **Ulla Lång**.

Kuten Kaisa Pietilä puheessaan korosti, oli todella tärkeää, että pandemian takia väliin jääneiden 70-vuotisjuhljen jälkeen tämä juhla pidettiin ja seuran monet aktiivit pääsivät tapaamaan toisiaan henkilökohtaisesti. Tilaisuus sai paljon kiitosta ja osallistuneiden mielestä ”juhlassa oli hyvä ja lämpeä ystävyyden henki”.

Teksti: Botond Vereb-Dér

Paneelikeskustelijat Botond Vereb-Dér, Outi Tuppurainen, Irmeli Kniivilä, Anna Tarvainen ja Outi Hassi. Kuva: Ilkka Haapola.

Ansiomerkeillä palkitut: hopeinen ansiomerkki Botond Vereb-Dér, Pekka Rokka ja Kari Ojala, kultainen ansiomerkki Kaisa Pietilä ja Terttu Koivu sekä hopeinen ansiomerkki suurlähettiläs Klara Breuer.
Kuva: Terttu Koivu

Natália Hódi. Kuva: Ulla Lång.

Juhlapöydän antimia. Kuva: Ulla Lång.

Zoltán Veres soitti paimenhuilua ja Miklós Makfavi ütőgardonía. Kuva Ulla Lång.

Balkan Unkarin ulkopolitiikassa

Unkarin pääministeri **Viktor Orbán** on jo pitkään pyrkinyt luomaan liittolaissuhteita naapurimaidensa poliittisiin johtajiin. Erityisen läheiseksi hän on tullut Serbian presidentin **Aleksandar Vučićin** kanssa, jonka kanssa hän on tavannut usein, mutta koko Balkanin alue on Orbánin valtakaudella saanut suuren strategisen merkityksen Unkarin ulkopolitiikassa. Vaikka Orbán on vahvasti Ukrainan EU-jäsenyyttä vastaan, Länsi-Balkanin maiden EU-jäsenyyttä hän on ajanut ehkä voimakkaimmin kaikista EU-maiden johtajista.

Orbánin ja Vučićin läheiset suhteet näkyvät siinä, että Unkarissa ja Serbiassa on rakennettu samanlaista autoritääristä hallintojärjestelmää. Tämän lisäksi maat harjoittavat samankaltaista ulkopolitiikkaa, jossa Venäjä ja Kiina ovat lähes tasavertaisia kumppaneita kuin Euroopan unioni. Orbán on ilmaissut Belgradin olevan Unkarin tärkein partneri ja hän on monesti puhunut Serbian roolista Balkanin vakauden taakajana.

Vaikka Orbán on pienillä provokaatioilla ottanut yhteen Slovakian ja Romanian johdon kanssa, ei sellaista ole nähty vuosiin suhteissa Serbiaan. Unkari on välitellyt minkäänlaisen vastakkainasettelun rakentamista maan un-

karilaisvähemmistön suhteen. Vuoden 2005 tienoilla Serbian unkarilaisalueilla oli useita tappeleita, joita väitettiin etnisesti motivoituneiksi ja jotka loivat poliittisia jännitteitä. Vuonna 2013 tehty ”historiallinen sovinto”, joka onnistui sulkemaan monia historiallisia kysymyksiä maiden välillä, aloitti uuden aikakauden. Nyt kansallisuuskysymykset eivät enää ole ongelma, mutta kriitikoiden mukaan Vojvodinan autonomisen maakunnan monikulttuurisuuden edistäminen on vain kullissi. Lokakuun alussa esimerkiksi Unkarin rajan lähellä sijaitsevassa Suboticassa (Szabadka) oli vedetty yli unkarinkielisiä tekstejä opasteista.

Unkarin ja Serbian lähentymisen näkyy esimerkiksi energia- ja infrastruktuurihankkeissa, joissa molemmilla mailloa ovat tärkeässä roolissa suhteet Venäjän ja Kiinan kanssa. Kiina rahoittaa rataprojektia Budapestin ja Belgradin välillä. Rataprojektin oli alun perin tarkoitus valmistua tänä vuonna, mutta tarkkaa tietoa siitä ei ole vielä tiedossa. Vuonna 2024 tapahtunut Serbiaa järkyttänyt Novi Sadin (Újvidék) rautatieaseman katoksen romahdus, joka tappoi 16 ihmistä, on leimannut rataprojektia. Romahduksen tustalla oli korruptiota ja laiminlyöntejä eikä kaikkia syyllisiä ole ase-

Milorad Dodik ja Viktor Orbán. Kuva: Viktor Orbánin FB-sivut.

tettu vastuuseen. Tämän seurauksena syntynyt mielenosoitusaalto on yhä käynnissä Serbiassa ja Orbán on osoittanut vahvasti tukeaan Vučićille ja mielenosoittajia vastaan.

Monet Unkarissa rikastuneet oligarkit ovat onnistuneet lyömään läpi myös Serbiassa ja muualla Balkanilla. Orbánin vävyajan **István Tiborczin** aikaisemmin omistama Elios-yhtiö on voittanut suuren osan Serbian kaupunkien katuvalokilpailutuksista. Tiborcz

omistaa nykyään lähes 10 prosenttia Belgradin kaikista toimistokiinteistöistä. Unkarin rikkaimmalla miehellä **Lőrinc Mészárosilla** puolestaan on hallussaan sementtitehdas Bosnia-Hertsegovinassa ja hotellikompleksi Montenegrossa.

Orbán on rakentanut hyviä suhteita myös Bosnian serbitasavallan Republika Srpskan johtohahmoon **Milorad Dodikiin**. Dodik menetti virkansa Bosnian presidenttineuvoston jäsenenä, kun hänet tuomittiin menettämään virkansa bosnialaisen tuomioistuimen toimesta. Dodik on tullut tunnetuksi Venäjä-mielisyydestään. Orbán on liehitellyt Dodikia pitämällä Republika Srpskaa ”Unkarin kunnianaapurina”. Dodikilta Orbán puolestaan on saanut kunniamerkin vuonna 2024. Edellisenä vuonna puolestaan Vladimir Putin oli saanut Dodikilta kunniamerkin. Orbánia ei myöskään ole haitannut, että Dodikilla ei ole enää poliittista virkaa; viimeksi he tapasivat tämän vuoden elokuussa.

Välit Dodikiin ja Bosnian serbeihin ovat hyvät ja Orbán on myös tavannut Bosnian kroaattipoliitikkoja. Sen sijaan maan suurinta etnistä ryhmää bosniakkeja kohtaan Orbánin suhtautuminen on ollut huomattavan penseää. Vuonna 2021 Orbán sanoi kahden miljoonan muslimin integroimisen EU:hun olevan turvallisuuskysymys, mikä herätti suutustumusta Sarajevossa.

Orbánin Balkanin-politiikassa on huomattavaa, että hän on valinnut suosikkipoliitikonsa ja -puolueensa Balkanilla. Tästä hyvä esimerkki on Orbánin suhtautuminen Pohjois-Makedonian eri

puolueisiin. Sosialistipuolueen ollessa hallituksessa Orbán ei juurikaan tukenut maata, mutta oikeistopopulistisen VMRO-DPMNE:n voitettua vaalit maa sai miljardin euron lainan Unkarilta. Kyseisen puolueen entinen pääministeri **Nikola Gruevski** tunnetusti majaillee Unkarissa hänen paettuaan sinne vaalitappiota seurannutta korruptiotuomiotaan. Orbánia lähellä olevat liikemiehet ovat myös hankkineet mediaportaaleja Pohjois-Makedoniassa ja ylläpitäneet medioiden konservatiivista otetta. Vastaavia mediakauppoja on tehty myös Sloveniassa.

Unkarin lähentymisessä Länsi-Balkanin on monia positiivisiakin puolia, kuten edellä mainittu jännitteiden rauhoittuminen Serbian ja Unkarin välillä. Kulttuurisuhteet ovat myös vahvistuneet, mikä näkyy esimerkiksi Suboticassa (Szabadka), jossa useita kulttuurihistoriallisia rakennuksia on remontoitu. Subotican synagoga on vanhassa loistossaan. Tämän rinnalla kulkee kuitenkin paljon poliittista vaikuttamista, mistä esimerkkinä on Orbánin puhe kyseisen synagogan avajaisissa. Hän väitti, ettei keskieurooppalaisella monikansallisella rinnakkaiselolla ole mitään tekemistä länsimaisen ”pinnallisen” käsityksen kanssa monikulttuurisuudesta.

Lisäksi hyvien kulttuurisuhteiden vakaas riippuu kulloinkin vallassa olevista poliitikoista. Mahdolliset poliittiset muutokset sekä Unkarissa että Balkanilla voivat muuttaa tätä kuviota hyvinkin pian.

Teksti ja kuva:
Jani Korhonen

Szabadkan (Subotican) rautatieasema.

Voiko Viktor Orbán hävitä vaalit 2026?

Kaksi julistetta nousi yli muiden viime kesän katukuvassa: ensimmäisessä väitettiin kahden miljoonan unkarilaisen vastustavan Ukrainan EU-jäsenyyttä. Toisessa Ukrainan **Volodymyr Zelenskyi** ja Unkarin **Péter Magyar** ovat kuin kaksi marjaa – unkariksi kaksi munaa.

Oppositiota lähellä oleva politiikan tutkija **László Kéri** arvioi fiksumpien fideszläisten tietävän jo, että hätä on suuri. Péter Magyar ja Tisza-puolue ovat johtaneet joissakin mittauksissa jo vuoden verran, kun toisissa ykkösenä on hallitus.

Unkarissa keskustellaankin mitausten suhteesta niin rahoittajiinsa kuin puuttumisesta maan sisäisiin asioihin, toiset EU:n ja toiset Venäjän.

On realistista kysyä, voiko Unkarin hallitus hävitä ensi kevään vaalit. Orbánin tappiota on ennustettu lähes jokaisen parlamenttivaalin yhteydessä.

Siksi tässä tarkastellaan lähemmin vaaliasetelmia ja niihin liittyviä spekulatioita.

Unkari on entisistä sosialistimaista ainoa, jossa ei ole pidetty ennenaikaisia parlamenttivaaleja.

Fidesz ja sen takiaispuolue kristillisdemokraatit ovat voittaneet kaikki vaalit syksystä 2006 lähtien.

Varsinainen maanvyöry toteutui vuonna 2010, jolloin Fidesz-KDNP sai parlamenttiin kahden kolmasosan superenemmistön. Sen jälkeen sen ei käytännössä ole tarvinnut välittää oppositios- ta. Osittain tämä johtuu maan yhdistelmävaalista, joka suosii vahvinta.

Valtaan päästyään Orbánin tukijat virtaviivaistivat monimutkais- ta vaalijärjestelmää. Näin vuonna 2014 myös ulkounkarilaiset saivat äänioikeuden, ja heistä onkin tullut merkittävä oikeistohallituksen tukija.

Vaalijärjestelmä perustuu Saksa- ja Italiasta kopioituihin mal- leihin sillä edellytyksellä, että se palkitsee voittajaa niitä enem- män. Yhdistelmävaalissa 106 mandaattia jaetaan yksittäisten vaalipiirien enemmistöillä ja lo- put 99 suhteellisella vaalilla.

Vuonna 2014 hallitustaival not- kahdutti hallituksen kannatus- ta siinä määrin, että se menetti vajaat 450 000 ääntä. Kuitenkin räätälöity vaalijärjestelmä turva- si sille kahden kolmasosan – sillä kertaa vain 45 prosentilla äänistä.

Vuoden 2018 erikoisuus on, että oppositio hävisi vaalit, vaikka sai- kin ääniä hieman hallitusta enem- män. Silti myös hallitus sai yli 550 000 kannattajaa lisää. Keskeisinä teemoina olivat maahanmuutto ja EU:n puuttuminen Unkarin sisä- siin asioihin.

Vuonna 2022 oppositio oli hyvis- sä asemassa, mutta sota Ukrainas- sa muutti kaiken. Viktor Orbánin tukijat nappasivat kaikkien aiko- jen parhaan saaliinsa eli yli kolme miljoonaa ääntä. Hallitus voitti 54 prosenttia ja uusi jälleen Euroo- passa harvinaisen superenemmis-

tön – suorien mahdaattien osuus paikoista oli 87.

Euroopan parlamentin vaalit ke- sällä 2024 soittivat kuitenkin hä- lytyskelloja. Vaikka Fidesz pysyi suurimpana, kannatuksesta sul- kahdessa vuodessa noin miljoona ääntä. Samalla puhuttiin opposi- tion vaihdoksesta, sillä lähes tun- tematon Fideszin sisäpiiriläinen Péter Magyar ylsi Tisza-puolueel- laan lähes 30 prosenttiin.

Viimeisen vuoden ajan politiikka on ollut pienpuolueille tuskaisaa. Momentum on jo päättänyt olla lähtemättä ensi kevään vaaleihin. Toisaalta Demokraattisen koa- lition **Klára Dobrev** näkyi ke- sän katumainoksissa arviolla, että sekä Eurooppaa että vasemmistoa tarvitaan. Hallitus puolestaan pe- lottelee mahdollisella Tisza-puo- lueen ja Dobrevin yhteistyöllä.

Politiikan tutkijoiden arviois- sa ensi keväänä parlamentissa on kenties vain kaksi puoluetta. Jos näin käy, Unkarissa on valit- tu laitaoikeiston Fideszin ja mal- tillisemman oikeiston eli Tiszan väliltä.

Periaatteessa tulevasta voi ero- tella kolme skenaariota: Ensimmäisessä, business as usual, ny- kyinen hallitus onnistuu edelleen jakamaan etuisuuksia ja saavutta- maan superenemmistön. Perinteis- tistä köyhempi maaseutu on rat- kaissut Unkarin vaalit.

Todennäköisempi on mahdolli- suus, että hallitus menettää su- perenemmistönsä, eikä myöskään oppositio saa sellaista. Kiinnostavia ovat huomiot, ettei kaikkia Fi- deszin tappiota ennustavia mie- lipidetiedusteluja olisi tuotu jul- kisuuteen.

Fideszin kannalta pelottavin

mahdollisuus on se, että Viktor Orbán lankeaa omaan ansaansa. Oppositiossa haaveillaan mah- dollisuudesta, että Tisza saakin voittajaa suosivalla järjestelmällä kaksi kolmasosaa paikoista.

On kiinnostavaa, ettei oppositio ole viime aikoina juuri arvostellut epäreilua vaalijärjestel- mää. Radikaaleimmissa ulostuloissa kaivataan vallankumousta hallituksen vaihdoksen sijaan.

Myös Péter Magyar lupaa jär- jestelmänmuutosta, rendszer- váltás, joka tuli tunnetuksi 1989-muutoksen käsitteenä. Teh- tävää ainakin riittää: Népszavas- sa toimittaja **Orsolya Bálint** kirjoitti, että korruption lopetta- minen, oikeusjärjestelmän palaut- taminen, inflaation hillintä, me- dia- ja mainostilan uusjako sekä kansakunnan yhtenäisyys riittäi- sivät jo yksistään neljän vuoden syklille.

Kun aikanaan **Margaret Thatcher**ilta kysyttiin hänen suurinta

poliittista saavutustaan, vastaus oli **Tony Blair**. Kysymyksek- si jää, onko Tisza vain Fidesz2.0, joka tyytyy siihen, mitä Fidesz oli- si halunnut olla, ennen kuin val- ta ja autoritarismi turmelivat sen.

Viime aikoina pääministeri Vik- tor Orbán on sortunut poliitti- siin virheisiin. Yhteistyö Donald Trumpin kanssa ei ole täyttänyt odotuksia.

Myös kevään puheet kansalaisis- ta luteina muistetaan hyvin. Bu- dapestin Pride-kulkueen kieltämi- nen sai jopa jotkut suomalaispo- liitikot liikkeelle.

Péter Magyar on pyrkinyt otta- maan virheistä kaiken irti ja te- kemään itseään tunnetuksi myös Romanian unkarilaisalueilla. Transilvanian väitetään tosin jo antaneen anteeksi Orbánin tuen Romanian laitaoikeiston unkari- laisvastaiselle presidenttiehdok- kaalle.

Kun vaaleihin on aikaa reilut puoli vuotta, monet yllätykset ovat mahdollisia. Eräs niistä oli Viktor Orbánin paljastus Magyar Nemzetissä. Lehden mukaan hän olisi jo useampaan kertaan tarjon- nut pääministerin paikkaa uskol- liselle liittolaiselleen entiselle pre- sidentti **János Áderille**.

Teksti ja kuvat:
Heino Nyssönen

Kaarinan aktiivipariskunta haluaa avata unkarilaisiin

Tarinamme alkoi vuonna 2019, jolloin **István** oli Suomessa kesätöissä Kansainvälisillä Suurmarkkinoilla. Turku-viikolla István halusi käydä seurakunnalla ja meni vierailemaan englanninkieliseen seurakuntaan Turussa. Siellä tapasimme keskiviikkoiltana ja jo torstaina menimme ensimmäistä kertaa ulos. Yhdeksän kuukautta myöhemmin menimme naimisiin Turussa.

Meille oli järkevämpää jäädä Suomeen sillä Istvánilla on monta eri koulutusta ja mahdollista saada töitä aika lailla mistä vain, kun taas Ronja on ammatiltaan puheterapeutti ja ilman unkarin kielen sujuvaa kielitaitoa on puheterapeutin vaikeaa tehdä töitä Unkarissa. Asumme edelleen Turussa ja meillä on kaksi ihanaa pientä lasta.

István löysi ensimmäisen työpaikan Suomesta helposti, kiitos Ronjan työnantajan, jonka aviomies antoi Istvánille työpaikan rakennustyömaalla. Kun projekti loppui, hän etsi Istvánille uuden työpaikan kaupan alalla. Siel-

István ja Ronja Szalai.

lä István oppi numerot suomeksi, vaikka ei muuten suomea puhunutkaan paljoa. István halusi oppia suomen kieltä, sillä tiesi elämän Suomessa olevan helpompaa, kun osaa puhua suomea.

Kotoutumispalvelut Suomesa mahdollistivat tämän hienosti ja István opiskeli suomen kieltä noin 2 vuoden ajan. Opiskelujen aikana István teki 4 viikon työharjoittelun Suomen kristilli-

sessä yhteiskoulussa Toivonlinnassa, Kaarinassa. Työharjoittelun jälkeen István teki satunnaisesti töitä Toivonlinnassa, kunnes avautui paikka majoituksen puolella. István haki majoitusvastavan paikkaa ja saikin sen, mutta sillä ehdolla, että Ronja tekee työtä hänen kanssaan sillä kirjalliset työt, esimerkiksi sopimusten teot ja sähköpostit, vaativat parempaa suomen kielen taitoa. Noin vuosi sitten István sai Suomen kan-

salaisuuden ja hoitaa majoitus-työt pääasiallisesti jo ilman Ronjan apua suomen kielen taitojen vahvistuessa koko ajan.

Vastaanotto Suomessa on Istvánin mielestä aina ollut hyvä, ihmiset ovat kohdelleet Istvánia ulkomaalaisena hyvin kunnioittaen ja ystävällisesti. Kun osaa asumaansa kieltä, tuntuu se enemmän kodilta. Kun tekee työtä, mistä pitää, lisää se hyvinvointia ja auttaa vieläkin enemmän kotiutumaan toiseen maahan. Tärkeintä on tietenkin olla siellä missä oma perhe on.

Olemme olleet Suomi-Unkari Seuran toiminnassa vuodesta 2020, jolloin **Ronja** liittyi mukaan Kaarinan seuraan. Asuimme jo silloin Turussa, mutta Ronja liittyi Kaarinan seuraan sen aktiivisuuden takia. Pian Ronja istuikin jo Kaarinan seuran hallituksessa ja István tuli myös vuotta myöhemmin hallitukseen mukaan. Tämän vuoden alussa Ronjasta tuli Kaarinan seuran puheenjohtaja, kun seuraa 35 vuotta

johtanut Marja Hakalax ”eläköityi” viimein. Keväällä Ronja valittiin myös pääseuran hallituksen jäseneksi.

Tulevaisuudessa haluaisimme lisää toimintaa Suomessa asuvien unkarilaisten kanssa, jotta unkarilaiset voivat harjoittaa omaan kulttuuriinsa liittyvää toimintaa ja jotta suomalaiset voivat tavata unkarilaisia ja näin ystävystyä unkarilaisten kanssa jo täällä Suomessa. Me olemme huomanneet, että suomalainen ja unkarilainen ruoka ovat monelta osin varsin samanlaista. Monet perinteiset suomalaiset ruoat muistuttavat joltain unkarilaista ruokaa, toki Unkarissa siihen on yleensä lisätty paprikaa ja sipuleita – esim. gulasseikeitto ja lihakeitto tai Székely káposzta ja kaalilaatikko tai lammaskaali. Suomalaisille voisikin olla mielenkiintoista kutsua unkarilaisia kylään vertailemaan eri ruokia!

Teksti: Ronja ja István Szalai
Kuva: Kotialbumi/Lauri Oja

Luca Korányin kesä Helsingissä

Luca Korányi piti saarnan messussa Pitäjänmäen kirkossa.

Teologian opiskelija **Luca Korányi** Pestszentlőrincin ystävyysseurakunnasta Budapestistä oli heinäkuusta syyskuun alkuun kahden kuukauden harjoittelussa Pitäjänmäen seurakunnassa Helsingissä. Samalla hän sai mahdollisuuden tutustua monipuolisesti seurakunnan toimintaan. Harjoittelu oli mahdollista Erasmus-järjestelmän kautta.

Unkarin pääkaupungissa sijaitseva Pestszentlőrincin seurakunta on ollut Pitäjänmäen seurakunnan ystävyysseurakunta vuodesta 1986 lähtien. Säännöllisen yhteydenpidon lisäksi toimintaan kuuluvat molemminpuoliset seurakuntavierailut.

Pestszentlőrincin seurakunta on perustettu vuonna 1922 ja kirkko on vihitty käyttöön vuonna 1932. Seurakunnan kirkkoherrana toimii vuodesta 2021 alkaen Lucan isä **András Korányi**.

Luca on opiskellut kaksi vuotta teologiaa ja on 20-vuotias luterilaisen kirkon jäsen. Hänen tavoitteenaan on työskennellä opintojen päätyttyä seurakuntapappina, mutta on kiinnostunut myös työskentelemisestä tieteellisen tutkimustyön parissa.

Opintojen lisäksi Luca ohjaa kymmenen hengen nuorisoryhmää, jonka osallistujat ovat noin

15-vuotiaita. Toisinaan hän auttaa nuorempien lasten pyhäkoulussa. Luca osallistuu aktiivisesti myös yliopiston toimintaan olleen opiskelijakunnan neuvoston jäsen. Kevätlukukauden 2025 aikana Luca auttoi myös eteläisen hiippakunnan piispan **Péter Kondorin** toimistossa.

Unkarin tärkeimmät historialliset uskontokunnat ovat roomalais-katolinen, reformoitu ja luterilainen kirkko sekä juutalaisyhteisöt. Unkarin evankelis-luterilaisen kirkon seurakunnat jakaantuvat kolmeen hiippakuntaan: läntiseen, eteläiseen ja pohjoiseen hiippakuntaan. Luterilaisella kirkolla on korkeatasoinen päiväkotijärjestelmä ja kouluverkosto, jonka ansiosta luterilaisen kirkon näkyvyys yhteiskunnassa on paljon sen prosentuaalista osuutta suurempi.

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kanssa vuodesta 1927 jatkuneen teologivaihdon ansiosta Unkarissa on suomea puhuvia pappeja ja toimivia ystävyysseurakuntayhteyksiä. Noin 55:llä suomalaisella seurakunnalla on ystävyysseurakuntasuhteet unkarilaisiin seurakuntiin. Helsingin seurakunnilla on ulkomaila 20 ystävyysseurakuntaa, jotka sijaitsevat kuudessa eri maassa. Helsingin seurakuntien ystä-

vyyssseurakunnat Unkarissa ovat Kallio-Csepel ja Budafok, Tuomiokirkko-Aszod, Herttoniemi-Kelenföld, Pitäjänmäki-Pestszentlőrinc ja Roihuvuori-Obuda.

Ystävyysseurakuntatyön tavoitteena on edistää kirkkojen, seurakuntien ja niiden jäsenten keskinäistä yhteyttä. Ystävyysseurakuntatyö on kahden seurakunnan vastavuoroista toimintaa, joka rikastuttaa molempia osapuolia. Se on yhteisen uskon jakamista ja siinä kasvamista kunnioittaen osapuolten kirkollista perinnettä ja toimintatapoja. Käytännössä se sisältää hengellistä/aineellista tukea, kansainvälisyyskasvatusta, koulutusta, leiritöitä, oppimista toisesta kulttuurista ja tavoista, seurakuntavierailuja ja uusia ystäviä.

Oli ilo saada kutsu 24.8.2025 Pitäjänmäen kirkossa pidettyyn messuun, jossa Luca piti saarnan unkarin kielellä, suomeksi tulkattuna. Hänen äitinsä oli kääntänyt tekstin sujuvalle suomen kielelle. Saarnaa oli kuuntelemassa myös useampi unkarilaislähtöinen henkilö ja muutamia seuramme jäseniä.

Teksti ja kuva:
Ulla Lång

Unkarin kielioppivideot

Uutta materiaalia käytännön kielitaidon harjoitteluun

Oletko tuskailut unkarin kieliopin kanssa? Miten erilaiset ässät äännetään? Milloin verbiin liitetäänkään esimerkiksi fel tai le? Minkä merkityksen tuo etuliite el tai meg? Kuinka ihmisiä puhutellaan luontevasti ja tilanteen mukaan tarpeeksi kohteliaasti? Suomi-Unkari Seuran koordinoimassa HuVi-hankkeessa on tuotettu havainnollisia ja innostavia videoita käytännön kielitaidon harjoitteluun.

Videot täydentävät aiemmissa hankkeissa tuotettua Unkaria helposti -oppimateriaalia. Hankkeen nimestä Hungarian videos tuleva HuVi-lyhenne kuvaa hyvin projektityön ja videoiden kuvausten iloista tunnelmaa, mikä toivottavasti välittyy myös videoiden katsojille.

Videoiden aiheet

Videoiden aiheet valittiin kokeiden unkarin opettajien käytännön kokemuksen ja kollegoilta kerättyjen ajatusten pohjalta. Käsitellyt aiheet on jaoteltu seuraavasti: ääntäminen, vokaaliharmonia, tervehtiminen ja puhuttelut, objekti, paikallissijat, sanajärjestys ja verbien etuliitteet. Osasta videoista on saatavana helpompi ja vaikeampi versio.

Hankepartnerit keskittyivät erityisesti omille opiskelijoilleen hankaliin aiheisiin. Eri kielikuntaan kuuluvan saksan puhujalle unkarissa aiheuttavat esimerkiksi sijamuodot ja vokaaliharmonia eri lailla päänvaivaa kuin suomalaiselle.

Videoita voi katsoa unkarin-, suomen-, saksan- tai englanninkielisin tekstityksin. Edistyneem-

mät oppijat voivat valita myös tekstittämättömän, unkarinkielisen version. Kuhunkin videoon liittyy myös selostuksen ja dialogit sisältävä unkarinkielinen tekstiversio, josta on lukemalla helpo tarkistaa asioita. Videoissa on opittavan aineksen havainnollistamisessa hyödynnetty mm. värejä, liikettä ja animaatioita ja tavoitteena on tehdä oppimisesta sekä helppoa että hauskaa.

Kieliopin keskeisistä kysymyksistä videoilla puhuvat kokeneet unkarin kielen lehtorit **Ildikó Vecsernyés** Helsingin yliopistosta ja **Ágnes Kollár** Hampurin yliopistosta ja esiintyjinä on useita unkaria äidinkielenään puhuvia henkilöitä.

Materiaali kuuluu osana Suomi-Unkari Seuran aikaisemmissa hankkeissaan kehittämään Unkaria helposti -oppimateriaaliin, mutta se toimii minkä tahansa muun oppimateriaalin kanssa tai itsenäisenä kokonaisuutena esimerkiksi aikaisemmin opitun kertaamisessa. Ääntämisvideon animaatio havainnollistaa usein hankaliksi koettujen äänteiden tuottamista.

Anna palautetta

Hankkeen tavoitteita ja tuloksia on esitelty sekä kotimaisissa että kansainvälisissä konferensseissa ja opettajille suunnatuissa täy-

dennyskoulutusseminaareissa ja niin oppijoiden kuin kollegoidenkin antamaa palautetta on otettu huomioon valmiissa videoissa. Videot ovat käytössä Suomessa ja Saksassakin kummankin partneriorganisaation sekä Helsingin yliopiston järjestämällä kielikursseilla. Videoiden lähestymistavasta on pidetty ja nyt niiden ollessa vapaasti saatavilla kieltenopiskelijoilta ja opettajilta toivotaan edelleen kommentteja (sähköpostitse: ildiko.vecsyrnes@helsinki.fi).

Projektista

Suomi-Unkari Seuran vuosina 2023–2025 yhdessä Hampurin yliopiston fennougristiikan ja uralistiikan laitoksen kanssa toteuttaman pienimuotoisen kumppanuushankkeen Hungarian Videos (HuVi) tavoitteena on edistää unkarin opetusta ja oppimista aikuisoppijoiden ja yliopisto-opiskelijoiden parissa tuottamalla uudenlaista oppimateriaalia kieliopin opetukseen kielitaitotasolle A1 – B2.

Unkaria pidetään usein vaikeana kielenä oppia juuri kielioppirakenteidensa vuoksi. Tähän haasteeseen haluttiin tarjota apua kehittämällä helposti lähestyttäviä, havainnollisia ja hauskoja kielioppivideoita keskeisistä kieliopin ja kielen käytön aiheista.

Vapaasti katsottavissa olevat Hu-

Hungarian Grammar Videos

Unkarin kielioppivideot

Havainnollisia lyhyitä videoita keskeisistä kieliopin ja kielen käytön aiheista.

Aiheina ääntäminen, vokaaliharmonia, puhuttelut, objekti, paikallissijat, sanajärjestys ja verbien etuliitteet.

Osasta videoista on saatavana helpompi ja vaikeampi versio. Tekstityksen kielinä unkari, suomi, saksa ja englanti. Videon voi katsoa myös ilman tekstiä.

Kuhunkin videoon liittyy myös selostuksen ja dialogit sisältävä unkarinkielinen tulostettava tekstiversio.

Löydät videot seuran verkkosivuilta suomiunkari.fi > Hungarian videos > Huvi - Unkarin kielioppivideot

Vi-videot löytyvät Suomi-Unkari Seuran verkkosivuilta kohdasta Hungarian videos: <https://suomiunkari.fi/hungarian-videos/> huvi-unkarin-kielioppivideot/ Myös Unkaria helposti -sarjan oppikirjat, äänitteet, matkailusa-

nasto sekä kielioppikirja ovat tilattavissa seuran verkkokaupasta: <https://suomiunkari.fi/kauppa/>

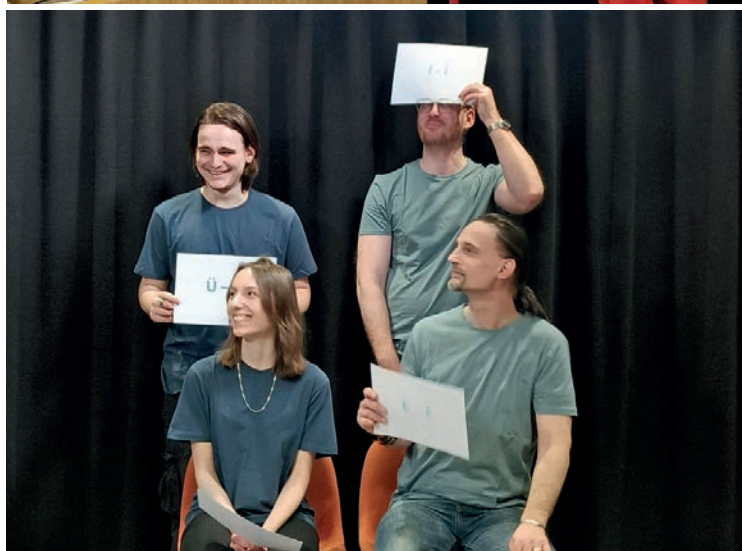
Teksti: Irene Wichmann, Ildikó Vecsernyés, Kaija Markus ja Marjatta Manni-Hämäläinen

Egy könyvet olvasok.
Elolvasom a könyvet.

Hova megy Péter?
Péter a múzeumba megy.
Péter a repülőtérre megy
Péter orvoshoz megy.

Szia, Zsuzsi!
Szia, Eszter!
Hogy vagy?
Köszí, jól. És te?
Én is. Bocss, most sietek. Szia, szia!
Rendben. Szia!

Sziasztok, nem tudjátok, hol van egy élelmiszerbolt?
Ott van jobbra, a következő utcában.
Oké, köszí. Sziasztok! Szia!

Ildikó Vecsernyés (vas. ylhäällä) kuvasi studiossa Marjatta Manni-Hämäläinen. Sanajärjestys-videon kuvakaappauksessa Irene Wichmann, Marjatta Manni-Hämäläinen ja Kaija Markus (oik. ylhäällä). Vokaaliharmoniaa havainnollistamassa Réka Dávid, Silvester Sebők, Szabaszián Sebők ja Zoltán Slezák, kuva Kaija Markus (vas. alhaalla). Paikallissija-videon kuvauksessa etualalla Zoltán Slezák ja kuvan ottaja Ágnes Kollár (oik. alhaalla).

Miten syntyi teos ”Millä sivulla olet – Novelleja Unkarista”?

Suomi-Unkari Seuran perustamisesta on kulunut jo 75 vuotta. Uuden unkarilaisen kirjallisuuden käännösprojektin idea on ollut esillä jo pidempään. Ensimmäinen hakemus kokoelmasta laitettiin jo vuonna 2022 kahden muun hakemuksen kanssa. Silloin ajatus ei saanut tukea.

Valtakunnallisen seuran entinen puheenjohtaja **Irmeli Kniivilä** muisteli erään keskustelun yhteydessä syyskuussa 2025, että vuonna 2023 pohdittiin seuran piirissä, ”miten 75-vuotiaasta seuraa voisi juhlia niin, että siitä jäisi myös jotain konkreettista juhlinnan jälkeen”. Projektin sai ensimmäisen myönteisen rahoituspäätöksen vuoden 2024 keväällä. Nähtiin, että tällä novellikokoelmalla olisi mahdollista antaa laajemmalle yleisölle jotain, mikä edistäisi unkarilaisen kirjallisuuden tunnettavuutta Suomessa. Näin novellikokoelmasta tuli juhluvuotta kunnioittava tuotos.

Ensimmäisen myönteisen päätöksen jälkeen toukokuussa 2024 pidettiin kokous unkarilaista kirjallisuutta hyvin tuntevien asian tuntijoiden ja kääntäjien kanssa. Silloin valittiin toimitusryhmä, ja niin alkoi unkarinkielisen pohjamateriaalin kerääminen. Ensimmäisenä askeleena saatiin unkarilaisten kustantamoiden, Magvetőn ja Van másik!in vuosina 2020 – 2024 julkaistujen novellikokoelmien materiaalit käyttöömmme. Toimittajaryhmään ilmoittautuivat Irmeli Kniivilä, **Magdolna Kovács**, **Klára Pojžák**, **Kaisa Pietilä** ja **Botond Vereb-Dér**. Novelliantologioiden lisäksi Magdolna Kovács ehdotti **Viktória Jánoki-Kisin** novelleja mukaan, Irmeli Kniivilä ehdotti **Éva Lévai-Gubisin** kirjoituksia, Klára Pojžák Budapestistä kertovaa novellikokoelmaa ja lisäksi Botond Vereb-Dér pakotti toimitusryhmän lukemaan **András Cserna-Szabóta**.

Novellien valintakriteeri oli aika selkeä: käännettävät novellit valittaisiin viime vuosien tuotannosta. Kirjailijan nimekkyydellä ei ollut merkitystä, ja niin nuoret kirjailijat nousivatkin esiin. Monien nimekkäiden kirjailijoiden töitä jäi valikoiman ulkopuolelle. Kaikilta osin näiden kriteerien noudattaminen ei onnistunut, vaan muutama jo aikaisemmin ”kanuksensa lunastanut” kirjailija oli mukana. Novellit olivat kuitenkin uusia eikä mukana ole ennen

vuotta 2021 ilmestyneitä novelleja. Käännettävien novellien valitseminen kustantajien uusien novellien laajasta tarjonnasta vaati paljon työtä ja ennen kaikkea ankaraa lukemista, sillä ”luettavien pinossa” oli kaiken kaikkiaan 297 novellia. Raati mietti myös aihepiirejä, jonka ympärille olisi voinut rakentaa temaattista kokoelmaa. Päätettiin kuitenkin, että kokoelmaan valitaan tuoreinta kirjallisuutta.

Lukeminen ja käännettävien novellien valitseminen sujui melko rivakasti. Kokoonnuimme 2024 syksyn mittaan etäyhteydellä lähes viikottain. Jos joku oli ehtinyt lukea ja tehnyt valintoja, ehdotti hän niitä tiimin muille jäsenille, kertoo Irmeli Kniivilä.

Alkuperäisen idean mukaan kirjaan oli tarkoitus valikoida 25 novellia. Päätettiin kuitenkin jättää

laajempi otos **Anna Tarvaiselle** ja **Outi Hassille** tutkittavaksi. He lukivat raadin ehdotuksia läpi ja valitsivat 15 novellia, jotka heidän mielestään olivat parhaimpia. Raati kuitenkin päätti, että kokoelmasta tehdään laajempi. Syy oli käytännöllinen: silloisen rahoitus tilanteen mukaan kääntäjät olisivat tehneet työnsä täysin vapaaehtoisina ja käännöstyöhön ryhtyville haluttiin antaa, jos ei rahaa, niin ainakin valinnanvaraa.

Kun novellit oli valittu, piti kirjailijoilta pyytää lupa novellien suomentamiseen ja julkaisemiseen – ilman palkkiota. Kirjailijat suostuivat tähän hyvin ystävällisesti. Kirjailijoiden kontaktointi oikeuksien saamiseksi oli toiminnanjohtajan tehtävä. Siinä hakutaitojen lisäksi suurin apu oli **Attila Rácz**, suomea erittäin hyvin puhuva ja kieltä ELTE:ssä opiskellut

Telexin kulttuuritoimittaja, sillä hän luovutti tuntemiensa kirjailijoiden yhteystiedot.

Syntyi myös ajatus kokoelman kuvituksesta, jota käytetään nykyään harvoin aikuiskirjallisuudessa. Kuvittajaksi valikoitui **Helga**

Sárközi-Kovács, jonka grafiikkaan seuran jäsenet ovat tutustuneet esimerkiksi Oulussa ja Tampereella. Kullakin novellilla on oma maailmansa, mikä näkyy myös Sárközi-Kovácsin luomissa kuvissa. Hänen graafinen ilmaisunsa heijastaa onnistuneesti kokoelman rakennetta: jokainen kuva tukee kyseistä novellia ja jokainen novelli saa siihen tyyllisesti sopivan kuvan.

Toiminnanjohtaja alkoi myös aktiivisesti kysellä kääntäjiä. Muun muassa seuran sisäisissä tiedotteissa seuran jäsenet saivat tietoa hankkeesta ja halukkaat saattoivat myöhemmin perehtyä itse novellikokoelmaan ja valita mieleisensä käännettävän. Aluksi tuntui, että kääntäjiä ei ehkä löytisikään tarpeeksi. Lopulta heitä oli peräti 20. Novelleja suomennettiin kaikkiaan 27, vaikka aluksi suunnitelmissa oli 25.

Koska ammattikäytäntöjen lisäksi seuran kokoelma tarjosi harrastajillekin mahdollisuuden osallistua työhön, kielentarkastuksen merkitys nousi entistäkin tärkeämmäksi. Siitä vastasi Outi Hassi; hän oikoluki suomennokset ja ehdotti muutoksia kääntäjien työhön. Käännösprosessi kielentarkastuksineen sujui rivakasti. Toiminnanjohtaja vastasi projektinhallinnasta. Hän oli erityisen tarkka aikataulujen suhteen; sovitusta määräaajoista lipsuminen ei tullut kysymykseen, lisää Kniivilä. Projektinjohto hoiti käytännön järjestelyt, kilpailutti kirjapainot ainakin hinnan ja painatusaika- taulun suhteen.

– Itse olin hämmästynyt, miten nopeasti kirja tuli painosta, päättää Kniivilä.

Teksti: Tenho Takalo ja Botond Vereb-Dér

Toimitus: Outi Hassi, Irmeli Kniivilä, Magdolna Kovács, Kaisa Pietilä, Klára Pojžák ja Anna Tarvainen
Vastaava toimittaja: Botond Vereb-Dér
Kielentarkastus: Outi Hassi. Kuvitus ja graafinen suunnittelu: Helga Sárközi-Kovács
Teoksen toimitus- ja käännöstyötä sekä julkaisemista ovat tukeneet:
Suomen kulttuurirahasto - Maailmankirjallisuuden suomennostuki kustantamoille -apuraha
M.A. Castrénin seura
Kakkonen-Yhtiöt Oy
Liszt-instituutti, Helsinki
Teos on ostettavissa paikallisyhdistyksissä ja seuran verkkosivuilla.

Unkarin uusi novellitaide tutuksi talkoilla

Millä sivulla olet
Novelleja Unkarista
Suomi-Unkari Seura 2025

Suomi-Unkari Seura on julkaissut juhlavuotensa kunniaksi yli 250-sivuisen teoksen, joka esittelee uudempaa unkarinkielistä novellistiikkaa. Aiheet ovat moninaiset, ne edustavat nykyisen ja osin aikaisemman Unkarin elämää ja todellisuutta monelta eri kanalta. Novellit ovat yleensä aika lyhyitä (Elääköhän niissä Örkényn perintö?), mutta esimerkiksi kirjalle nimen antanut on teoksen pisin. Kirjoitusten tyylien ja aiheenvalinnan rikkaus antavat monipuolisen kuvan, ja jokaisella lukijalla on mahdollisuus löytää häntä itseä kiinnostavia ja miellyttäviä tekstejä. Novellisteista vanhin on syntynyt vuonna 1950, nuorin vuonna 1991, siis osalla heistä on kokemuksia sekä sosialismista että järjestelmänmuutoksen vuosista ja uuden Unkarin yhteiskunnan kehittymisestä.

Osa kirjoittajista on myös syntynyt nykyisen Unkarin rajojen ulkopuolella, mutta unkariksi kirjoittavina heidänkin kokemuksensa täydentävät kuvaa nykyunkarilaisten kokemuksista ja elämästä.

Kirjan antama kuva unkarilaisista novellista tai yleensäkin kirjallisuudesta on kattava. Kyse ei ole lainkaan ”nuorten kirjailijoiden esiinmarssista” tai heidän esittelystään, vaan mukana on jo paikansa varmistaneiden, moninkertaisesti palkittujen tekijöiden luomuksia.

Kymmenkunta heistä on saanut unkarilaisen **Attila József**-kirjallisuuspalkinnon ja ainakin kaksi EU:n kirjallisuuspalkinnon. Onpa **Vilmos Kondor** saanut Suomi-Unkari Seuran Lahden osaston kunniakirjan Budapest-sarjastaan.

Kirjan aiheista nousevat esiin tietysti muutamat historiaan viittaavat novellit, sillä tuo aika elää vielä monien miellissä. Näitä ovat esimerkiksi niin kauaksi menneisyyteen kuin Pariisin olympialaisiin 1900 sijoittuva kohta, jossa sen ajan vasemmisto, esim. **Otto Korvin** ja **Ernö Szabó** esiintyvät, siis ennen Unkarin neuvostotasavallan syntyä (**Noémi Szécsi**) tai satiirisessa kertomuksessa poliittisesta pelistä 1950-luvun Unkarissa (**László Csabai**). Tähän joukkoon kuuluu

Kirjailijat Anna Szabó T., Gábor Szabó T., vastaava toimittaja Botond Vereb-Dér ja kuvittaja Helga Sárközi-Kovács kesän tapaamisessa Budapestissä.

myös **János Lackfi**n kertomus pojanpojan ja isoäidin eri ajoissa elämisestä: isoäiti pelkää vainojen taas alkavan ja kehottaa pojanpoikaansa varomaan ja pakenemaan.

Toinen Englannissa elävä siirtolaisperhe taas odottaa turhaan ”oikeanlaisen” kommunistisen hallinnon syntymistä (**Máté Makai**). Omalaatuisensa on Vilmos Kondorin Budapest-sarjaan liittyvä novelli, jossa päähenkilöksi nousee muinaisen roomalaiskaupungin löytänyt pikkupoika. Tosin poliisit selvittävät siinä ohessa myös murhamysteerinsä.

Suurin osa tarinoista kertoo kuitenkin arkipäivästä selviytymisestä tai selviytymättömyydestä. Niiden sävy saattaa olla synkkäkin: avioliitto, joka saattaa olla hajoamassa, aviottoman lapsen selviytyminen elämässään ympäristössä, joka tuomitsee hänen äitinsä elämäntavan. Kaikkein ”äärimmäisin” on **András Csernai** **Szabón** novelli äidistä, joka vaihtaa miestä jatkuvasti ja käyttäytyy ympäristön paheksumalla tavalla. Poika on unkarilainen vastine ”peräkammarin pojalle”, jota halveksitaan hänen humanistisen tutkintonsa vuoksi. Niinpä poika ryhtyy auttamaan äitinsä ja hänen ”häiskänsä” petoksissa keksimällä erilaisten esineiden liittymiskohtia Jeesuksen elämään. Näitä esineitä he sitten myyvät korkealla hinnalla. Nämä arkielä-

män tapahtumia ja keinoja niistä selviytymiseen on runsaasti. Ehkä fantastisin ja samalla synkin on suositun unkarilaiskirjailija **János Hayn** kertomus ”Hoitaja”, jossa eläintensuojelusäätiön eläinkotiin tulee hoitajaksi alkoholistinen. Hän rakastaa kyllä eläimiä, mutta näyttää sen lopettamalla ne. Vähän samanlainen synkkä juttu on **Zoltán Egresyn** ”Tamara”, jossa vuokraemännän koiraa hyväksi käyttäen alivuokralainen pääsee koko asunnon perijäksi.

Kokoelmassa ovat edustettuna myös sellaiset kirjailijat, jotka kertovat maasta poismuuttaneiden elämästä ja kohtalosta. Erittäin intensiivinen on **Viktória Jánoki-Kisin** novelli. Siinä Yhdysvaltoihin muuttanut ja siellä erinomaisesti menestynyt tytär tulee kotiin Unkariin tapaamaan perhettään ja varsinkin isäsäänsä, joka ei voi hyvin. Isä on saanut viljeltäväkseen kolhoosin, jossa hän oli ollut aikaisemmin jonkinlaisena työnjohtajana.

Nyt vaikeudet ovat kasautuneet ja isällä on todettu sydänsairaus. Tytär taas oli tutustunut uusiin trendeihin ja oli vegaani. Tämä aiheuttaa heti ensimmäisellä aterialla ristiriitaa, kun tytär ilmoitti, ettei koskisi äitinsä huolellisesti valmistamaan ”punaiseen” eli paprikaiseen kanapataan. Lopussa kuitenkin tytär joutuu tajuaamaan vanhempiensa ja perheen-

sä tilanteen vakavuuden ja luopuu periaatteestaan, ainakin tämän kerran.

Ulkomailla muuttaneen unkarilaisen elämästä ja kokemuksista kertoo teoksen niminovelli, **Péter Görcsin** ”Millä sivulla olet”. Lähtökohta on tavallinen: unkarilainen opettaja joutuu toteamaan, että hänen isänmaansa tuntuu pettäneen hänet, joten lähtee työstäväineen/avovaimoineen pois maasta. Nyt hän on Norjassa ja hänellä on norjalainen vaimo. Itse hän on autonkuljettaja. Vaikka parin talous näyttää olevan kunnossa, askarruttaa miestä elämä entisen rakastetun kanssa ja heidän viimeinen tapaamisensa.

Norjalaisvaimon ajattelutapa ja toiminta tuntuu vieraalta, ruoka tuottaa pettymyksiä ja ulkopuolisuus vaivaa. On vaikea solmia yhteyksiä ulkomaailmaan. Mutta ei ole enää mitään paikkaa, minne mennä. Kirjoittaja haluaakin haastatteluissaan olla ”ulkomailla olevien unkarilaisten ääni”, jolle Norja on hänen nykyinen asuinmaansa, mutta Unkari koti.

Esittelemäni novellit ovat vain osa teemoista, osa siitä vaihteusta, mitä teos tarjoaa. Toinen ja toisenlainen lukija löytää siitä aivan muita huippukohtia ja teemoja. Edellä ei ole edes minuun suurimman vaikutuksen tehneet kirjoitukset: **Ferenc Kontran** ”Kaksoisolento” ja kokoelman vii-

meinen, **László Darvasin** ”Isänmaanrakkaus”, jonka lukemiseen toivotan syventymistä ja oivalluksen iloa.

Palataan takaisin tämän käännöskokoelman syntyyn. Projektista käyntiin Seuran toiminnanjohtaja **Botond Vereb-Dérin** ideasta ja Suomi-Unkari Seuran 75-vuotispäivien lähestymisestä. Tarkoituksena oli julkaista sen kunniaksi käännöskokoelma nykyunkarilaisista novelleja. Nykytilanteessa Seuran varat olivat rajoitetut, ja projekti suunniteltiin toteutettavan talkoilla. Koottiin siis ryhmä, joka valitsi käännettävät novellit.

Seuraavana oli kääntäjien valinta. Päätettiin, että jokainen halukas pääsisi mukaan yhdellä tai useammalla käännöksellä. Koska juhla kirjassa pyrittiin luonnollisesti tasokkuuteen, tulosten tuli olla laadukkaita ja oli pidettävä huolta, että se onnistuisi. Kääntäjät saivat tuekseen työtä jo kauan tehneet, tunnustetut **Outi Hassin** ja myös **Anna Tarvaisen**. Kääntäjiä saatiin 20 henkilöä. Monet heistä olivat saaneet kipurin kielen opiskeluun Seuran tai sen paikallisostojen järjestämiltä kielikursseilta.

Itse myöhään ”talkoisiin” liittyneenä en voi kuin ihailla sitä kärsivällisyyttä, jolla Outi Hassi suhtautui työni tuloksiin ja kysymyksiini. Minulle tämä oli ensimmäinen kerta, kun käänsin kaunokirjallista tekstiä. Outi ei koskaan osoittautunut kärsimättömäksi tai kiireiseksi, vaikka hän joutui tekemään runsaasti huomautuksia ja muutoksia. Toivottavasti tuosta opastuksesta jää mieleeni edes jotain. Myös kirjan korjausvedos oli hänen harteillaan. Kuinkahan monta sivua hän joutui tämän projektin puitteissa lukemaan? Ja kuinka monta kertaa samat sivut?

Tämän jälkeen asiat sitten kulkiivat omaa rataansa: toimituskunnan piti koota teoksesta kokonaisuus. Sille piti luoda ulkoasu, kuvituskin sijoittaa sivuille. Ja tässä se nyt on: 266-sivuinen talkoilla (tosin myöhemmin kääntäjätkin saivat korvauksen) valmistunut kokoelma unkarilaista novellistiikkaa. Olkaa hyvät ja nauttikaa tuloksesta.

Teksti: Marketta Huitu
 Kuva: Helga Sárközi-Kovács

Pécsiläisiä vieraita Lahdessa

Saimme elokuun alussa muuttaman vuoden tauon jälkeen jälleen vieraaksemme nuorekkaan ja aktiivisen 12 henkilön ryhmän Pécsistä.

Vierailu oli jatkoa Lahden ja Pécsin ystävyysseurojen kohta 50 vuotta sitten aloittamalle vaihtovierailujen perinteelle, jossa isännät ottavat vieraat vastaan jo lentokentällä ja järjestävät heille noin viikon mittaisen ohjelman, kuljetukset, lounaat ja perhemajoituksen.

Vieraamme pistäytyivät tällä kertaa ensin omatoimisesti Tallinnassa, jonka jälkeen järjestimme heille päivän mittaisen tutustumiskierroksen Helsinkiin ennen Lahteen saapumista.

Pécsin Unkari-Suomi Seuran toiminta ja sen herättämä kiinnostus Suomea ja suomalaista kulttuuria kohtaan on vahvassa myötätulessa.

Sitä osoittaa, että peräti yhdeksän henkilöä – 75 % ryhmän jäsenistä – tuli nyt ensimmäisen kerran Lahteen. Neljä heistä oli lisäksi aloittanut suomen kielen opiskelun vuosi sitten Pécsin yhdistyksen iltakursseilla.

Se tavallaan toi mieleen muistumia kohta 50 vuoden takaa, jolloin 15 pécsiläisen ryhmä tuli Lahden yhdistyksen järjestämälle kielikurssille ja testaamaan jo oppimaansa aidossa ympäristössä.

Kielen opetusta ei ohjelmaan tällä kertaa sisältynyt, mutta viikon mittainen kielikylpy antoi vieraillemme virtaa ja motivaatiota kielioipintojen jatkamiselle.

Koska Lahti oli useimmille uusi kohde, käytimme runsaasti aikaa kaupungin nähtävyyksien esittelyyn. Kävimme muun muassa urheilukeskuksessa ja suurmäen huipulla, Hiihtomuseossa, Malvamuseossa ja Lanupuistossa, jonka veistokset olivat Olavi Lanun 100-vuotisjuhlavuoden ansiosta kin itsestään selvä kohde.

Suurmäen tornissa osuimme keskelle mäkihyppyharjoituksia, joissa nuoret huimapää – tytöt ja pojat – yksi toisensa jälkeen liukuvat sukset sihisten ”ränniä” alas,

ponnistivat lentoon ja katosivat kohta kummun taa.

Sibeliustaloa pystyimme konserttivalmistelujen vuoksi ihailemaan vain ulkoa päin, mutta **Alvar Aallon** suunnittelemaan Ristinkirkkoon ja **Eliel Saari-sen** piirtämään, vastikään entisöityyn ja ehostettuun kaupungintaloon tutustuimme myös sisältä, jälkimmäiseen kehittämisspäällikkö **Denis Mustosen** opastuksella. Kävipä osa porukasta Lahden moottoripyörämuseossakin, jota esitteli paikan omistaja **Riku Routo**.

Viikon ohjelmaan sisältyi myös mökkipäivä, jolloin vieraamme pääsivät poimimaan mustikoita ja sienä, narraamaan ahvenia, saunaan ja uimaan, sekä käynti Anianpellon markkinoilla ja Vääksyn kanavalla.

Markkinahumun vastapainoksi poikkesimme myös ”Norrlinin puistoon”, joka oli 1800-luvulla osa Järnefeltien asuttamaa ”Rantalassa” huvilaa. Aloittelevat taiteilijat **Armas**, **Eero** ja **Arvid Järnefelt** olivat Vääksyn raitilla silloin tuttu näky, samoin **Juhani Aho**, jolle poikien äiti **Elisabeth** oli tärkeä mentori.

Rantalassa poikkesi myös **Jean Sibelius** tulevaa puolisoaan **Aino Järnefeltiä** tapaamassa.

Vääksystä vieraat palasivat laivalla Lahteen, joten he saivat tuntumaa myös järviristeilyyn. Vaikka päivät venähtivät pitkiksi, vieraillemme riitti vielä virtaa kirpputoreillekin Muumimukeja ja Marimekon vaatteita etsimään.

Ensi vuonna on lahtelaisten vuoro lähteä vastavierailulle Pécsiin. Se osuu juhlaan saamaan, sillä silloin tulee kuluneeksi 70 vuotta Lahden ja Pécsin yhteistyön solmimisesta ja 60 vuotta kanssakäymisen näkyvimmän hedelmän eli **Kodály**-metodia soveltavan musiikkiluokkatoiminnan aloittamisesta Lahdessa, ensimmäisenä Suomessa.

Toivommekin hartaasti, että saamme tulevalle vastavierailulle myös uusia osanottajia. Se on edellytyksenä sille, että Lahden ja Pécsin yhdistysten yhteinen vierailuperinne pysyy elossa.

Teksti ja kuvat:
Ilkka Haapola

Pécsiläiset vieraamme Vesijärven rannalla.

Klára Treczker (vasemmalla) ja Judit Farkas kiittivät kehittämisspäällikkö Denis Mustosta kaupungintalon vierailusta.

Mustikoita poimimassa Zsolt Minksz, Mónika Ginzer ja Jázmin Scarpa (taustalla).

Suurmäen tornissa päästiin seuraamaan ylhäältä päin hyppyharjoituksia.

Onko ystävyys elämän lahja?

Székesfehérvárilaisen Sampo-ystävyyksiön puheenjohtajan kirjoitus vierailusta Kemiin 20.08. -24.08.2025.

Székesfehérvárilalla on kolme yhteyttä Kemin kaupunkiin. Sillä on ystävyyskaupunki, kirkko ja ystäväpiiri. Elokuussa matkustin Kemiin viiden hengen ryhmän kanssa. Meillä oli kolme päivää aikaa tavata siellä Kemin Suomi-Unkari seuran jäseniä, ystäviä ja tuttavuuksia. Ensimmäisenä päivänä, rannalla kävelyn jälkeen, kokoonnuimme yhteiselle lounaalle. Näen vieläkin kuvan polkupyörien saapumisesta rivissä. Oli koskettavaa, että kaikki vieraat tulivat: **Sinikka, Marjatta, Ulla, Leena, Arja ja Kerttu**. Ravintolassa oli hieman viileää äkillisen sään muutoksen vuoksi, mutta sen täyttämä rakkaus sai minut unohtamaan kylmän ilman. Juttelimme kuin olisimme tavanneet eilen. En ollut vieras, olin yksi heistä. Puhuimme ohjelmista ja tehtävistä, mutta terveys oli myös tärkeä aihe. Ennen kuin sanoimme hyvästit, he antoivat minulle ja muillekin Unkarissa oleville ystäville pieniä lahjoja. Ehkä ne eivät olleetkaan niin pieniä lahjoja, ne sisälsivät "kaiken", mikä oli tärkeää, ne olivat "puhuttelevia" lahjoja.

Iltapäivällä teimme pikavierailun Heikkisen perheen luo. Marjatta odotti meitä erittäin herkullisen

piirakan kera, tunnelma oli luotamuksellinen ja perheenomainen. Kiitos.

Seuraavaksi oli unkarilainen ilta lecsó-illallinen. Kansainvälisiä raaka-aineita: unkarilaisia, suomalaisia ja hollantilaisia. Jo ruoanlaitto loi erittäin hyvän tunnelman. Valmis lecsó oli erittäin maukasta kaikille, unkarilainen punaviini paransi tunnelmaa ja unkarilainen sarvikakku (rullapulla) oli hyvä lopetus. Pöydissä olevien kynttilöiden valossa kyyneleet silmissä loistivat ilosta, olimme kiitollisia siitä, että olimme yhdessä. Kaikki halusivat kertoa toisilleen kaiken, antaa toisilleen tietää iloistaan ja suruistaan. Aika kului siivillä, meidän oli pakko sanoa hyvästit, mutta tiesimme, että meillä oli vielä mukava tilaisuus olla yhdessä.

Sunnuntaina kokoonnuimme Saarenottaan, Kemin seurakunnan leirikeskukseen, valkoisen pöydän ääreen lounaalle ja keskustelulle. Suomi-Unkari Seuran puheenjohtaja **Veikko** tervehdi ensin läsnäolijoita. Hän puhui pitkäaikaisesta suhteesta ja siitä, että tämä suhde on kestänyt ajan koetukset. Suhde elää ja voi hyvin. Sampo Székesfehérvárin suomalaisten ystäväpiirin puheenjohtaja **Judit** korosti tervehdyksensä pitävänsä henkilökohtaisia tapaamisia tärkeinä. Katse, hala-

Sampo piirin puheenjohtaja Judit Prépostné ja Kemin seuran puheenjohtaja Veikko Kumpumäki.

Yhdessä vietetyt hetket ovat tärkeitä Kemin ja Székesfehérvárin aktiiveille.

us, kädenpuristus kertovat enemmän kuin tuhat sanaa. Se poistaa 2 000 kilometrin fyysisen etäisyyden kaupunkien välillä ja yhdistää ihmisiä hengessä... Elämä tarjoaa mahdollisuuden, meistä riippuu, elämmekö sen kanssa, rakennammeko ystävyyttä, eli arvoa, koska ystävyys on arvo. Nopeasti muut-

tuvassa ja meluisassa maailmassamme on vähän pysyvää arvoa, joten vaalitaan, hoidetaan ja hoidetaan sitä, jotta voimme siirtää sen tuleville. Kiitos, YSTÄVÄNI!

Teksti ja kuvat: Judit Prépostné ja Kerttu Ståhlberg

Kertun loppukirjoitus

Kemiin saapui viiden hengen ryhmä Kemin seurakunnan kutsusta: Székesfehérvárin ev.lut seurakunnan kirkkoherra **András** ja vaimonsa **Timea, Imola, Renáta** ja **Judit**.

Neljä heistä matkusti Kittilään Oulun hiippakunnan järjestämillä lähetysjuhlille Juditin jäädessä ystävien luo Kemiin.

Ohjelma kummassakin vierailukohteessa oli runsas ja mieleenpainuva. Judit tapasi koko joukon kemiläisiä ystäviään vuosien varrelta. Juditin vanhimmat ystävyssuhteet ovat yli kahdenkymmenen vuoden takaa (**Ilmo, Arja** ja **Raimo**).

Jos Judit sai kotiin viemiseksi pikku lahjoja, niin oli myös Juditilla unkarilaisittain runsaat tuliais! Nautimme herkkuja vielä pitkään!

Samoin pistäydyimme Torniossa ja tapasimme Tornion yhdistyksen pj **Raijan** ja sihteeri **Anittan**. Kuten Judit omassa tekstissään kirjoittaa: mikään ei ole niin arvokasta kuin ystävyys!

Teksti: Kerttu Ståhlberg

Lángos-ilta Kouvolaassa

Kouvolan Suomi-Unkari Seura on jo vuodesta 2018 alkaen käynnistänyt syyskauden toimintansa kutsumalla jäsenistön kokoon lángosien maistelun merkeissä. Voidaan siis todella sanoa, että kyseessä on perinne, ainoastaan koronavuonna 2020 jouduttiin pitämään taukoa, maisteluhan ei onnistu virtuaalisesti.

Tähän vuoteen asti tapahtumapaikkana on ollut Étterem Rossi eli sihteerimme **Merjan** ja hänen miehensä **Anteron** vieraanvarainen koti. Tänä vuonna Étterem Rossi ei ollut enää käytettävissä, ja yönethan siinä meinasivat mennä miettiessä, että miten jatketaan onnistunutta perinnettä.

Onneksi jäsenemme **Päivi Ainali** tarjosi pihapiiriään, ja suunnitelmia voitiin jatkaa. Ainoaksi jännitysmomentiksi jäikin sitten oikullinen sää, kun sisätiloja ei ollut käytettävissä.

Lángos-illan ajankohdaksi sovittiin 5.9.2025. Päivi Ainali kertoi, että hänen oli helppo tarjota keittiö ja pihapiiri seuran käyttöön, koska hän tiesi, että talkooporukka on kokenutta ja luotettavaa.

Todellakin näin on: Merja valmisti taikinan ja hankki tarveaineet. **Katri Pyöriä** ja **Helena Vaitinen** esivalmistelivat lángosit

paistokuntoon. Paistovastaavana toimi itseoikeutetusti Antero. Loppu talkooporukka huolehti kattauksesta ja täytteiden esilepanosta. Syyskuinen ilta oli ihmeellisen kaunis ja lämmin, parempaa ei olisi voinut toivoa.

Vuosien kuluessa lángosimme ovat hiukan suomalaistuneet. Tarjolla on kermaviiliin lisäksi pap-

rika- ja kinkkusuikaleita ja myös makeita täytteitä, erilaisia hilloja ja hunajaa. Viime vuosina suosituksi on tullut myös poronlihamousse, toivottavasti perinnetietoiset Unkari-fanit eivät pahastu.

Tietysti lopuksi juotiin kahvia, Suomessa kun ollaan. Mainittava on sekin, että palanpainikkeena oli ihan aitoa unkarilaista puna- ja

valkoviiniä. Lähes parikymmentä läsnäolijaa lähti tyytyväisin miehin ja täysin vatsoin (jokaisen oli syötävä kolme lángosia) vielä valoisassa kesäisen oloisessa illassa kotia kohti.

Teksti ja kuvat: Sirkka Uusipaikka

Kesän ja syksyn tapahtumia Järvenpään yhdistyksessä

Elokuun alussa varasimme pöydän kävelykadulla järjestetyllä Jannen piknikillä. Sää oli onneksi hyvä, viimevuotinen kaatosade oli hyvin muistissa. Tapahtuman tarkoitus on, että kuka tahansa voi tulla valkoisten pöytäliinojen peittämien pöytien ääreen nauttimaan eväitään toisten seuraan. Monet yhdistykset tuovat tietenkin syötävän lisäksi tarjolle esitteitä ja tapahtumatiedotteita, meillä tänä vuonna luumujen ja rypäleiden lisäksi maukkaat **Évan** juustopatukat ja **Eijan** mustikapiirakka houkuttelivat vieraita pöytänsä tapaamaan tuttuja ja tuntemattomia.

Elokuussa saimme järkyttävän viestin jäsenemme, kansanedustaja **Eemeli Peltosen** menehtymisestä. Hän ehti vierailla Järvenpään ystävyyskaupungissa Vácissa useaan kertaan. Hänen kesän 2024 vierailustaan Váciin, jossa hän oli allekirjoittamassa Järvenpään ja Vácin välistä ystävyyskuntasopimusta, voi lukea kotisivuiltamme suomiunkari.fi/osastot/jarvenpaa/

Syyskuun 1. päivä oli meidän vuoromme järjestää yhdessä Keravan Viro-seuran kanssa Unkari-Viro -ilta. Teemana oli merkivuosi viettävät säveltäjät eli **Arvo Pärt** (90 vuotta 11.9.2025) ja **Béla Bartók** (kuolemasta 80 vuotta, 25.3.1881 - 26.9.1945). Ensimmäinen **Pertti Lehtinen** kertoi Pärtistä, minkä jälkeen Bartókista kertoi **Heli Alaja**. Molemmat esitykset sisälsivät perustietojen lisäksi mielenkiintoisia ja hauskojakin juttuja niin säveltäjien elämästä kuin musiikista kullaisia maailmantilanteita unohtamatta.

Jannen piknik.

Syyskuun lopussa oli vuorossa ruokailta. Paikkana oli perinte-

Jannen piknik.

Syyskuun lopussa oli vuorossa ruokailta. Paikkana oli perinte-

seen tapaan Vanhankirkon keittiö ja sali. Vieraat saivat osallis-

tua lecsón tekoon **Éva Első**n johdolla. Paprikan ja sipulin tuoksut täyttivät ilman. Pilkottavaa oli paljon ja joku mainitsikin, että ei ole ikinä nähnyt niin paljon paprikapaloja. Iso kattilallinen tarvittiinkin, koska syöjiä oli 17. Jälkiruoaksi nautittiin Évan tekemään kiflivaniliapudingia kahvin kera.

Syyskausi jatkuu ja ohjelmaan kuuluvat vielä bussiretki Hollo ja Martta -festivaalin Unkari-iltaan lokakuun lopussa sekä ystävyysseurojen yhteinen pikkujoulu. Yhdistyksemme Vaasi-lehti ilmestyy lokakuussa, makkaraa myydään ja matkatiimi suunnittelee tiiviisti kevään Budapestin matkan ohjelmaa.

Teksti ja kuva: Merja Lehtonen

Juhlanäyttely jo kesällä Porissa

Keskikesän lähestyessä meillä Satakunnan Suomi-Unkari Seurassa oli ilo ilmoittaa jäsenillemme, että he pääsevät tutustumaan Porin pääkirjastoon mielenkiintoiseen, sinne ripustamaamme näyttelyyn. Kyseessä oli noin 44 vuotta sitten syntynyt kokonaisuus, jonka taulut oli tehty **Béla Bartók**in monipuolisen musiikin innoittamina. Taiteilijat ovat itse nimenneet työnsä joko vain Bartók in muistolle tai sitten hänen kappaleittensa mukaan. Kehotimme jäseniämme, että kun he ovat näyttelyyn tutustuneet, heidän kannattaa kotona kuunnella Bartók in musiikkia ja miettiä, mitä itse kokevat sillä hetkellä.

Näyttelyn työt oli tehty jo vuodelle 1981, jolloin Béla Bartók in syntymästä oli kulunut sata vuotta. Itse taiteilijahan oli kuollut jo vuonna 1945 Yhdysvalloissa. Me puolestamme juhlistimme tätä näyttelyä Suomi-Unkari Seuran 75-vuotisjuhlavuoden kunniaksi. Taulut saatiin Unkarin Kulttuuriyhdistykseltä ja avajaiset vietettiin tiistaina 24.6. Avaussanat lausui nykyinen hallituksemme jäsen, entinen puheenjohtaja **Dá-**

niel Nagy. Koska näyttely osui myös SuomiAreena-viikolle, se toi mukavasti esille Porin ansiokasta kulttuuritarjontaa, mutta myös Unkaria. Vieraskirja sai paljon nimiä ja kiittäviä kommentteja.

Kerroimme myös jäsenillemme, että varsinainen seuran syntymäpäivä on 10.10, jolloin pääjuhlaa vietetään Helsingissä, mutta meilläkin on suunnitteilla vielä toinen tapahtuma. Sitä vietetään torstai-

na 30.10, mutta ohjelma on kovin pienimuotoinen ja ns. kotikutoinen. Rahatilanteemme ei mahdollista suuria, mutta ohjelmassa on ainakin 75-vuotisen Suomi-Unkari Seuran taipaleeseen liittyviä muisteluja ja malja pääseurallamme.

Teksti ja kuva: Sirkka-Liisa Savinen

Dániel Nagy avaa näyttelyä ja kertoo, että Bartók oli hänen lapsuutensa ja kouluaikansa tärkein säveltäjä.

Tamás Csehin laululuja Turussa

Elokuun viimeisenä sunnuntaina Turun pääkirjastolla päästin nauttimaan unkarilaisesta musiikista. Tuolloin Suomen unkarilaisten yhdistys ja Turun Suomi-Unkari Seura järjestivät säveltäjä ja trubaduuri **Tamás Csehin** musiikin konsertin.

Budapestista kotoisin olevat **András Ambrus** ja **Juli Deák** tulkitsivat vuonna 2009 menehtyneen muusikkolegendan kappaleita. Useimmat esitetyistä kappaleista olivat 1970-luvulta -nuoresta iästään huolimatta Ambrus kertoi kasvaneensa kuunnellen kyseisiä kappaleita.

Joka maassa on omat artistinsa, jonka kappaleet löytyvät ikäpolvi

toisensa jälkeen uudet kuulijansa – Ambrusin arviossa yksi näistä on Tamás Cseh. Unkarilaisjärjestäjä kuvasi Tamás Csehiä Unkarin **Juice Leskiseksi**, mikä kuuleman perusteella lieneekin osuva vertaus.

Vaikka arviolta puolet yleisöstä eivät sanoista mitään ymmärtäneetkään, niin konserttia kuunneltiin silti hurmaantuneena Ambrusin väkevän laulun, 12-kielisen kitaran ja Deákin huilun soidessa kauniisti yhteen. Yleisöä oli ilta-päivän konserttia kuulemaan saapunut noin 20 henkilöä.

Teksti ja kuva: Tapani Järvinen

Helsingin Suomi-Unkari Seuran tapahtumia syksyllä 2025:

- lauantaina 29.11. klo 11-14 joulusta askartelua
- sunnuntaina 14.12. klo 11-14 joulumyyjäiset Unkarin kulttuurikeskuksessa, Kaisaniemenkatu 10, yhdessä Suomen unkarilaisten yhdistyksen kanssa

Etelä- ja Keski-Pohjanmaan Suomi-Unkari Seura

Teemme joulukuussa teatterimatkan Vaasan kaupunginteatteriin katsomaan Edith Piaf -esitystä, joka on saanut erinomaiset arvostelut.

Tammikuussa 2026 vietämme perinteistä unkarilaisen ruoan ja musiikin iltaa, jossa juhlistamme keskusseuran merkkipuotta tosin hieman jälkikäteen.

Ystävyyys ei tunne rajoja

Kun kävin kaksi vuotta sitten ensimmäistä kertaa elämässäni Unkarissa, matka suuntautui silloin Budapestiin. Muistelen usein lämmöllä tuota matkaa ja sitä, miten mukava oli tavata tuolloin ensi kertaa kaksi Mikkelin ystävyyskaupungin Békéscsaban Suomi-Unkari Seuran edustajaa, **Zoltán Lupták** ja **József Marton**. Lounastimme yhdessä ja keskustelimme heidän vierailustaan Mikkeliin, se toteutuikin kesällä 2024. Asun ja työskentelen muualla, mutta sain sen verran vapaata, että pääsin tutustumaan aivan huipputyypeihin rennon yhdessäolon merkeissä.

Mikkelin Suomi-Unkari Seuran puuhamiehet alkoivat pian suunnitella vastavierailua Békéscsabaan keväälle 2025 ja ilmoittauduin heti matkalle, koska en malttanut odottaa tilaisuutta päästä taas Unkariin ja nähdä uudelleen békéscsabalaisia ystäviä. Aika kuului harmittavan hitaasti matkaa odotellessa, mutta pääsimme vihdoin matkaan maanantaina 26.5. Lensimme Budapestiin, josta matka jatkui paikallisjunalla kohti Békéscsabaan. Juna oli ihana, vanha ja tunnelmallinen – sellainen, jossa on kunnolliset, pehmeät istuimet. Vauhti ei päättä huimannut ja ilmastointikaan ei oikein pe-

lannut, mutta se ei ilois-ta matkaseuruutta haitannut. Juttu kulki ja nauru raikui, välillä joku otti torkut. Békéscsabaan päästyämme meidät otettiin lämpimästi vastaan ja kuljetettiin hotelliin. Ensimmäisen illan ruokailu oli järjestetty hotellin ravintolaan ja sen jälkeen nukkuttiin makeasti odottaen innolla tulevien päivien ohjelmaa. Seuraavina kolmena päivinä saimme käydä mielenkiintoisissa kohteissa – isäntämme olivat nähneet valtavasti vaivaa vierailumme eteen. Erityinen kiitos siitä Linda Liptákille, joka oli koostanut ohjelman kasaan. Erityisen kiitoksen ansaitsevat myös useat tulkimme – **Dániel, Zsuzsa, Linda, Zoltán, József** ja **Erika** – jotka väsymättä kulkivat mukamme huolehtimassa siitä, että saimme kaiken toivomamme tiedon eri kohteista. Pääsimme tutustumaan Békéscsaban kirjastoon, kiertelimme kävellen mm. Munkácsy-korttelissa, tutustuimme nukketeatterin kiehtovaan maailmaan ”Napsugár” -nukketeatterissa ja markkinapäivänä maistelimme ja ostimme herkkuja torilta. Kävimme myös Wenckheimin linnassa ja luterilaisessa kirkossa. Iloisena yllätyksenä kirkossa oli paikalla sujuvasti suomea puhuva unkarilainen pappi, joka kertoi meille kirkosta ja seura-

Koko joukko koolla kirkossa.

kunnasta ja niiden historiasta. Vierailun aikana pääsimme myös tutustumaan paikalliseen kulttuuriin ja perinteisiin aivan uudella tavalla. Isäntämme kertoivat meille Békéscsaban historiasta, alueen ruokakulttuurista ja kuuluisasta makkarafestivaalista, joka kerää vuosittain paljon väkeä kaupunkiin. Yhdessä kävimme kävelyllä kaupungin puistossa ja nautimme lämpimästä kevätsäästä – mikään ei voita yhdessä jaettua iltapäivää, kun ympärillä on hyvää seuraa ja kiireetöntä tunnelmaa. Sanonta ”vieras on lahja, jonka elämä tuo mukanaan” kuvaa hyvin sitä tunnetta, jonka matkalla sain kokea. Yksi ehdottomasti mieleenpainu-

vimmista oli virallinen vastaanotto kaupungintalolla, jossa meidät ottivat vastaan apulaispormestari **Tamás Varga** ja opiskelijapormestari **Maté Lukoviczki**. Apulaispormestari totesi puheessaan olevansa iloinen voidessaan toivottaa suomalaiset vieraat jälleen tervetulleiksi Békéscsabaan ja korosti, että vierailu tarkoittaa miellyttävien tuttavuuksien ja ystävyysuhteiden luomista virallisen kanssakäymisen ulkopuolella. Hän myös muistutti, että ”jos pidämme suhteemme toisiimme yllä, on helpompi toteuttaa yhteisiä koulutus-, urheilu- tai kulttuurihankkeita, mutta tämä on jo itsessään myönteinen panos kansainvälisiin suhteisiin”. Apulaispormestarin tervetuliasipuheen ja kaupungin mainosvideon katsomisen jälkeen Mikkelin Suomi-Unkari Seuran puheenjohtaja **Kari Ojala** piti lyhyen puheen ja ojensi seuran lahjan apulaispormestarille. Kari sanoitti hyvin meidän kaikkien matkalaisten tunteita: ”Mikkelin ja Békéscsaban välinen ystävyyskaupunkisuhde ei ole vain kaupunkien välistä yhteistyötä vaan se on sydämellinen yhteys ihmisten välillä. Vaikka kukaan matkalaisistamme ei valitettavasti osaa (ainakaan vielä) puhua unkaria, ystävyys ei katso kielitaitoa – lämmin vastaanotto, eleet ja hymyt kantavat jo pitkälle. Ystävyyskaupunkitoiminta ei ole vain juhlapuheita ja pöytäkirjoja – se on aitoa ihmisten välistä yhteyttä, joka rakentuu vierailuista, yhteisistä hetkistä ja pienistä muistoista.” Näitä Karin puheessaan mainitsimia yhteisiä hetkiä meillä oli runsaasti. Tunnelma oli kaikissa tilaisuuksissa lämmin ja välitön. Viimeisenä iltana békéscsabalaiset ystävämmme olivat järjestäneet

illanvieton, jossa pöydät notkuivat herkuista. Näimme upean tanssiesityksen, joka oli siitä aivan ainutlaatuinen, että se on Unescon maailmanperintölistalla! Paikalla oli myös haitarinsoitaja, joka soitti unkarilaisen musiikin lisäksi mm. polkkaa, jota pääsimme myös me suomalaiset tanssimaan. Békéscsabalaiset ystävämmme olivat lisäksi opetelleet laulamaan joitain suomalaisia lauluja, joita lauloimme sitten innolla yhdessä. Yksi matkaseurueemme jäsenistä oli ottanut huuliharpuun mukaan ja hän soittikin pari kappaletta yhdessä hanuristin kanssa. Siitä illasta jäi ihana, lämmin muisto ja suunnittelunkin jo uutta matkaa Békéscsabaan. Oli haikeaa jättää jäähyväiset seuraavana aamuna, vaikka tiedossa olikin lisää ohjelmaa Budapestissa. Körötelimme junalla takaisin Budapestiin torstaina ja siellä meitä oli vastassa **György Fehér**, joka vei meidät hotelliin. Ohjelmaa ei Budapestin päiville ollut suunniteltu niin paljon kuin Békéscsabassa, mutta näimme hienoja kohteita sielläkin: musiikkitalo oli upea nähtävyys ja Margitinsaareen tutustuminen pienten kärryjen kyydissä oli hauskaa. Viimeisenä päivänämme Budapestissa kävimme kiertoajelulla, johon sisältyi bussikiertueen lisäksi myös Tonavan risteily. Kun palasimme Suomeen, oli porukka väsynyttä, mutta onnellista. Pientä jännitystä paluumatkalle aiheutti ilmailualan mahdollisen lakon vaikutus matkatavaroiden saapumiseen, mutta kaikki saivat laukkunsa. Jätimme matkaseurueelle haikeat jäähyväiset halausten kera ja odotamme kaikkiä sitä, että pääsemme joskus uudestaan reisuun yhdessä.

Testija kuva: Ninna Salakka

HEINÄVETELÄISET KESÄRISTEILYLLÄ

Heinäveden seura teki perinteisen kesäretken nousemalla Heinävesi-laivaan, joka monen vuoden jälkeen palasi taas Kuopio-Savonlinna reitille. S/S Heinävesi on perinteinen höyrylaiva, joka on rakennettu 1906. Parikymmentä seuran jäsentä nautti maisemista ja hyvästä ruuasta Suomen kauneimmaksi nimetyllä Heinäveden vesireitillä. Teksti ja kuva: Leena Vlasoff.

Suomen ja Unkarin luterilaisten kirkkojen ystävyysseurakuntatoiminta

Suomen ja Unkarin luterilaisilla kirkkoilla oli hyvin läheinen kanssakäyminen jo sotien välisenä aikana 1920-30 -luvuilla. Vuonna 1925 solmittiin sopimus teologi-vaihdosta, joka jatkui katkeamatta aina vuoteen 1939 saakka. Teologivaihto aloitettiin uudelleen vuonna 1965. Kirkot olivat aktiivisesti mukana myös suomalais-ugrilaisissa kulttuurikongresseissa 1920-30 -luvuilla.

Toisen maailmansodan jälkeen Unkarista oli tullut kansandemokratia ja osa Neuvostoliiton etupiiriä. Niin Unkarissa kuin Suomessakin koetettiin selvittää sodan traumaista, jälleenrakentamisesta ja menetetyistä ihmiskohtaloista. Unkaria koetteli vielä tämänkin jälkeen vuoden 1956 kansannousu ja sen traaginen jälkiselvittely.

Unkarin luterilaista kirkkoa ei haluttu jättää yksin. Suomalaiset tukivat monella tavalla unkarilaisen veljeskirkon toimintaa 1950-luvulta lähtien. Erityisesti entiset stipendiaatit pitivät yllä yhteyksiä Unkariin ja sikäläisiin ystäviinsä. Keskisiä hahmoja tässä yhteydenpidossa olivat entisistä stipendiaateista mm. **Emil**

Pilisin vieraita Kolilla 12.8.2025

Korén, Martti Voipio ja Paa-vo Viljanen.

Kesällä 1981 järjestettiin Iisalmessa suomalais-ugrilainen pappeinkokous, jossa sovittiin ystävyysseurakuntatoiminnasta Suomen ja Unkarin luterilaisten kirkkojen kesken. Heti kokouksen jälkeen 16 suomalaista seurakuntaa solmi ystävyys-suhteen jonkin unkarilaisen seurakunnan kanssa. Myöhemmin ystävyys-

seurakuntatoiminta laajeni niin, että parhaimmillaan yli 50:llä seurakunnalla oli ystävyysseurakunta Unkarissa, joillakin näistä myös yhteinen ystävyysseurakunta Transsilvaniassa.

Kontiolahden ja Pilisin seurakuntien kirkkoherrat **Seppo Kaarna** ja **László Keveházi** tutustuivat Iisalmen kokouksessa ja solmivat seurakuntien kesken ystävyysseurakuntasuhteet jo heti 1981. Täs-

tä lähtien seurakuntaryhmät ovat vierailleet toistensa luona vuoden tai kahden välein. Usein matkalaiset ovat majoittuneet kotimajoituksessa, joskus osan aikaa hotellissa tai leirikeskuksessa. Onpa pilisiläisten vieraitten kansa tehty yhteinen bussimatka Lappiinkin vuonna 2018. Kuluneena kesänä vieraanamme oli 25 hengen ryhmä Pilisistä. Vieraat majoittuivat Kontiolahden seurakunnan leiri-

keskukseen Höytiäisen rannalla, saunoivat ilta illan perään ja istuivat täkäläisten Unkarin ystävien kanssa iltanuotiolla. Teimme yhteisiä retkiä Kolille, Kiihtelysvaaran uuteen kirkkoon ja Ilomantsiin. Mukana ryhmässä oli paljon nuoria, jotka loivat kontakteja täkäläisten nuorten kanssa. Ensi kesäksi onkin jo suunnitteilla nuorten matka Unkariin ja Pilisiin.

Tämän kanssakäymisen myötä on syntynyt vuosikymmeniä kestäneitä ihmissuhteita, rikas ja rakas ystävyys-suhte ja jopa muutama avioliittokin. Vuosikymmeniä vanha ystävyys ei saa kuolla. On huolehdittava siitä, että tämä tärkeä kansakäyminen ja ystävyys jatkuu nuoremmillekin sukupolville. Haluamme tämän ystävyysseurakuntatyön myötä pitää yhteyksiä Unkarin ystäviimme ja kielisukulaisiimme. Tässä vaikeassa eurooppalaisessa ja kansainvälisessä jännitteisessä tilanteessa ihmisten kanssakäyminen, ystävyys ja tapaamiset ovat entistä tärkeämpiä.

Teksti ja kuva:
Ilpo Saaarelainen

Ylä-Savon Suomi-Unkari Seuran ystävyys-kulttuurimatka Unkari-Slovakia-Itävalta

Iloinen 13 hengen ylä-savolainen joukkomme suuntasi 12.5. aamujunalla kohti Helsinkiä, josta matka jatkui Budapestiin ja jossa valloittava oppaamme **Eszter**, tavallisemmin Esteri, otti meidät vastaan. Makoisan illallisen jälkeen olimme valmiita yöpuulle.

Aamiaisen jälkeen teimme kiertoa Budapestissä tutustuen mm. kauniissa puistossa sijaitsevaan uuteen Musiikin taloon, jonka oli suunnitellut japanilainen **Sou Fujimoto**. Rakennus herätti suurta ihastusta kekseliällä arkkitehtuurillaan. Valtion Oopperatalossa pääsimme tutustumaan vain eteisaulaan, mutta jo siellä näkyi rakennuksen loistokkuus. Piipahdimme Kauppahallissa, missä aina ”pitää” käydä joko syömässä langosit tai nauttimassa Unicumit. Matka jatkui pittoreskiin, somaan Szentendreen. Marsipaanimuseon huikeita taidonnäytteitä ei voinut kuin ihmetellä. Keskiviikon koittaessa matkamme jatkui Bratislavan kautta Wieniin. Slovakian pääkaupungissa Bratislavassa tutustuimme keskustan aukioon ja ilkkurisiin pat-saisiin, joita kaupunki on ”ripotellut” eri puolille keskustaa. Kuu-

Matkalaiset Müpassa.

luisin ja kuvatuin on viemärimies **Cumil**, joka kurkistaa sadevesikaivon alta kävelykatu Panskán varrella. Kyltti hänen vierellään ilmoittaa miehen olevan työssään (Man at work). Matka jatkui kuuluisaan Bratislavan linnaan, jossa ottomaanien vallattua suurimman osan Unkarista, Unkarin kuningas piti hoviaan 1500-luvulla. Nykyisin Bratislavan linnassa toimii Slovakian kansallismuseo. Linnan pihalta oli hienot, avarat maisemat Tonavalle ja kaupunkiin.

Wieniin saavuimme illansuussa ja seuraava päivä aloitettiin Wienin kiertoa-ajelulla tutustu-

en Wienin keskustaan, Hofburgin kauniiseen piha-alueeseen ja Hundertwasser-taloon, sen värikäaseen ulkoasuun ja leikkisään sisätilaan. Aivan ”pakko” oli ostaa muutamat julisteet kotiin tuliaisi-ksi. Yhteisen lounaan nautimme Schönbrunnin ravintolassa ja lounaan jälkeen teimme kävelykieroksen Schönbrunnin upeassa palatsissa, jonka suuressa ja loistokkaassa salissa myöhemmin illalla nautimme kaikin aistein hienosta **Strauss**-konsertista.

Seuraavan päivän aamuna osa ryhmästäimme palasi Hofburgiin, missä oli parhaillaan **Gus-**

tav Klimtin näyttely, hänen ehkä tunnetuin teoksensa ”Suudelma” oli siellä esillä. Toiset ”lenkkeilivät” torikujalla ja kaupungin keskustassa.

Iltapäivällä Itävallan kaunis pääkaupunki jäi taakse ja matkamme jatkui ihanan oppaamme Eszterin johdolla takaisin Unkariin. Soproniin saavuttuamme Eszter vei meidät vavahduttavaan kohteeseen, Pan-European Picnic -muistopuistoon, missä elokuun 19. päivänä vuonna 1989 rajaa pidettiin auki piknikin varjolla kolmen tunnin ajan, jotta itä-saksalaiset pääsivät rajan yli vapauteen.

Palattuamme Unkariin osa ryhmästäimme majoittui Péceliin ja osa Budapestiin, mistä he seuraavana aamuna tulivat junalla ystävyyskaupunkiimme Péceliin.

Joukkoomme saimme mainion ”vahvistuksen”, ryhmämme jäsenen pojan **Juhon**, joka on asunut useita vuosia Unkarissa ja puhuu tuota vaikeaa kieltä kuin natiivi. Juho oli tulkkina Pécelin Ráday-palatsissa ja Budapestin Kalliosairaalassa (Hospital in the Rock).

Saimme kokea jälleen upean elämyksen, kun unkarilaiset ys-

tävämme olivat varanneet meille liput maailmankuulun viulistin **Sergei Krylovin** konserttiin Budapestin Müpaan (Esittävien taiteiden teatteri). Ilta oli yksi matkamme kohokohdista. Jo rakennus teki meihin vaikutuksen, ja itse konsertti oli suorastaan taianomainen Sergei Krylovin huippuesityksen myötä.

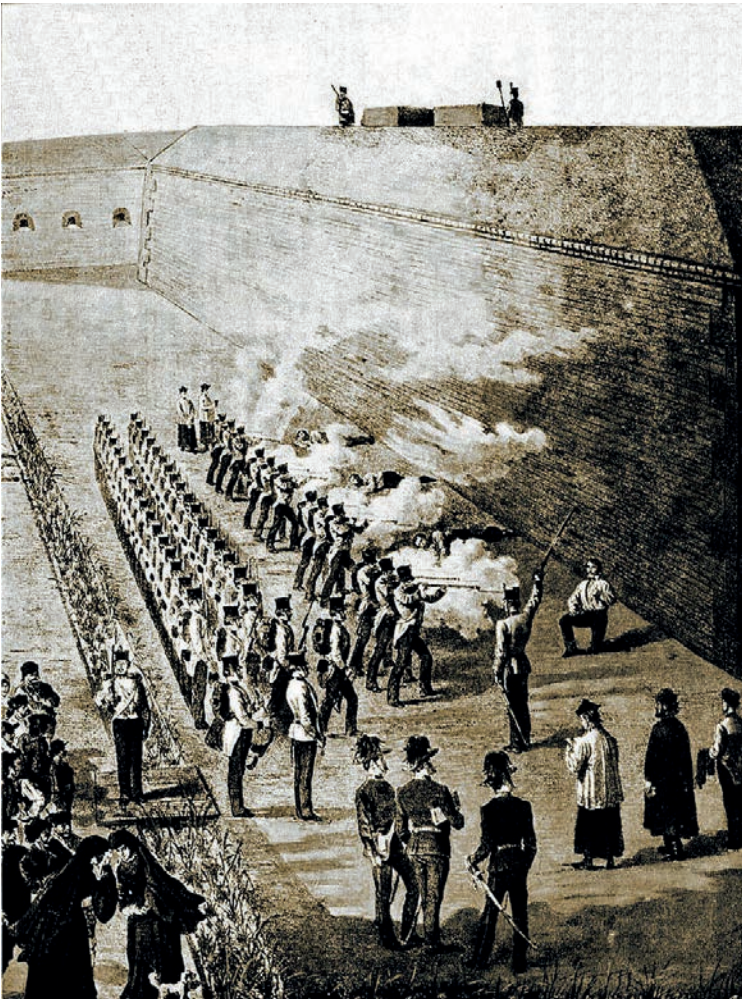
Viimeistä iltaa juhlimme Hámorei-talossa, missä Pécelin loistava Rutafa kuoro esitti suomeksi ja unkariksi useita kauniita lauluja. Péceliläiset ystävämmme olivat jälleen kerran panneet pöydän koreaksi. Saimme nauttia hyvästä ruoasta ja heidän iloisesta seurastaan tietokilpailun ja musiikin merkeissä.

Koitti lähtöpäivä ja olimme saaneet viettää ikimuistoisen viikon niin unkarilaisten ystäviemme seurassa kuin naapurimaidenkin mieleenpainuvista elämyksistä. Aamukone toi meidät Helsinkiin ja juna vei illaksi Iisalmeen. Seuraavassa yhdistysillassa elämyksiä muistellaan ja uudesta matkasta haaveillaan.

Teksti ja kuva: Eija Virtanen ja Maija-Liisa Repo

Eräs Aradin kostotoimien marttyyri

Vuosien 1848–1849 vallankumouksen ja vapaussodan aikana ja sen jälkeen yhteensä 141 unkarilaista tai Unkarin puolella taistellutta sotilashenkilöä ja virkamiestä joutui Itävallan viranomaisten kostotoimien uhriksi. Teloitettujen joukko edusti hyvin Unkarin yhteiskuntaa: oli kreivejä, paroneita, muita aatelisia, porvareita, talonpoikia, rivisotilaita, pappeja, opettajia, kirjanpitäjiä, valtion ja läänin virkamiehiä, mutta joukossa oli myös vierasmaalaisia, saksalaisia, italialaisia, puolalaisia ja ainakin yksi puolta vaihtanut venäläinen. Vuonna 1849 ensin 32 henkilöä teloitettiin Pestissä ja Budassa, sitten elokuun 22. ja lokakuun 25. välisenä aikana kuusitoista Aradissa. Pozsonyssa (Bratislava) hirtettiin tai ammuttiin vielä kolmetoista lisää. Muut uhrin surmattiin muissa yhteyksissä eri puolilla valtakuntaa. Aradista tuli kostotoimien tapahtumapaikkana koston ja kansallisen marttyyriyden symboli erityisesti siksi, että siellä teloitettut olivat hyvin tunnettuja henkilöitä, puolustusvoimien (honvédség) korkeinta upseeristoa. Heistä kolmetoista joko ammuttiin tai hirtettiin lokakuun 6. päivänä, muut upseerit myöhemmin. Vuoden 1867 kompromissiin (kiegyezés) asti uhreja ei voinut julkisesti muistella, ensimmäinen muistomessu pidettiin 6. lokakuuta samana vuonna, 1869 hirttopaikalle istutettiin muistokivi ja 1879 pystytettiin muistopylväs. Vuonna 1881 sen korvasi siellä yhä seisova obeliski, tosin se on kilometrin päässä varsinaiselta teloituspai-kalta. Marttyyrien kulttia on pitänyt yllä sekin, että muualla ei ole yhtä merkittävää muistomerkkiä

Viiden Aradin marttyyrin teloitus. Lähde: Wikipedia

(vrt. **Lajos Batthyányn** muistotuli Pestissä). Lokakuun kuudennen päivän aamuvarkaisella 1849 Aradin linnoituksen VI:n portin läheisyydessä olevassa kaivannossa pantiin itävaltalaisten vangiksi jääneistä korkea-arvoisimman Unkarin armeijan upseerin, kenraaliluutnantti **Ernő Kissin** teloitus toimeen. Armonanomus oli hylätty. Hänet oli **József Schweidelin**, **Arisztid Dessewffyn** ja **Vilmos Lázárin** kanssa tuomittu kuolemaan ampumalla. Ensimmäisellä yhteislauluksa Kiss haavoitui rintaan ja tuomio jouduttiin

viimeistelemään lähietäisyydeltä korvaan ampumalla. Ruumiit jäivät teloituspaikalle, sillä linnoituksen komentaja, **Alois von Howiger** kielsi anojilta niiden poisviennin. Yöllä herra **Lajos Fedrigoni**, joka oli Kissin sisarpuolen, **Júlia Löwenin** aviomies, lahjoi teloituspai-kan vartijat ja kaivoi kahden kumppaninsa ja Kissin sotilaspalvelijan kanssa Kissin ruumiin ylös kahden lapionpiston syvyydestä hiekasta. He kärräsivät sen kaksipyöräisillä rattailla pitkän matkan kaupunkiin. Kaksi miestä piteli ruumiista kiinni, kaksi työnsi

rattaita. Ruumis vietiin sotilaspalvelijan vuokraamaan huoneeseen, missä se pestiin ja pään hajonneet osat sidottiin yhteen. Sitten ruumis kärrättiin Óaradin hautausmaalle ja annettiin hautausmaan hoitajan haltuun. Tehtiin yksikertainen arkku ja kohta Kiss haudattiin kappelin viereen ja haudan päälle istutettuun puiseen ristiin kirjoitettiin B.B. -monogrammi ("Lepää rauhassa"). Seurasi ruumin siirtely ja uudelleenhautaukset. Samainen sotilaspalvelija, nimeltään **Mihály Kovács**, kirjoitti itselleen **Lajos Kossuthille** Kissin kuljetuksista ja hautauksista omasta näkökulmastaan. Hän väitti toimineensa omin päin: varastaneensa ruumiin, vieneensä sen pois Aradista kuuden viikon kuluttua teloituksesta ja kuljettaneensa sen kahteenkin eri hautapaikkaan Serbiassa. Uskollinen palvelija taisi haluta itselleen jälkikunniaa. **Otto Vargan** toimittaman, sotilaspalvelijan kertomusta luotettavamman Aradi vértanúk albuman mukaan ruumis näet haettiin Aradista vasta kuuden vuoden kuluttua

ampumisesta. Siellä arkku oli ensin muurattu kirkon kryptan seinään perheenjäsenten läsnä ollessa. Koska tämä ratkaisu ei heitä vielä tyydyttänyt, se otettiin jossain vaiheessa alas ja kuljetettiin Ralni Topolovaciin (Serbiassa, unk. Katalinfalva), mistä se lopulta kuudentoista vuoden kuluttua rahdattiin Elemiriin (Serbiassa, unk. Elemer) sukuhautaamaan laskettavaksi. Siellä Kissin maalliset jäännökset lepäävät tänäkin päivänä. Monien muiden marttyyrien ruumiiden siirtoihin ja uudelleenhautauksiin liittyi paljon samanlaista ad hoc-tyyppistä, myös makaabereja piirteitä saanutta toimintaa. Ruumiit koettiin hankkia tavalla tai toisella ja saada kunniallisesti haudatuksi kotipaikan multiin. Kaikkia ei ole kuitenkaan koskaan edes löydetty.

Teksti: Anssi Halmesvirta

P.S. Viime vuonna noiden traagisten tapahtumien 175-vuotismuistotilaisuudet jäivät yllättävän vähiin Unkarissa.

Lajos Batthyányn teloitus. Lähde:Wikipedia

Sugrifest Oulussa - makuja ja terveisiä sukukansoilta

Tämänvuotinen yhdessä Pohjois-Viena -seuran, Oulun Kalevalaiset, Oulun Karjalaseuran, Oulun Tuglas-seuran, Suomi-Venäjä Seuran Oulun osaston, Pohjois-Pohjanmaan Kansanmusiikkiyhdistyksen ja Oulun udmurtien kanssa järjestetty Sugrifest keräsi Oulussa taas paljon yleisöä. Tarjolla oli kaikkien järjestävi-

en yhteisöjen myynti/esittelypöydillä runsaasti makuja, esineitä ja tietoa omista maistaan. Päivän aluksi halukkaat saivat osallistua unkarin, udmurtin, viro- ja saamen kielen kielipajoihin sekä askartelupajoihin, joissa voi tutustua esimerkiksi kanteleen tekoon, villasukan neulomiseen tai pirtanauhan kutomiseen.

Tilaisuudessa puheenjohtaja **Kaisa Pietilä** julkisti esiintymislavalla Seuran uuden juhla-kirjan Millä sivulla olet, jota myytiin erikoistarjouksena 20 euron hintaan. Yleisöä kirja kiinnosti. Lisäksi Unkari-seuran pöydällä oli ilmaiseksi jaettavana unkarilaista kirjallisuutta, proosaa ja tietokirjoja, joita otettiin mielellään kotiin lukemiseksi. Inkerin historiaan perehdyttiin toimittaja Pekka Lehtosen perusteellisella luennolla "Inkeri ennen ja nyt", kuultiin vianalaisia kansanlauluja sekä karjalaisia lauluja kuorosovituksina ja vielä perehdyttiin virolais-suomalaisen kirjailijapariskunnan Gustav ja Aino Suitsin elämäntarinaa. Yleisöä aktivoitiin kolme eri kertaa piirileikkeihin osallistumiseen. Hyvin kutsu kuul-

Oulun Karjalaseuran kuoro Käköset.

tiin. Virolaisen, vianalaisen ja unkarilaisen piirileikkien sanojen opiskelun jälkeen opetettiin itse leikkiä ja hyvin opittiin! Päivän kruunasi monipuolinen kahvion makeiden ja suolaisten tarjonta ja Unkari-Seuran lait-

tama rakuuna-kana -keitto, jota myytiin ennätysellisen paljon. Kokkina oli **Sauli Tari** apunaan **Timea Timonen**.

Teksti: Juhani Kemi
Kuvat Timea Timonen

Petőfin kaksi leposijaa

Kollega, professori **György Tverdota** Prahan yliopistosta huomautti minulle kerran, kun kerroin hänelle rajan taakse viime sodissa jääneiden suomalaisten sotilaiden ruumiillisten jäännösten etsinnästä ja löytyneiden hautaamisesta kotipitäjän multiin, että ”Unkari on uudelleen hautausten luvattu maa. Se on siellä maantapa”. Siinä yhteydessä totesimme **Napoleonin** jäännösten tuomisen St. Helenalta Pariisiin vuonna 1840 olleen 1800-luvun mahtavin uudelleen hautauspektaakkeli. Näistä, ehkä vähän kaukaakin haetuista lähtökohdista heräsi kiinnostukseni **Petőfin** mahdollisten maallisten jäännösten kohtaloihin, niistähän on Unkarissa kiisteltä, niitä on etsitty ja uskottu löydetynkin 1800-luvun lopulta lähtien. Kerron tässä vain kaksi esimerkkiä siitä, missä niiden leposijan uskotaan olevan.

Kesällä 2015 levitettiin Unkarissa laajalti uutisia Burjatian tasavallasta, Baikalin rantamilta ylös kaivetusta luurangosta ja sen palautumisesta kotimaahan. Monien mielestä oli tapahtunut ihme ja kuultiin ilosanoma: ”Petőfi on palannut!” Ja todellakin: Kerepesin hautausmaalla haudattiin Siperiasta tuotuja Petőfin jäännöksiä (lue: jäännöksiksi uskottua ’jotain’). Hautausmaalla oli suurehko joukko ihmisiä ja läheisellä urheilukentällä pidettiin hautauksen jälkeen Petőfin paluujuhlat. Iloittiin siitä, että hänet (!) oli viimeinkin laskettu kunniallisesti kotimaan multiin.

Hautaus tapahtui kirkollisen palveluksen sääntöjen mukaan: evankeliset papit hyvästelivät – vai pitäisikö sanoa tervehtivät – runoilijaa, joka ei juurikaan ollut piitannut uskonnollisista seremonioista. Haudalla pidetyistä puheista kuului traditionaalinen kulttiritoreiikka lähes mekaaniseen tapaan – liturgisesti, hengellisen ylevästi, sanat taivasiin suunnattuina. Niin Petőfin maalliset jäännökset löysivät arvoisensa leposijan. Yksi papeista muisti raamatullisen uudelleen hautaamisen analogian: olihan Mooses tuonut Egyptistä Joosefin luut ja ne oli haudattu 400 vuoden orjuuden jälkeen luvattuun maahan. Toinen pappi mainitsi vertauskuvallisesti, että Petőfi oli lyhyen elämänsä aikana seurannut tuota suurta mallihahmoa: hänen kirjallinen elämänsä kesti seitsemän lihavaa vuotta (1842–1849) ja hänen Siperian ’vankeutensa’ (1849–1856) seitsemän laihaa

Sándor Petőfin tekoälyllä parannettu dagerrotypia - Pál Nánásin Facebook-sivu.

vuotta. Hautausseremonia päättyi hyvästien ja uuden alkamisen merkeissä: Erdely’stä paikalle saapunut pappi puhui Petőfille itselleen: ”Kutsun sinut Erdely’hin – tule ja tuo liekki joukkoomme – sillä nykyrunoilijamme eivät täytä kutsumustaan”. Paikalle oli Erdely’stä tuotu vaatimattomassa, ommellussa laukussa multaa, jotta Petőfin leposija saisi kansallisen luonteen – näin tulivat runoilijan maalliset jäännökset yhdessä Siperiassa suoritettun ’utkimuksen’ salaisten paperien kanssa lepäämään jatkossa kirkollisesti ja kansallisesti pyhitetyssä maaperässä. Korostan, että koko seremonia lepäsi uskon varassa.

Luonnollisestikaan, unkarilaiseen tapaan, Petőfin uudelleen hautaaminen ei säästynyt skandaalilta. Unkarilaisten Maailmanliitto (Magyarok Világszövetsége), joka vuosien mittaan on ylläpitänyt ja nykyäänkin tukee Petőfiin liitettyä Siperia-legenda, ei tunnustanut hautausta oikealle paikalle tapahtuneeksi; se olisi nimittäin halunnut hautajaiset järjestettäväksi Sankarien Aukiolla. Lisäksi melkoista päänvava aiheutti osassa yleisöä, joka puolestaan ei välttämättä uskonut Petőfiä koskevaan Siperia-legendaan, kysymys siitä, mitä itse asiassa salailun ilmapiirissä haudattiin uudelleen ja kun vielä erityisesti kirjoitettiin Petőfin pääkallon olinpaikan ja sen haltijan nimen olevan ikuinen salaisuus, eivät legendaan uskovatkaan saaneet tietää, oliko haudassa kokonainen luuranko vai vain luita. Vai oliko siellä mitään? Kovin paljon jäi niin sanotusti auki. Ja siunaustilaisuutta ulkopuolelta katsoen sen uskottavuutta jossain määrin nakersi sekin, että uudelleen hautaus tapahtui

avaamista ja sisällön tarkastamista. Sen pyhyttä ei saanut loukata. Sitä voi käydä vapaasti katso-massa ja sen sisältöä kunnioittamassa, oli se sitten mitä tahansa. Haudasta on itseasiassa tullut yksi Petőfi-kultin keskeisistä harjoituspaikoista.

Petőfin hautoja on toki muual-lakin, yksi niistä Székelykeresztú-rissa. Hänen kerrotaan viettäneen siellä yönsä (30.6.1849) ennen Segesvárin taistelua, jossa hän sai surmansa. Sándor Kányadin eräältä paikalliselta kuulema kertomus vuodelta 1969 liittyy siihen (vapaa suomennokseni):

Olemme tällä haudalla kuin nazaretilaisen haudalla, on vain sytytettävä kunnioituksen kynttilät, on laskettava kunnioituksen seppel. Minäkin kaivelin maata kesällä, etsin [Petőfin] pääkalloa, onneksi en löytänyt, sen täytynee olla jossain Fehe-regyházan tasangolla. Myös täällä Székeskeresztúr in hautausmaalla on eräs hauta ja hautakivi, ja haudasta huolta pitävä vanha opettajaherra kerran hautakummulle laskeutuessaan sanoi: ”En tiedä lepääkö hän tässä, mutta oli hän sellainen runoilija, jotta joka kylässä pitäisi olla hänelle hauta; ehkä ei sittenkään maassa, maan sisässä, vaan levätköön hän jossain korkeuksissa päällään käärinliina. Siellä hän on ylväänä ja laulaa (runoja) pitkään, tuo kuoleva joutseneneni, kaunis muisto”.

Näin Petőfillä on leposija myös silloin, kun sitä ei maan päällä ole. Voidaan ajatella, että Petőfin olemus, henkilö ja imago ja hä-

Debrecenin asukkaista oli vuonna 1944 n. 10 % juutalaisia, joista noin 8000 vietiin keskitysleireille, suurin osa Auschwitziin ja osa Strasshofiin. Heistä noin puolet palasi, pääasiassa Strasshofista, Auschwitzistä ei monikaan. Palanneista suuri enemmistö muutti Yhdysvaltoihin tai Palestiinaan, myöhemmin Israeliin.

nen ympärillään jatkuvassa liikkeessä oleva, elävä ja vaikuttava legendamaailma ovat unkarilaisessa kulttuurissa kuin aina uusiutuva, uudelleen syntyvä, ylösnousemuksellaan esiintyvä pelastuksen, lunastuksen kaikkivaltias, ja uudelleen hautauksen hedelmöittävää ihmettä lupaan jumalan arkkityyppisen myytin representaatio ja reinkarnaatio. Näin päätelmä uskonnollisin termein ilmaistuna – samoilla termeillä, joilla Petőfi-kulttia on luotu ja yhä luodaan. Se voidaan ilmaista myös toisin, arkisemmin: ihmisillä on taipumus perustaa uskomuksensa siihen, mitä he omaksuvat perheeltään, kirkon opetuksista ja yhteisöltään, jolloin primäärikokemuksen merkitys on suuri. Ihmiset, tässä tapauksessa Petőfi-kultin kannattelijat, elävät mielessään läpi Petőfin elämän samaistuen sen draamatisiin vaiheisiin ja tuntevat, että tuo kokemus antaa heille erityistä tietoa ja lohtua, ja siksi se, mitä he sanovat ja kirjoittavat on silkka ja tahraamaton totuus, eikä sitä mikään tieteellinen tutkimus ole voinut eikä voi kumota.

Teksti: Anssi Halmesvirta

Petőfin väitettyjen Siperiasta palautettujen luiden hautauspaikka Fiumein tien hautausmaalla.

György Dragomán: Rasia

Voiminunpientäjancsikaa, sanoo **Hanna**-täti **János**in istuutuessa tuoliin ja napittaessa paksun villatakkinsa alas asti, nyt sinua ei enää palele, eihän?

János huitaisee kädellään, ei häntä palele, vaikka paleleekin vähän, siitä huolimatta, että villatakki, jonka hän voi ennen tuntia pukea päälleen, paksu onkin. Hanna-tädin asunnossa on tosi kylmä, enkä minä ole Teidän pieni Jancsikanne, Hanna-täti, hän samalla ajattelee. Hän tietää kyllä, että ei haittaisi, vaikka hän sanoisi sen ääneen, koska joko Hanna-täti ei kuulisi sitä tai ei olisi kuulevinaan ja vain jatkaisi puheitaan, alkaen siitä, että Jancsika oli pukenut päälleen hänen vanhan villatakkinsa, jonka Hanna-täti oli itse neulonut pienelle poikarukalleen. Hän ei ole enää János, vaan Jancsika, hän laittaa kätensä villatakin taskuun, ottaa sieltä kirsikkapurukumin ja työntää sen penaaaliinsa. Olen niin iloinen, että tulit takaisin minun luokseni, poikakulta, Hanna-täti sanoo ja János nyökkää. Hän tietää, mitä seuraavaksi tapahtuu. Hanna-täti silittää hänen kättään luisevala kädellään, katsoen häntä kuolemankatseellaan, kuin näkisi hänet nyt ensi kertaa. Hän oli jo oppinut, että silloin oli parasta katsoa Hanna-tätiä silmiin, sillä tavoin se oli helpointa kestää. Hanna-tädillä oli hyvin suuret siniset silmät ja ne kiilsivät aina kuin kuumeessa, ja saattoihan hänellä kuumetta olakin sairaudestaan johtuen. Ehkä siksi häntä ei ikinä palellut, vaikka hänen asuntonsa oli niin kylmä.

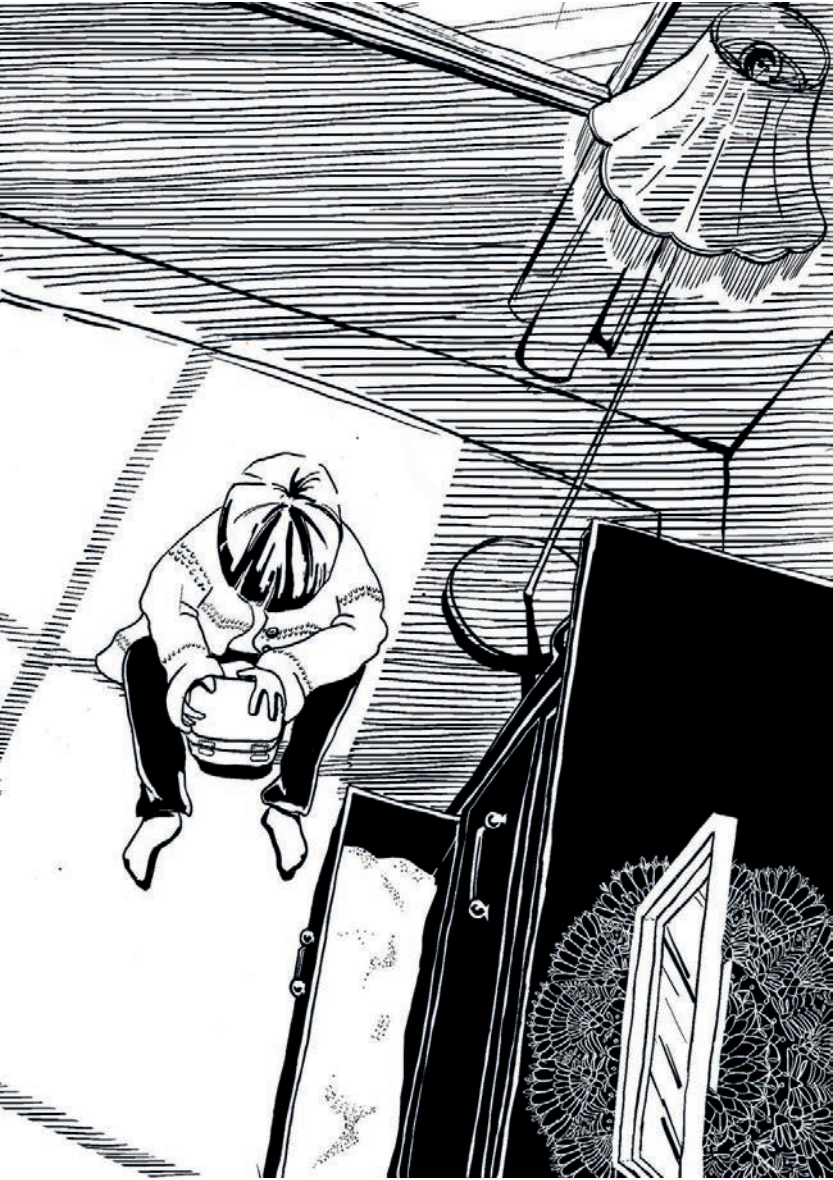
Hanna-täti ei ikinä räpytellyt silmiään ja Jánoskin yritti katsoa häntä räpyttelemättä, suoraan keskelle hänen silmiään. Jos hän onnistuisi siinä hyvin, hän ei näkisi Hanna-tädin kasvoja, ja se olisi hyvä, sillä Hanna-tädin kasvot olivat hyvin pelottavat, sillä Hanna-täti parka oli kuin itse kuolema. Hän oli laihin ihminen, jonka János oli ikinä nähnyt. Kun Isä oli ensimmäisen kerran tuonut Jánosin sinne ranskantunnille, hän oli pelästynyt Hanna-tätiä niin, että oli sananmukaisesti melkein paskantanut housuunsa säikähdyksestä Hanna-tädin avattua oven. Vaikka Isä oli kertonut etukäteen, että Hanna-täti näyttäisi melko oudolta ja no, vähän pelottavalta, koska oli raukka sairautensa takia todella laiha, niin nähdessään Hanna-tädin seisomassa vihreässä silkkipuvussa, josta olivat näkyneet tämän luiset hartiat ja luurankokäsivarret ja luu-

rankoalat, ja sitten vielä tämän luurankopääkin oli hymyillyt heille ja sanonut jotain ranskaksi Isälle, hän oli tuntenut vatsansa jäätyvän sisältäpäin, ja että se jää oli heti räjähtänyt palasiksi ja oli sitten alkanut sulaa puuromaisena ja valua jäisenä takaa hänen reisiään pitkin alas polviin ja sieltä sääriin. Hän ei ollut pystynyt liikahtamaan eikä edes sanomaan mitään, ja tervehdystä, jota Isä oli hänelle koko matkan ajan opettanut, hän ei varsinkaan ollut pystynyt sanomaan. Bonsuur, sher madam, siinä olisi ollut kaikki. Kun he olivat Isän kanssa kiivenneet kymmenenteen kerrokseen, hänen oli pitänyt sanoa se joka porrastasanteella, mutta se ei ollut auttanut, sillä hän oli vain seissyt siinä, katsonut Hanna-täti raukkaa ja ajatellut samalla, mitä Isä oli hänelle sanonut, että sai pelästyä mutta ei pelätä.

Häntä oli silti pelottanut, pelottanut tosi paljon, ja se oli hävettänytkin häntä ja kaikki oli muuttunut vielä pahemmaksi. Hanna-täti oli taas sanonut ranskaksi jotain, mihin Isäkin oli vastannut ranskaksi, ja sitten he molemmat olivat nauraneet, ja hän oli tietysti tiennyt, että he olivat nauraneet hänelle, sille, kuinka paljon hän oli pelästynyt. Hän ei unohtaisi sitä koskaan, se oli tapahtunut keväällä, ja siitä lähtien hänen oli täytynyt tulla joka viikko kaksi kertaa yksin Hanna-tädin luokse, ja vaikka he olivat tavanneet jo yli sata kertaa ja vaikka hän osasi ranskaa jo niin hyvin, että pystyi jo aika hyvin kääntämään toisille Rahaneja ja Pifejä, hän yhä pelkäsi Hanna-tätiä yhtä paljon kuin nähdessään tämän ensimmäisen kerran, tai ei hän tätä pelännyt, koska tiesi, että mitään pelättävää ei ollut, mutta hän pelkäsi katsoa tätä ja hän pelkäsi sitä, kuinka Hanna-täti katsoi häntä.

Hanna-täti ei enää silitä hänen kättään ja hänen silmänsä kiiltelevät yhä kosteampina. János tietää, että silloin aina, nytkin, niistä kohta vierii yksi ainoa suuri, läpinäkyvä kyynel. Sitten Hanna-täti pyyhkii kasvonsa harmaalla silkkiliinalla, joka hänellä on aina sidottuna ranteeseensa, samalla vähän nyyhkyttäen, pieni Jancsi parkani, hän mutisee liinaan, ravistaa sitten itseään ja sanoo ranskaksi, missä olimmekaan menossa, ja sitten tunti lopulta alkaa.

Puhuessaan ranskaa tai selittäessään kielioppia tai kysyessään sanoja Hanna-täti ei ole enää niin

pelottava, mutta kun Jánosin täytyy lukea ääneen lukuläksy, Hanna-täti alkaa taas katsoa häntä eri tavalla, ja jos hän lukee pitkään virheettömästi, Hanna-täti näkee hänessä taas oman pienen poikansa, jota hän niin kovasti muistuttaa, eikä vain nimensä takia, vaan koska hänen kasvonsa ja hiuksensakin ovat aivan samantaiset, ja jopa hänen liikkeensä. Niin Hanna-täti oli hänelle kolmannella tai neljännellä tunnilla selittänyt ja oli pyytänytkin, että hän ei pahastuisi, jos Hanna-täti välillä alkaisi itkeä, sillä sellaisia kyyneleet vain olivat, niiden täytyi vieriiä, jotta ne voisivat sitten kuivua, eihän Jánosia haittaisi sellainen pikku leikki.

Silloin János oli tiennyt, että hänen olisi täytynyt sanoa, että kylä häntä vain haittaisi, mutta hän oli mieluummin sanonut, että ei, ei tietenkään, ja silloin Hanna-täti oli mennyt saksanpähkinäpuisen lipaston luokse, jonka päällä oli ollut televisio, kyykistynyt sen eteen, avannut sen alimman laatikon, ottanut sieltä jotain ja antanut sen Jánosille. Se oli ollut kokonainen purukumipaketti, sellainen, jollaista János ei ollut ikinä ennen nähnyt. Siinä oli ollut kirsikan kuvia ja teksti, josta ei saanut selvää ja josta Isä oli

sitten sanonut, että se oli hepreaa, tai oikeastaan ivritiä, ja sekä sen tuoksu että maku olivat ihanan kirsikkaisia. Siitä lähtien hän oli aina tunnille tullessaan ottanut tuolin selkänojalle asetetun villatakin ja sen vasemmasta taskusta aina löytänyt purukumin, ei kokonaista pakettia, vaan vain yhden ainoan, ja siitä hän ymmärsi, että oikeastaan Hanna-täti tiesi, että hän oli János eikä Jancsika, ja että jos János lukisi liian pitkään virheettömästi eikä Hanna-tädin tarvitsisi korjata häntä, Hanna-täti alkaisi taas minunpienijancsikoida. Siksi János ei mieluummin lukenut virheettömästi, vaan joka kolmannella rivillä hän tahallaan äänsi jotain väärin, sillä ei häntä itku haitannut, mutta sitä hän ei halunnut, että Hanna-täti alkaisi puhua rasiasta, siitä rasiasta, jota ei ollut saanut, mutta voi, kunpa olisi saanut, sillä siinä olivat ne pari palanutta luuta, jotka pikku Jancsi parasta olivat jäljelle jääneet, hänen pikkupikku Jancsikastaan, jonka ei olisi pitänyt mennä sille kiviaavikolle, ei olisi pitänyt liittyä armeijaan, ei olisi pitänyt kiivetä siihen tankkiin, johon sitten oli osunut se raketti siellä keskellä aavikkoa.

Useimmiten hän onnistui välttämään Hanna-tädin puheet rasi-

asta, mutta János ajatteli silti paljon rasiaa, jota ei ollut lähetetty, rasiaa, jota ei ollut voinut haudata, mutta kunpa olisi voinut. Hän kuvitteli sen soljella suljettavaksi alumiinirasiaksi, sellaiseksi kuin Isän soljella suljettava saksalainen metallirasia, jonka he aina ottivat mukaan retkelle, koska se sulkeutui niin tiiviisti, että siinä voileivät eivät koskaan kuivuneet.

Hän ajatteli rasiaa liikaa, pari päivää sitten hän oli nähnyt unta, että oli yksin Hanna-tädin asunnossa ja unessaan hän oli mennyt suuren saksanpähkinäpuulipaston luokse, kyykistynyt sen eteen, avannut sen alimman laatikon ja laatikko oli ollut täynnä hiekkaa, ja unessaan hän oli tiennyt, että hänen ei olisi pitänyt koskea siihen, mutta ei ollut voinut olla koskematta, vaan oli alkanut kaivaa hiekkaa kaksin käsin, kunnes oli lopulta löytänyt sen seas-ta rasian. Hän oli ottanut

sen laatikosta, laittanut sen lipaston eteen persialaiselle matolle ja alkanut avata solkia toisensa jälkeen, ja vaikka hän oli herännyt ennen kuin rasia olisi auennut ja hän olisi nähnyt hiiltyneet luut, hän oli nyt jo varma, että luita sisältävän rasian oli todellisuudessakin oltava siellä.

Kun tunti loppuu, János riisuu villatakin, palauttaa sen tuolin selkänojalle, sanoo hyvästit, lähtee laskeutumaan portaita, samalla, kuten hänellä on tapana, ottaa purukumin penaalista ja haistelee sitä, kuvittelee sen haisevan pistävästi savulta ja dieseliltä, mutta ei, purukumi tuoksuu juuri samantaiselta villiltä kirsikalta kuin aina, mutta nyt János ei kuitenkaan avaa pakkausta heti laskeuttuaan kymmenen kerrosta, ei revi purukumia kahtia, ei laita sitä suuhunsa, vaan ryömii läpi penkin ja kukkaistutusten pensaiden keskelle, kaivaa kantapäällään maahan kuopan, heittää purukumin hopeapapereineen, kirsikkoineen, epäselvine valkoisine teksteineen päivineen kuoppaan, potkii sitten multaa sen päälle ja tamppaa mullan tasaiseksi.

Suomennos:
Outi Tuppurainen
Kuvitus: Helga Sárközi-Kovács

Budapest inspiroi suomalaisia taiteilijoita ja tutkijoita

pysyvän tarkkailuaseman kaupungin sydäimestä. Yli kymmenvuotisen taipaleen aikana Budapestin residenssissä on vieraillut esseistejä, kielitieteilijöitä, tietokirjailijoita, runoilijoita, taidehistorioitsijoita, laulajia, kuvataiteilijoita, sosiologeja, graafikoita, sanoittajia, säveltäjiä, kääntäjiä ja näytelmäkäsikirjoittajia, luettelee Valóság-osuuskunnan jäsen **Anni Ervelä**.

Kuvataiteilija **Anna-Leena Kinnunen** on juuri palannut Suomeen vietettyään Valóság-residenssissä syyskuun 2025. Anna-Leena oli haaveillut jo pidempään irtiotosta uusissa maisemissa, joissa voisi keskittyä omiin projekteihinsa ja havaintoihinsa, ja sai paikan residenssistä. Budapestissä oli vielä täysi helle, kun Anna-Leena saapui paikalle. Hän kertoo nauttineensa suunnattomasti kaupungin ilmapiiristä, lämmöstä, kauneudesta ja monipuolisuudesta. Aamuisin, kun oli viileämpää, Anna-Leena työskenteli, luonnosteli ja antoi tilaa uusille havainnoille ja vaikutteille. ”Budapest on kieltämättä yksi maailman kauneimpia kaupunkeja. Sellainen kauneus ei voi olla vaikuttamatta ihmisen sieluun, paikallisiin kulkijoihin, jotka kokevat kaiken sen päivittäin”, hän kuvailee.

Valóság-residenssi on ainoa suomalainen, Unkarissa toimiva residenssi. Sen tehtävä on tukea Suomen ja Unkarin välistä kulttuurivaihtoa sekä edistää suomalaisten taiteilijoiden ja tutkijoiden toimintamahdollisuuksia Unkaris-

sa. Residenssi on toiminut yhtäjaksoisesti vuodesta 2011 asti. Residenssin tarina alkoi vuonna 1999, kun tulevan osuuskunnan perustajajäsen opiskeli Budapestin yliopistossa unkarin kieltä. Hän kutsui ystävänsä kaupunkiin juhlimaan joulua ja vuosituhannen vaihtumista. Kun ystävykset astuivat junasta Keletin aseman laiturille, oli terävä pakkanen ja ilmassa viipyili häivähdys kivihiilen tuoksua – siinä hetkessä ystävysten kiintymys Budapestiin oli syntynyt, kertoo **Jari Silomäki**, yksi osuuskunnan perustajajäsenistä.

Kului kymmenen vuotta; Unkari liittyi Euroopan unioniin, oli suuret mielenosoitukset ja globaali finanssikriisi. Tänä aikana ystävykset olivat luoneet henkilökohtaisia suhteita unkarilaisen taidekentän toimijoihin. Unkarilainen kuraattori auttoi aktiivisesti residenssin perustamisessa, sopivan toimitilan etsimisessä ja sen remontissa.

Jari muistelee residenssin alkutaivalta: ”2011 residenssin toiminta käynnistyi pitkän remontin päätyttyä. Nopeasti kävi ilmeiseksi, että tämän kaltaiselle toiminnalle Budapestissä on Suomessa kysyntää. Heti ensimmäisessä haussa tuli runsaasti hakemuksia. Ja niiden määrä on ollut siitä lähtien noususuuntainen.”

Valóságin kymmenvuotinen toiminta näkyy Suomessa häivähdystenomaisesti pieninä alaviitteinä kirjallisuudessa, musiikissa, kuvataiteessa ja tutkimuksissa. Mutta sitäkin enemmän toiminta vaikuttaa satojen residenssissä aikaa viettäneiden taitelijoiden ja tutkijoiden ajatuksissa. ”Ihana, upea kokemus, josta ammennan pitkälle eteenpäin”, Anna-Leena tiivistää.

Teksti ja kuvat:
Tellervo Viitanieniemi

Taiteilijat ja tutkijat saapuvat Budapestiin inspiroitumaan, verkostoitumaan, uudistumaan, uppoutumaan, keskittymään, keräämään materiaalia ja uusia ideoita ja viettämään aikaa perheen kanssa. Monet haluavat viettää Budapestissa useampia viikkoja ja kuukausia, ja kerran käyneet palaavat paikalle yhä uudelleen. Jotkut tulevat viimeistelemään töitään kaupunkiin, josta inspiraatio työlle on alunperin lähtenyt liikkeelle, tai joka on

tehnyt syvän vaikutuksen vaihtoprosessina. Residenssijakso on tapa irtautua omasta arjesta ja viettää pidempi jakso maisemassa, joka tuo vaihtelua ja ruokkii inspiraatiota.

Budapestissä residenssitoimintaa pyörittävä suomalainen osuuskunta Valóság on seurannut yli vuosikymmenen ajan, miten suomalaisen taide- ja tutkimuskentän kiinnostus Unkariin on kehittynyt vahvana. Residenssin kautta taiteilijat ja tutkijat ovat saaneet

Söndörgő esiintyy Suomessa taas

30-vuotista olemassaoloaan juhlistava maailmanmusiikin ja kansanmusiikin huippuyhtye Söndörgő saapuu Suomeen 10

vuoden tauon jälkeen! Söndörgőn musiikissa yhdistyy Balkanin alueen perinnetähtäimen voima, muusikoiden virtuoosi-

simainen soitinten hallinta, saumattoman yhteissoiton riemu ja vastustamaton energia. Unkarista kotoisin olevan yhtyeen juuret ovat osin alueen eteläslavilaisissa – serbialaisissa ja kroatialaisissa – vähemmistöissä ja niiden jo monin osin kadonneissa musiikkiperinteissä.

Tätä rikasta traditiota yhtye tuo nykyaikaan omalla, hurmaavan uniikilla tavallaan.

Kun Söndörgő perustettiin vuonna 1995, soittajat olivat vielä lapsia ja käytännössä kasvoivat bändin mukana. Yhtyeen viidestä jäsenestä neljä kuuluu samaan muusikkosukuun, ja heidän musiikillinen identiteettinsä on rakentunut legendaarisen Vujicsics Ensemblen perinnölle, jonka riveissä sukulaiset soittivat.

Viime vuonna Söndörgő julkaisi Gyezz-albuminsa, jossa mukana oli arvostettu jazz-saksofonisti **Chris Potter**. Levy on saanut kiittäviä arvosteluja ja nousi ykköseksi sekä World Music Charts Europe -listalla että Songlines-lehden Top Of The World -listalla. Gyezz toimi virstanpylväänä yhtyeen uudelle musiikilliselle alulle, sillä sen kappaleissa sävellyksiin yhdistyi vapaata improvisaatiota.

Vuosi 2025 on Söndörgőn 30-vuotisjuhlavuosi. Tämän kunniaksi yhtye julkaisee juhlaalbumin, johon on koottu kolmen viimeisen vuosikymmenen mieleenpainuvimpia hetkiä sekä täysin uutta musiikkia. Konsertin toteutumista tukee Liszt-instituutti – Unkarin kulttuurikeskus Helsinki. Illan aloittaa lämpiön puolella esiintyvä **Minttu Hellstén**, tum-

manpuhuvan ja syvätunnelmaisen taidepopin uusi nimi. Mintun musiikki on puhutteleva yhdistelmä orgaanista ja synteettistä maailmaa, jossa syvät bassot kohtaavat rehellisen herkkyyden ja polkuharmonin soinnin. Hellsténin kehuttu debyyttialbumi Hiipivä, pimeä hiljaisuus julkaistiin keuhkaväylällä 2024.

Minttu Hellstén, laulu, polkuharmonia, midikontrollerit
Tomi Hyypä, midikontrollerit, taustat.

Aikataulu:
Klo 18 ovet auki Sellosaliin
Klo 19 Minttu Hellstén, kesto n. 40 min
Klo 20 Söndörgő (HU), kesto n. 1 h
Yhteistyössä Etnosoi!

Kuva: The Orbital Strangers Project

Suomi-Unkari Seura täytti tänä vuonna 75 vuotta. Juhlan kunniaksi käsittelemme seuran lehden tässä numerossa juhlatilaisuuksiin liittyvää sanastoa. Teksti sopii keskitasolla (B1-2) unkaria osaaville.

Évforduló

Ebben az évben tölti be a Finn-Magyar Társaság a 75. évét. Ez azt jelenti, hogy a társaságot 75 évvel ezelőtt alapították meg. A megalakulás kerek évfordulóján a társaság együtt ünnepel a tagokkal. A jubileum alkalmából ebben a cikkben az ünnepségekkel kapcsolatos szavakat, kifejezéseket tekintjük át.

A hivatalos ünnepségek nem teljesen olyanok, mint a családi ünnepek, például a születésnapok, névnapok. A hivatalos ünnepségekre mindig szokás ünneplőbe öltözni. A férfiak gyakran öltönyt és nyakkendőt vagy csokornyakkendőt vesznek fel, a nők szoknya-blúzt vagy ruhát harisnyával. Előkerülnek a nyakláncok, hajcsatok, fülbevalók is. Mindenki elegáns ruhában van. Az ünnepség elején gyakran mondanak köszöntő beszédek. Az ünnepi beszédekben tipikus például a vendégek köszöntése: Tisztelt Hölgyeim és Uraim, Kedves Vendégeink vagy Tisztelt Egybegyűlte

kezdettel. A beszédekben más stílusú szavakat használnak, mint a hétköznapi szituációkban. Például nem azt mondják, hogy meg akarom köszönni, hanem azt, hogy szeretnék köszönetet mondani. Vagy nem azt, hogy beszélünk a múltról, hanem például azt, hogy visszatekintünk a múltra. És természetesen az ilyen eseményt soha nem hívják bulinak (tanítványaimmal ez előfordult), mindig ünnepségről beszélnek. Milyen fontos szavak lehetnek még egy ünnepi beszédben? Ilyenek például a kihívás, méltó alkalom, összetartozás, hagyományok tisztelete, jövő, megenged, jókívánság, ünnepi alkalom, megemlékezni, koccint, emlékezetes, ünnepi hangulat, emelem poharam, jól érzik magukat, öröm és megtiszteltetés. Egy nyelvtanulónak ezek nehéz szavak lehetnek, de jó őket ismerni.

Minden kedves nyelvtanulónak sikeres magyartanulást, boldog évfordulót kívánok!

SANASTO

évforduló	vuosipäivä	hétköznapi szituáció	arkinen tilanne
betölt	täyttää	köszönetet mondani	lausua kiitokset
75 évvel ezelőtt	75 vuotta sitten	visszatekint	muistella, luoda katsaus
megalapít	perustaa	esemény	tapahtuma
megalakulás	perustaminen	buli	bileet
kerek évforduló	pyöreä vuosipäivä	tanítvány	opiskelija
ünnepel	juhlia	előfordul	sattua
tag	jäsen	ünnepi beszéd	juhlapuhe
jubileum alkalmából	vuosipäivän johdosta	kihívás	haaste
cikk	artikkeli	méltó alkalom	arvokas tilaisuus
ünnepség	juhla, juhlallisuus	összetartozás	yhteenkuuluvuus
kapcsolatos valamivel	johonkin liittyvä	hagyományok tisztelete	perinteiden kunnioittaminen
kifejezés	ilmaus	jövő	tulevaisuus
áttekint	käydä läpi	megenged	sallia
hivatalos	virallinen	jókívánság	onnentoivotus
ünneplő	juhlavaate	ünnepi alkalom	juhlatilaisuus
csokornyakkendő	rusetti	megemlékezni	muistella
ruha	mekko; vaate	koccint	kilistellä
hajcsat	hiussolki	emlékezetes	mieleenpainuva
elegáns	elegantti	ünnepi hangulat	juhlallinen tunnelma
köszöntő beszéd	tervetuliaispuhe	emelem poharam	kohotan maljan(i)
Tisztelt Hölgyeim és Uraim	Hyvät naiset ja herrat	jól érzik magukat	viihdytte
Kedves Vendégeink	Arvoisat vieraat	öröm	ilo
Tisztelt Egybegyűlte	Arvoisa juhlaväki	megtiszteltetés	kunnia

Miten minusta tuli Suomi-hullu?

- Olen nimeltäni **József Sipos**, elinvuosia minulla on 74, ja yli 55 vuotta olen ollut fanaattisesti kiinnostunut Suomesta, suomalaisista ihmisistä ja Suomen kulttuurista. Haluaisinkin tässä kertoa tarinani.

Aljonka

- Voi olla, että kaikki alkoi **Aljonkasta**? Siitä, että meillä oli koulussa pakko opiskella venäjää. Useimmat lapset inhosivat sitä, mutta minulle se oli mukava haaste. Kaiken kukkuraksi venäjän opettajamme keksi etsiä meille venäläisen kirjeenvaihtokaverin. Niinpä minulle tuli Aljonka. Lapsena oli hienoa saada lentopostina lähetettyjä merkillisin kyrillisiin kirjaimin kirjoitettuja kirjeitä ja tajuta, että kaukana joku ymmärtää vaatimattomalla venäjän taidollani tehtyjä harakanvarpaitani. Silloin tajusin ensimmäisen kerran, mikä merkitys vieraiden kielten oppimisessa on. Mikähän yhteys tällä on Suomeen? Aljonka asui Muurmanskissa. Ehkä juuri tässä tunsin ensimmäisen kerran Pohjoisen lumon, valkeiden öitten ja revontulten maailman.

Suomen ja sukulaisuuden löytäminen

- Kiinnostukseni Suomea kohtaan heräsi, kun meillä kuusikymmentäluvun lopulla alkoi esiintyä yhä enemmän Suomeen liittyviä positiivisia uutisia lehdissä ja TV:ssä. Näin ihastuttavia kuvia ja filmejä Suomen luonnosta, ja kielisukulaisuuskin alkoi yhä enemmän kiinnostaa. Mil-laista sukulaisuutta tämä on, kun en ymmärrä yhtä ainoaa sanaa? Löysin Suomesta kertovia matkakertomuksia, Mika Waltarin romaaneja, joista Sinuhe oli ylitse muiden. Sitten ystäväni antoi minulle **István Pappin** suomen kielen oppikirjan, klassikon vaikeine mutta romanttisine Suomi-kuvineen. Se lumosi tuolloin minut tyystin. Silloin aloin tämän kirjan avulla harrastuksena ja yksikseni tutustua Suomeen ja suomen kieleen.

Anja

- Vuonna 1970 päädyin stipendiaatiksi Itä-Saksan Freibergin Kaivosteollisuuden yliopistoon. Siellä kuulin eräältä unkarilaiselta opiskelijakaveriltani, että hän on kirjeenvaihdossa suomalaisen tytön kanssa – tietenkin saksaksi. Eipä muuta tarvittu, vannotin häntä hankkimaan myös minul-

Kalevala Kuoron matkassa Puolassa (kuvassa takarivissä vasemmalla, musta paita).

le suomalaisen kirjeenvaihtokaverin, joka osaa saksaa. Ja niin, 70-luvun alusta alkoi ystävyuteni **Anjan** kanssa, ja se jatkuu aina tähän päivään saakka. Kirjoitimme Anjan kanssa vuosikausia etupäässä saksaksi, mutta hän innosti minua yrittämään kirjoittamista myös suomeksi. Tälle oli alussa vahvoja rajoituksia. Anja ilmensi noina vuosina minulle ihannointiani Suomea kohtaan, ja on vaikea kuvailla sitä ihmeellistä tunnetta, minkä koin, kun hän ensimmäisen kerran kävi luonamme Unkarissa. Vastavierailua en tuol-

malaisista että myös Budapestin konferensseissa vierailleista suomalaisista kollegoista. Käytin jokaisen tilaisuuden, jotta voisin parannella suomen kielen taitoani heidän avullaan. Heidän joukossaan oli nyt jo edesmennyt rakas ystäväni **Seppo Laine**, joka puhui erinomaisesti useita kieliä, ja minä kuulemma inspiroin häntä, niin että hän alkoi opiskella myös unkaria. Eräässä konferenssissa Budapestissa hän teki uskomattoman tempun: hän piti koko esitelmänsä unkariksi. Minulla oli kunnia olla mukana sen valmistelus-

johtaja oli ikimuistoinen Suomi-ystävä, kirjailija **Domokos Varga**. Sitten vielä toisenkin kerran, pari vuotta myöhemmin minusta tuli perustajajäsen, kun perustettiin Kalevala Kuoro, jota johti **Endre Gerenday**. Olen erittäin ylpeä siitä, mitä Ystävyyspiiri ja Kuoro ovat vuosikymmenten aikana ovat saaneet aikaan. Minulle ne ovat tuoneet lukuisia uusia unkarilaisia ja suomalaisia ystäviä.

Ensimmäinen matkani Suomeen

- Ensimmäisen Suomen-matkani tein vuonna 1984. Otin tälle matkalle mukaan Éva-vaimoni, jotta hän näkisi, mihin minä olen ollut niin kovin ihastunut. Odotin tätä matkaa kuin unelmien täyttymystä.

- Leningradista jyskyttelimme junalla kohti Helsinkiä. Meille Neuvostoliiton ja Suomen välisen rajan ylitys oli unohtumaton. Rautatietä ympäröivä sekasorto tasoittui rajan ylityksen jälkeen, tuntui kuin tienoota olisi ikään kuin silitetty, näkyi hyvin hoidettuja niittyjä ja peltoja. Olimme saapuneet uuteen maailmaan. Tästä hetkestä alkaen tunsin kuin olisin leijunut maanpinnan yläpuolella, olin saapunut unelmieni maahan. Ensimmäisenä isäntänämme **Kalle**-kollegani otti meidät vastaan. Perhe asui kauniissa pienessä ja modernissa asunnossa, jossa tietenkin oli sauna. Seuraavan päivän ohjelmassa oli ostaa keskustan ostoskeskuksesta Aalto-maljakkotuliaisiksi. Isäntämme otti sen käteensä, ihaili sitä – ja pudotti. Miten kiusallista! Emme pyytäneet, mutta ihanat isäntämme vaativat saada maksaa sen. Näin meidän Aalto-maljakostamme tuli tuplahintainen. Anja-ystäväni oli tullut autolla Nurmeksesta

Helsinkiin, niinpä jatkoimme hänen kanssaan matkaa, johon sisältyi monta meidät ystävällisesti vastaanottaneen sisaruksen luona käyntiä. Suurkaupungin jälkeen näimme maaseutu-Suomea, Punkaharjun, suomalaisia järviä ja metsiä, kaikkea sitä, mikä luo keskieurooppalaisen.

Kuoromatkat, kielileirit

- Kalevala Kuoro ei tuonut vain yhdessälaulamisen iloa, vaan myös tutustumista muihin maihin. Tässä oli varsinkin alkuaikoina leijonanosa Kalevala Piirin kunniapuheenjohtajalla, **Outi Karanko-Papilla**. Hän järjesti kuorolle kaksi erinomaista konserttikiertuetta, tällöin esiinnyimme lukuisilla paikkakunnilla ja perheissä asuen olimme pari päivää osana suomalaisten perheiden elämää.

- Outin suuri idea oli intensiivinen suomalaisunkarilainen kielileiri, jolla suomalaiset ja unkarilaiset kahden kesäisen lomaviikon aikana yhdessä opiskelivat toisensa kieltä äidinkielisten opettajien johdolla. Mikään muu ei ole parantanut suomen taitoani niin paljon kuin nämä kielileirit, kun intensiivisen opiskelun jälkeen jatkoimme sukukielten taitojen syventämistä hyvien ystävien seurassa. Minusta tuli uskollinen leiriläinen, kun Outi ensimmäisen kerran järjesti Lempäälän leirin. Siellä sain kokea kaiken sen, mihin Suomessa olin rakastunut. Mutta oli Unkarissakin nautinto olla leiriläisenä niillä paikkakunnilla, joilla leiri pidettiin. Opettajamme olivat erinomaisia, he saivat meidät uskomaan, että todella osasimme suomea. Tässä erityisesti opettajamme **Irmeli Kniivilä** oli ammattilainen, vaikka hän itse osaa unkaria hyvin, hän johdatti keskustelua aina niin, että useimmiten löysimme siihen sopivat suomen sanat.

- Suomen elämyksilleni ei ole loppua. Ehkä voin mainita vielä ne kunnianosoitukset, kun sain Suomen Leijonan Ritarikunnan I Luokan ritarimerkin ja **István Rácz** -palkinnon. Suurlähetystön vanhan rakennuksen seinässä katsoin lapsena ihmetellen kulunutta, ruosteista kirjoitusta: ”Tämä on Suomen valtion aluetta. Pääsy kielletty!” Miten hienoa, että osaltani pääsy monta kertaa sen jälkeen on ollut vapaa.

Teksti ja kuvat: József Sipos
Suomennos: Irmeli Kniivilä

Vieraana Seppo Laineen luona hänen omalla saarellaan lasteni kanssa.

loin asevelvollisena voinut suunnitellakaan pitkään aikaan...

Kalevala Ystävyyspiiri ja Kalevala Kuoro

- Koneinsinöörin diplomien hankkimisen jälkeen v. 1974 minulle alkoi **ELÄMÄ** suurin kirjaimin. Yliopistovuosien jälkeen kielikursseilla opin vähitellen niin paljon suomea, että pystyin jo kirjoittamaan yksinkertaisista asioista ja ymmärsin sanakirjattakin Anjalta tulleet kirjeet. Pääsin jopa niin pitkälle, että silloin tällöin uskalsin avata suuni suomalaisten seurassa. Olen saanut useampia mukavia satunnaisia ja pysyvämpiä ystäviä sekä Unkarin suo-

sa. On sanomattakin selvää, että Sepon esitys otettiin vastaan hämmästyneenä ja raikuvien suosionosoituksin... Oli fantastinen elämys, kun sittemmin jo varttuneiden lasteni, **Dávidin** ja **Eszterin** kanssa kävimme Laineiden omassa saarella, jonne pääsi vain soutamalla. Unkarilainen pystyy vain unelmoimaan sellaisesta.

- Eräällä suomen kielikurssilla opettaja **Márta Csepregi** kertoi, että perusteilla on suomalaisunkarilainen ystävyysseura, jonka nimeksi tulee Kalevala Ystävyyspiiri. No, siellähän on myös minun paikkani! Näin minusta tuli Kalevala Ystävyyspiirin perustajaisä. Sen ensimmäinen puheen-

Pikavauhdilla Suomeen uusia yrityksiä kehittämään

Lilián Zsakai on asunut Suomessa vajaa kaksi vuotta. Tänä aikana hän on päässyt tutustumaan sekä kieleen että yhteiskuntaan syvästi, johtuen hänen tietoisista valinnoistaan. Perhe kävi vuonna 2023 tutustumassa maahan ja katsomassa, sopisiko Suomi koko perheelle. Vierailun jälkeen perhe aloitti viranomaisasioiden hoitamisen ja Zsakai saapui Suomeen vuoden 2024 tammi-kuussa.

- Tein pohjatyön, jotta lapsetkin voisivat muuttaa tänne. He saapuivat maaliskuussa, siihen mennessä olin jo onnistunut luomaan edellytykset heidän muuttoa varten. Viikon kuluessa muutosta he kävivät jo koulua täällä. Koko prosessi oli äärimmäisen tehokas. Mieheni aloitti työt huhtikuun alussa, muistaa Zsakai.

Mies saapui Suomeen jo sopimus taskussaan. C# shell dotnet ohjelmistokehittäjänä hän oli haluttu osaaja. Huolellisesti rakennetusta suunnitelmasta huolimatta tuli hallinnollisia haasteita vastaan.

- Heti alussa törmäsin kanan ja munan problematiikkaan, kumpi oli ensin. On olemassa se pyhä kolminaisuus, pysyvä kotiosoite, henkilötunnus ja pankkitunnukset. Mikään näistä ei toimi ilman kahta muuta. Ei voi saada kotiosoitetta ilman tunnuksia, ilman kotiosoitetta ei voi saada pankkitunnuksia eli järjestelmä ei toimi, hän summaa.

Onneksi perhe löysi yksityishenkilön, joka suostui vuokraamaan asunnon joustavammin.

Zsakain alkuperäisten suunnitelmien mukaan tarkoitus oli jatkaa heidän yhteisen yrityksen kehittämistä. Heti muuton jälkeen perustettu suomalainen yritys kehittää terveysalan ohjelmistoa.

- Tuotteemme auttavat lääkäreitä nopeammassa päätöksenteossa sekä potilaiden lääkityksen seurannassa. Monet käyttävät samanaikaisesti vaikkapa kymmentä lääkettä eri lääkäreiden määräyksistä. Niillä voi olla yhdessä käytettynä haittavaikutuksia tai toisiaan mitätöiviä vaikutuksia, selittää Zsakai.

Business Finlandin tukea saanut tuote on otettu hyvin vastaan Uudenmaan ja Pirkanmaan hyvinvointialueilla. Sen integraatio käytössä oleviin järjestelmiin edellyttää vielä kuitenkin paljon

neuvotteluita ja investointeja.

Tietoisesti Suomen yhteiskuntaan

Zsakaista sekä hänen miehestään tuntui siltä, että Unkarissa he eivät pysty edistymään ammatillisesti.

- Meillä molemmilla oli hyvä työpaikka, kuuluimme maan korkeaan taloudelliseen luokkaan, mutta tuntui siltä, että me emme pysty siellä hyödyntämään meissä olevaa potentiaalia, hän avaa. Lasten koulutuksen taso sekä opiskirjoihin ilmentynyt ideologia vahvistivat heidän aikeensa lähteä Unkarista. Perheen hyvä ystävä, Suomea hyvin tunteva **Balázs Szomor** oli kertonut heille jo todella pitkään maasta.

- Tutkimme asiaa pitkään ja päädyimme siihen lopputulokseen, että kyllä, tämä on se yhteiskunta, josta löydämme eniten edustamiamme arvoja.

Perheen lapset menivät suomenkieliseen kouluun ja tämä oli tietoinen valinta.

- Unkarissa työskentelin siellä asuvien ulkomaalaisten työntekijöiden kanssa. Olen tietoinen siitä, millaisia ongelmia maahan-

muuttajien kuplassa pysymisen aiheuttaa ja halusimme välttää niitä. Halusimme olla osana yhteiskuntaa. Sen tärkein elementti on suomen kielen oppiminen niin nopeasti kuin vain on mahdollista, avaa Zsakai.

Hän itse aloitti suomen kielen opiskelun jo Unkarissa.

- Kuitenkin kieliympäristössä toimiminen vaatii ihan eri taitotasoa. En oppinut asiointiin tai arkeen tarvitsevia asioita vaan enemmän suomalaisen kulttuuriin liittyviä asioita.

Zsakai osallistui monelle kielikurssille Suomessa.

- Vaikka ottamani kurssit olivat melkein poikkeuksetta maksullisia, ne olivat sopivasti hinnoiteltuja ja on ollut päivänselvää, että ne toimivat valtion tuilla. Olen todella kiitollinen suomalaisesta järjestelmästä.

Hän tarvitsi keskitason saavuttamiseen yhdeksän kuukautta. Nyt hän valmistautuu ylimmän tason kielitutkintoon. Suomen kielen opiskelun hän kokee harrastukseksi.

- Olen ollut todella pitkään yrittäjä ja yrittäjillä ei ole käsitystä va-

paa-ajasta. Me teemme aina sitä, mikä meitä kiinnostaa. On pakko opiskella suomea, minkä itse koen harrastukseksi. En pystyisi sitä niin innostuneesti tekemään, jos en nauttisi siitä. Tällä hetkellä opiskelen suomea ainakin 20 tuntia viikossa, hän avaa.

Työtä innovaation ytimessä

Vaikka Zsakai ei ollut aktiivisesti työtä hakemassa, hän huomasi liiketoiminnan kehittämispäällikön tehtävän Helsingin Innovaatiopalveluissa ja se herätti hänen mielenkiintonsa. Hän pääsi tehtävään pienen mutkan kautta.

Vaikka se on yritys, käytännössä se on Helsingin yliopiston teknologian siirtämisen toimisto. Me emme pelkästään käsittele immateriaalioikeuksia, vaan hoidamme sopimuksia ja huolehdimme niiden jatkohankkeista ja jatkokäytöstä, hän avaa.

Hän toimii lääke- ja bioteknologian klusterissa, jossa haluaisi tulevaisuudessakin jatkaa.

- Tällä alalla pystyn eniten antamaan sekä laajentamaan omaa verkostoani tulevaisuutta ajatellen.

Suomen suurkaupunkien – pää-

kaupunkiseutu, Tampere, Turku ja Kuopio – start-up-ekosysteemi on todella vahvaa hänen mielestään. Vaikka hän jokaisella päätöksellään haluaa olla osa suomalaista yhteiskuntaa, ovat hänen piirinsä hyvin kansainvälisiä.

Tuntuu, että kansainvälistyneiden innovaatiokeskusten ja maa-seudun välissä on iso muuri. Tämä voi johtaa suuriin jännitteisiin Suomen yhteiskunnassa, joka jo näkyy poliittisten puolueiden kannatuksissa. Olisi tärkeää vahvistaa viestintää yhteiskunnan sisällä näistäkin asioista, Zsakai avaa näkemyksiään.

Ikkuna auki maailmaan

Suomen kielen opiskelun yhteydessä Zsakai pääsi tutustumaan maailman muista kulmista tänne saapuneihin ihmisiin.

Ensin kielikahvilassa, sittemmin työpaikalla olen tutustunut maailman eri paikoista kotoisin oleviin ihmisiin. Etelä-Amerikasta, Pohjois-Amerikasta, erittäin moninaisesta ja valtavasta Afrikasta, monesta aasialaismaasta. Tämä muovasi maailmankuvaani kovemmalla vauhdilla kuin mikään muu, hän kertoo.

Suomessa asuminen on muuttanut hänen käsityksensä Unkarin paikasta kansainvälisessä politiikassa.

Se, miten Suomen kaltainen maa pystyy onnistuneesti navigoimaan suurvaltojen keskellä, oli todella jännittävää minulle.

Lilián Zsakai treenaa suomen kielen opiskelun lisäksi salilla. Unkarissa Zsakai harrasti aktiivisesti juoksemista, mutta juokseminen vaihtui salitreeneihin ensimmäisen Suomessa vietetyn talven aikana. Vaikka perhe ei halua muuttaa takaisin Unkariin, hän kuitenkin kaipaa maan historiallista miljöötä. Pitkän aikavälin suunnitelmat ovat kuitenkin Suomessa.

- Haluamme elää, hyödyntää osaamistamme, antaa yhteiskunnalle, oppia ja kehittyä ammatillisesti. Katsotaan, millä alalla minusta voi olla eniten hyötyä.

Teksti: Botond Vereb-Dér
Kuva: Juhász András @lensdras

Savua silmissään – Tamás Cseh ja ajan äänet

Tamás Cseh (1943–2009) oli unkarilainen säveltäjä, laulaja, näyttelijä ja kuvataideopettaja, jonka musiikki, kansan tunteja tulkitseva tarinankerronta ja vahva läsnäolo tekivät hänestä suoranaisen kulttuuri-ikonin. Hänen suorasanaiset, melankoliset, mutta samalla leikkiliset kappaleensa jättivät lähtemättömän jäljen Unkarin kulttuuriin.

Ensimmäinen kitara

Tamás Cseh syntyi Bakáts-aukiolla, Budapestin IX kaupunginosassa 22.1.1943 (päivämäärästä tuli sattumoisin myöhemmin Unkarin kulttuurin päivä), mutta varttui Tordas-nimisessä pitäjässä Fejérin maakunnassa. Csehin sanojen mukaan koko kylä lauloi vapaa-aikanaan, ja laulamisen ilo juurtui häneen jo varhain, erityisesti hänen isoäitinsä kautta, jonka kanssa hän vietti paljon aikaa. Vuonna 1956 perhe muutti takaisin Budapestiin.

Käännekohta Csehin elämässä oli, kun hän sai isovanhemmiltaan ylioppilaslahjaksi ensimmäisen kitaransa – venäläisen seitsenkielisen mallin, joka maksoi 100 forinttia (aikana, jolloin keskipalkka oli noin 1600 forinttia). Hän ei ollut saanut musiikkikoulutusta muuten kuin naapurin pojilta ja metrossa soittavilta muusikoilta. Aluksi hän käytti plektrana tulitikkua, ja ensimmäisen kappaleensa, Bip-pip rockin, hän sävelsi yhdellä ainoalla kitaran kielellä. Tällöin Cseh perusti naapurin poikien ja luokkatoverinsa kanssa yhtyeen. Rumpali käytti rumpunaan hattulaatikkoa.

Bändin nimi piti alun perin olla Black Star, mutta poliittisista syistä ulkomaista nimeä ei hyväksytty.

Ehdotettu nimi Kék Csillag ("Sininen Tähti") ei kelvannut pojille, ja he valitsivat kompromissiksi nimen Sztereó.

Toinen mielenkiintoinen anekdootti ajan ilmapiiristä liittyy vuoteen 1962, kun Cseh vietti kesää Balatonalmádin rantakaupungissa kitaraa soitellen. Tämä keräsi paikalle nuorisoa tanssimaan twis-

tiä, joka nähtiin epäilyttävänä uutena villityksenä. Tamás Cseh sai-kin paikkakunnalle porttikiellon.

Intiaanileikkejä ja taiteilijaunelmia

Vähemmän tunnettuja asioita Tamás Csehin elämästä on hänen innostuksensa kuvataiteeseen ja Amerikan alkuperäiskansojen kulttuuriin.

Lukiovuosinaan hän perusti ystävineen leikkimielisen, mutta sitoutuneen "intiaaniheimon" Budan Gellért-vuorella. Hän sai leirillä nimen Füst a szemében ("Savua silmissään"). Ryhmän jäsenet viettivät aikaa metsissä itsetehdyissä vaatteissa eräänlaista roolipeliä pelaten ja eläytyen alkuperäiskansojen elämään – vielä aikuisiälläänkin.

Musiikin lisäksi kuvataide oli Csehin suuri intohimo, mutta Budapestin Taidekorkeakoulu sulki ovensa häneltä useaan otteeseen. Hän työskenteli aluksi rakennustyömailla apulaisena ja harjoittelei iltaisin piirtämistä. Lopulta hän opiskeli opettajaksi, mutta unelma taidemaalariksi ryhtymisestä ei jättänyt häntä rauhaan. Myöhemmin hän valmistui opettajaksi ja toimi opettajana maaseudulla ja Budapestissa, ja päästyään Taidekorkeakouluun hänestä tuli kuvataideopettaja.

Satojen tarinoiden kronikoitsija

Tamás Cseh soitteli kitaraa ja sävelsi musiikkia itsekseen – ja itselleen – jo opettajavuosinaan, mutta hänen musiikkiuransa mullistui, kun hän vuonna 1970 tapasi kirjailija-käsikirjoittaja-elokuvaohjaaja **Géza Bereményin** eräässä Dohány-kadun ravintolassa. Bereményi tarjoutui kirjoittamaan Csehin sävellyksiin unkarinkieliset sanat. Heidän ensimmäinen yhteinen laulunsa oli Az ócska cipő, jossa mainitaan jo **Antoine** ja **Désiré** – hahmot, joista myöhemmin, 1978 syntyi kokonainen albumi. Pian Bereményi peräti muutti Csehin luo, ja seuraavien kuukausien aikana he kirjoittivat yhdessä satoja kappaleita. Heidän symbioottisesta yhteistyöstään syntyi ainutlaatuinen laulukokoelma, joka kuvasi **Kádárin** ajan Unkaria runollisesti, mutta purevan totuudenmukaisesti.

Bereményi on kuvaillut: "Tamás antoi minulle mahdollisuuden

Tamás Cseh. Kuva: Fortepan / Vadász Ágnes.

kirjoittaa ihan mitä halusin. Hän oli valmis eläytymään mihin tahansa. Ja hän puolestaan lauloi juuri niin kuin itse halusi. Olimme oikeastaan toistemme välikappaleita. Toistemme peilejä. Arkemme heijastuivat siitä peilistä."

Cseh ja Bereményi pitivät laulujaan pitkään suurelta yleisöltä piilossa, kunnes aisaparin kappaleita päätyi **Miklós Jancsón** elokuvaan Punainen psalmi (Még kér a nép, 1972). Tämän jälkeen he saivat kutsun Huszonötödik színház -teatteriin, missä kesällä 1972 Cseh esiintyi ensi kertaa julkisesti. Sittemmin hän esiintyi useissa teattereissa ja kulttuuritiloissa, kuten Katona József -teatterissa ja Bárka-teatterissa. Kitaraan ja lauluun keskittyneet Cseh ja Bereményi tahtoivat antaa tilaisuuden myös muille soittimille ja liittyivät Ad Libitum -nimiseen yhtyeeseen. He pitivät ensimmäisen konserttinsa vuonna 1973.

Bereményin lisäksi Cseh päätyi tekemään yhteistyötä myös säveltäjä **János Mási**kin kanssa, mikä johti Csehin ensimmäiseen, Bereményin ja Másikin kanssa yhteistyössä tehtyyn albumiin Levél nővéremnek (1977). Tämä proosakatkelmia sisältävä musiikillinen kirje on yhä yksi tunnetuimmista Csehin julkaisuista, ja sisältää esimerkiksi tunnetun kappaleen

Budapest.

Albumia seurasivat Bereményin kanssa yhteistyössä tehdyt Antoine és Désiré (1978) ja Fehér babák takarodója (1979), minkä jälkeen vuonna 1982 Bereményi lopetti yhteistyön kokiessaan, että kaikesta mahdollisesta oli jo kirjoitettu.

Cseh ja Bereményi olivat sopineet heti alussa, että mikäli toinen tahtoo lopettaa, on hänen päätöstään kunnioitettava.

Tämänkin jälkeen Cseh julkaisi levyjä Bereményin aiemmin kirjoittamilla sanoituksilla.

Uusia sanoituksia teki myös kirjailija-poliitikko **Dénes Cseng**ey, jonka kanssa Cseh julkaisi albumin Mélyrepülés (1986). 1990-luvun alussa yhteistyö Bereményin kanssa jälleen elpyi, ja parivaljakko jatkoi suurin piirtein siitä, mihin oli seitsemän vuotta sitten jäänyt. Tällöin syntyivät esimerkiksi albumit Új dalok (1990),

joka sisältää yhden Csehin tunnetuimmista kappaleista, Csönded vagyok, sekä Levél nővéremnek II (1994).

Myöhemmät vuodet

Csehin ura jatkui erittäin aktiivisena 1990- ja 2000-luvuilla. Hänelle myönnettiin muun muassa **Franz Lisztin** mukaan nimetty Unkarin valtion korkein musiikkialan tunnustus (1993) sekä valtion korkein kulttuuritunnustus, Kossuth-palkinto (2001). Cseh julkaisi runsaasti musiikkia Géza Bereményin ja János Másikin kanssa. Eräänä julkaisuna mainittakoon Ady-levy, jossa Cseh tulkitsi **Endre Adyn** runoja Ad Libitumissakin toimineen **János Novákin** sävelin. Vuonna 2001 sai ensi-iltansa **Gergely Fonyón** ohjaama dokumenttielokuva Cseh Tamás film.

Vuonna 2006 Tamás Csehilä todettiin keuhkosityöpä. Samana vuonna hän piti viimeisen täyspitkän konserttinsa rakkaalla Bakáts-aukiolla Budapestissa yhdessä **Mási**k **Jánosin** kanssa. Hän siirtyi ajasta ikuisuuteen 7. elokuuta 2009 Bartók Béla -kadun kodissaan 66-vuotiaana. Géza Bereményi, "intiaanitoverit" ja tuhannet muut ihmiset saattoivat hänet viimeiselle matkalle Farkasrétin hautausmaalla. Hautajaismenot olivat yksinkertaiset ja poliittisesti neutraali tilaisuus, kuten hän oli toivonut.

Elävä perintö

Tamás Csehin teeskentelemättömyys ja karisma ovat koskettaneet kansaa vuosikymmenten ajan. Vuonna 2013 Csehin muistoksi pystytettiin patsas Budapestin Gellért-aukiolle. Vuonna 2023 Petőfi-kirjallisuusmuseumo avasi näyttelyn "Cseh Tamás 80", jossa hänen elämäntyönsä sai ansaitsemansa huomion. Csehin perintöä ja muistoa vaalitaan edelleen ympäri Unkaria ja ulkomaillaakin järjestetyissä konserteissa ja muistotilaisissa. Vuosikymmentenkin takaiset äänet löytävät yhä paikkansa.

Cseh Tamás Archivum (unkariksi): <https://csehtamasarchivum.hu/>

Miklós Jancsón Punainen psalmi esitetään Kino Reginassa 26.11. ja 30.11.2025

Teksti: Sanna Tiirikainen

**OPISKELUUN, LAHJAKSI TAI
VAIKKA KAHVIHETKIIN –
SEURAN KAUPASTA LÖYDÄT SOPIVAN.
JA JÄSENIILLE OMA ALENNUS!**

Tutustu valikoimaamme ja tilaa omasi:

suomiunkari.fi/kauppa

Tilaa Suomi-Unkari -lehti vuodeksi printtinä hintaan 40 € tai sähköisesti 30 €
Tai kiinnostaako sinua liittyä seuramme jäseneksi? Seuran jäsenille sähköinen lehti on
jäsenetu, paperilehti maksaa 5 € / numero.
Ota yhteyttä toimistoomme sähköpostilla
toimisto@suomiunkari.fi tai puhelimitse 041 537 9301

SUOMI-UNKARI SEURAN TOIMIVAT PAIKALLISYHDISTYKSET PAIKKAKUNNITTAIN JA
MAHDOLLINEN YSTÄVYYSKUNTA (SULUISSA YHDISTYKSEN KOTIPAikkakunta)

Etelä- ja Keski-Pohjanmaa (Seinäjäki)

Seinäjäki – Sopron

Kokkola – Hatvan ja Boldog

Heinävesi – Körmend

Helsinki – Budapest

Hämeenlinna – Püspökladány

Joensuu

Jyväskylä – Debrecen

Järvenpää – Vác

Kaarina – Szentes

Kajaani – Nyíregyháza

Kemi – Székesfehérvár

Keuruu – Szarvas

Kotka

Kouvola – Balatonfüred

Lahti – Pécs

Lempäälä – Tapolca

Lohja

Loviisa – Paks

Mikkeli – Békéscsaba

Oulu – Siófok ja Szigetszentmiklós

Porvoo

Riihimäki – Szolnok

Rovaniemi – Veszprém ja Ajka

Satakunta (Pori) – Eger

Siilinjärvi – Hajdúbozsórmény

Sodankylä – Révfölöp

Tampere – Miskolc

Tornio – Szekszárd

Turku – Szeged

Ylä-Savo (Iisalmi) – Pécel

MUUT YSTÄVYYSKUNNAT

Espoo – Esztergom

Forssa – Gödöllő

Hyvinkää – Kecskemét

Imatra – Szigetvár

Kalajoki – Balatonalmádi

Kerava – Solt

Kuhmo – Oroszlány

Kuopio – Győr

Lappeenranta – Szombathely

Lapua – Kiskőrös

Lieto – Komárom

Nivala – Zirc

Nokia – Sárospatak

Orimattila – Kozármisleny

Pieksämäki – Gyöngyös

Raisio – Csongrád

Rauma – Kaposvár

Salo – Gárdony ja Nagykanizsa

Sastamala – Vásárosnamény

Savonlinna – Budavár / Budapest I

Savukoski – Iszkaszentgyörgy

Uusikaupunki – Szentendre

Vantaa – Salgótarján

Varkaus – Zalaegerszeg

Ylöjärvi – Balatonföldvár

Ypäjä – Bábolna

SUOMI-UNKARI SEURA
FINN – MAGYAR TÁRSASÁG

Suomi-Unkari Seura on maamme suurimpia ja aktiivisimpia
ystävyyssseuroja. Jäseniä on yli 30 paikkakunnalla toimivissa
yhdistyksissä yhteensä noin 2 000. Seura on perustettu 10.10.1950.

Yhteystiedot

TOIMISTO
Opastinsilta 6 A
00520 Helsinki

041 537 9301
toimisto@suomiunkari.fi
www.facebook.com/suomi-
unkari

Ota yhteyttä sähköpostitse
tai puhelimitse.

TOIMINNANJOHTAJA
Botond Vereb-Dér
041 537 9302
botond.vereb-der
@suomiunkari.fi

TOIMISTONHOITAJA
Katariina Ohtola
041 537 9301
toimisto@suomiunkari.fi

suomiunkari.fi

Suomi-Unkari Seuran hallitus 2025

Puheenjohtaja: Kaisa Pietilä (Oulu)

Hallituksen jäsen

Haapola Ilkka (Lahti)
Halmesvirta Anssi (Tampere)
Huotari Anne (Oulu)
Jelinkó Árpád (Helsinki)
Koivu Terttu (Porvoo)
Kumpumäki Veikko (Kemi)
Lång Ulla, vpj (Helsinki)
Ojala Kari (Mikkeli)
Pölkki Vesa (Siilinjärvi)
Raimi Johanna (Jyväskylä)
Rokka Pekka, vpj (Järvenpää)
Szalai Ronja (Kaarina)

Henkilökohtainen varajäsen

Oivi Joffel (Kotka)
Hasala Kasper (Tampere)
Tynjälä Matti (Oulu)
Wichmann Irene (Helsinki)
Telin Tuula (Satakunta)
Palokangas Anitta (Tornio)
Setälä Olli (Riihimäki)
Joutsenoja Pekka (Siilinjärvi)
Joutsenoja Pekka (Siilinjärvi)
Sulasalmi Reijo (Rovaniemi)
Maunula Kari (E- ja K-Pohjanmaa)
Spets Silja-Maija (Turku)

SUOMI-UNKARI

Julkaisija: Suomi-Unkari Seura –
Finn-Magyar Társaság ry

Päätoimittaja / toimitus

Botond Vereb-Dér

041 537 9302

botond.vereb-der@suomiunkari.fi

Toimitusneuvosto

Heino Nyssönen (pj), Anssi Halmes-
virta, Marketta Huitu, Anniina
Hytinen, Juhani Kemi, Irmeli Kniivilä,
Jani Korhonen, Ronja Szalai, Pekka
Rokka ja Sanna Tiirikainen.

Ulkoasu:

Mika Kavasto, Kirsi Hindström ja
Suomi-Unkari Seura
Taitto:
Juhani Kemi

Toimituksen osoite
Suomi-Unkari Seura
Opastinsilta 6A,
00520 Helsinki
p. 041 537 9302

Ilmoitukset
toimisto@suomiunkari.fi
Mediakortti
www.suomiunkari.fi
Ilmoitushinnat
Pyydä mediakortti!
Vuosi-ilmoitukset sopimuksen
mukaan.

Tilaushinta
40 euroa/vuosi.

Paino
Grano, Hämeenlinna, 2025
ISSN: 0562-6331

Lehden ilmestymisajat:
Lehti 1/2026 ilmestyy 6.3.
Aineiston viimeinen
jättöpäivä on 28.2.

